

సెప్టెంబర్, 2023

సంఖ్య 03, సంచిక 20

తెలంగాణ జాగ్రత్త

శ్రీరామేష్

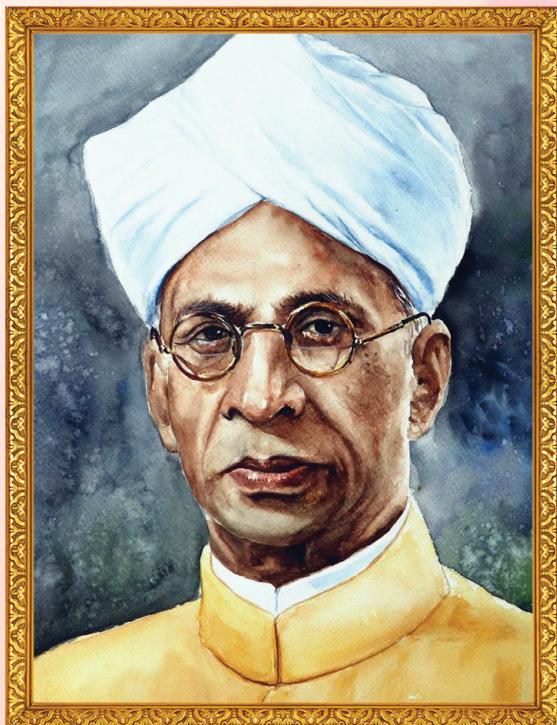
తెలంగాణ సాహిత్య మాసపత్రిక

ప్రజాకవి కాళీరజి

జయంతి : 9 సెప్టెంబర్

ఉపాధ్యయ దినోత్సవ శుభాకాంక్షలు

తత్వవేత్త, అధ్యాపకులు
సర్వేషణు రాధాకృష్ణన్
జయంతి : 5 సెప్టెంబర్ 1888

మహామృద్భజల్ రహమాన్ “వేదవ” కవితకు
నరేంద్ర విశ్వేషణ ...పేజీ 49

“ప్రజాసాహిత్య వటవ్యాసం కాళోజి” కవిత్యం గురించి
పింగళి భాగ్యలక్ష్మి ముఖచిత్ర కథనం ...పేజీ 53

ధార రామకృష్ణయ్ బహుమఖ ప్రజ్ఞను వివరించిన
సుప్పని సత్యవారాయణ వ్యాసం “మధురకవి... ధార రామకృష్ణయ్” ...పేజీ 21

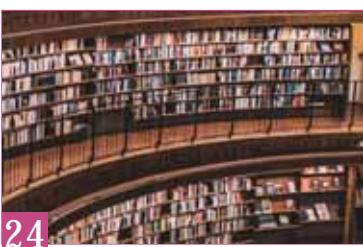
15

నిరుపేద వృద్ధ దంపతుల దైన్య
జీవితం చిత్రించిన ఒక్కి గణేణ్ కథ
“పాయిరం”

07

శాశ్వతమైన ప్రథాయ బంధం
చిత్రించిన దాశరథి నాటికథ
“విమ నప్పు”

24

గ్రంథాలయం ముఖ్య భాటలో మల్లెలు
చల్లుతుండని చెబుతున్న ముక్కపల్లి
సాగర్ కవిత “జ్ఞాన భాండాగారం”

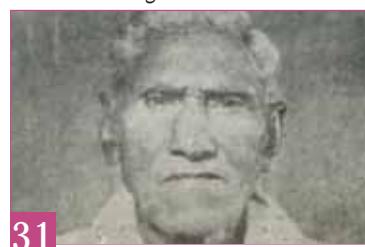
35

మధ్యతరగతి జీవితాలలో
మల్లుపులు తెలిపిన వాసర చెట్ల
జయంతి కథ... “కొడగట్టిన దీపం”

45

“త్రిభుజపు నాలుగో కోణం”లో
అసలు కోణాలు ఆవిష్కరించిన
విహరి వ్యాసం

31

ముస్లిం కవిలో చిగురించిన తెలుగు సాహిత్య
పరిమళం సాగర్ సత్తయ్ పరిశోధక వ్యాసం
“తెలంగాణ విప్పుత కవి... షైక్ చాంద్ సాహాబ్”

అంగీకార యోగ సీమ దాంపత్య సీమ అంటూ
వివాహ బంధం గొప్పతనం చెప్పున్న
రామశేషయ్ కవిత “పంతోషాలు
పంచుకోవచ్చు” ...పేజీ 19

కాళోజీ నాటి కవిత “పోటీపడి కాటులాడ....” కు
తూర్పు మల్లారెడ్డి వివరణ ...పేజీ 04

అసంబద్ధతను పరారీ చేద్దామన్న ఎలనాగ కవిత
“వ్యాఘరచనాలు” ...పేజీ 47

ఇంకా... మరెన్నే కవితలు, సాహితీ శిఖరం,
సమాజం, పుస్తక పరిచయం, స్వీకారం..
మొదలైనవి...

తంగేడులో ప్రచురిస్తున్న రచనలలో వ్యక్తమయ్యే అభిప్రాయాలు ఆయా సృజన కారుల సాంతం. వీటిలో సంపాదకులకు
వీకీభావం ఉండవలసిన అవసరం లేదు. విభిన్న ప్రక్రియలకు, అభిప్రాయాలకు వేదిక కావడమే తంగేడు అక్కుం.

పోటీపడి కాటులాడ....

కాళోజి

Sోళోజి శః కవితను 9-1-1952లో రాశాడు. మానవ స్వభావాన్ని తెలిపే కవిత ఇది. పోటీపడి కాటులాడుకునే మానవని మనస్తత్వాన్ని వివరించే కవిత ఇది. పోటీపడి కాటులాడు కోవడానికి చాపచింపు-సామ్రాజ్యం, కోడిగుడ్డు కోహసూరు, పాటి మన్మా-ప్లాటినం, బస్సు సీటు-బ్రహ్మార్థం, ఇలా వస్తువు ఏదైనా మానవులు పోటీపడి కాటులాడుకుంటారు. అలాగే అడవి మనిషి అయినా, తెలిసిన ఆచార్యుడైన, పసిబాలుడైన, పండుముసలి అయినా, బిచ్చగాడు అయినా, బాగా డబ్బున్నప్పాడైనా, తొత్తు కొడుకైనా, మంచి పెత్తందారు అయినా ఇలా వ్యక్తులు ఎవరైనా ఒక అంశంపై కాటులాడుకుంటారు. అలాగే తండ్రి-కొడుకు, తల్లి-బిడ్డ అన్నదమ్ములు, అక్క-చెల్లులు, బావమరుదులు, భార్యా-భర్తలు, ఇరుగు-పొరుగువారు, ఎరగని వారు, ఎవరైనా ఏదో విషయంలో పోటీపడి కాటులాడుకుంటూనే ఉంటారు. అదే విధంగా విషణి వీధి, తపోవనం, చాకిరేవు, శాసనసభ, సానికొంప-సాధుమరం, మూర్తిశాల - యూత్రాష్టలి, ఎచటయినా ఏదో విషయమై పోటీపడి కాటులాడుకుంటూనే ఉంటారు. మొత్తం మీద వస్తువేదైనా, వ్యక్తి స్థాయి ఏదైనా, వాపివరుసలేవైనా, స్థలము ఏదైనా, వ్యక్తులు తమదంటే తమదని పోటీపడి కాటులాడుకునే మానవ మనస్తత్వాన్ని చాలా సహజాతి సహజంగా, అల్పాక్షరాల్లో, ప్రజాభాషలో గొప్పగా చెప్పాడు. ఇలా ప్రజల విషయాన్ని ప్రజా భాషలో కవిత్వికరించి ప్రజాకవి అయ్యాడు కాళోజి.

చుపచింపు - సామ్రాజ్యం

కోడిగుడ్డు - కోహసూరు

పాటి మన్మా - ప్లాటినం

బస్సు సీటు - బ్రహ్మార్థం

ఏదైతేం ఏదైతేం

పోటీపడి కాటులాడ ఏదైతేం

అడవి మనిషి - ఆచార్యుడు

పసి బాలుడు - పండుముసలి

బిచ్చగాడు - లచ్చిమగడు

తొత్తు కొడుకు - పెత్తందార్

ఎవడైతేం ఎవడైతేం

పోటీపడి కాటులాడ

ఎవడైతేం

తండ్రి కొడుకు - తల్లి కొడుకు

అన్నదమ్ము - డక్క చెల్లి

బావమరిది - భార్య భర్త

ఇరుగుపొరుగు - ఎరుగనోడు -

ఎవడైతేం ఎవడైతేం

పోటీపడి కాటులాడ

ఎవడైతేం

విషణి వీధి - తపోవనం

చాకిరేవు - శాసనసభ

సానికొంప - సాధు మరం

మూర్తిశాల - యూత్రాష్టలి

ఎచటైతేం ఎచటైతేం

పోటీపడి కాటులాడ

ఎచటైతేం

సేకరణ, వివరణ : తూర్పు మల్లారెడ్డి

(సెప్టెంబర్ 9 కాళోజి జయంతి సందర్భంగా ఆ మహాకవిని స్వరిస్తూ)

తెలంగాణ జాగ్రత్త
తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

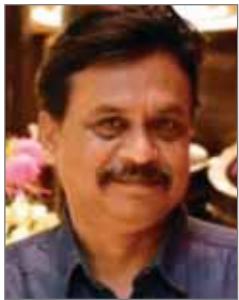
సెప్టెంబర్, 2023

సంపుటి 03

సంచిక 20

శ్రీమతి కల్యముండ్ల కవిత
ఎడిటర్

డా॥ కాంచనపల్లి గోవర్ధన రాజు
అసోసియేట్ ఎడిటర్
9676096614

ఎడిటరీయల్ బోర్డ్ :
ఘనపత్రం దేవేందర్
రంగు నవీనాచారి

జోవోర్ గద్దర్ జోవోర్

Xద్దర్ శకం ముగిసింది. ప్రజల పక్షాన గళం ఎత్తిన విషప పతక అనవతం అయింది. పాటే బతుకుగా కొనసాగిన మహాకవి గొంతు మూగబోయింది. విత్తనం కడుపులో దాగిన మహా పక్షం వలె, చిరు చిరు జానపద అక్షరాలలో అనంత భావాన్ని పాదిగే రచనా శిల్పి ఇక సెలవు అని వెళ్లిపోయాడు.

గద్దర్ నిజంగా వెళ్లిపోయాడా? ఎట్టి పరిస్థితిలో వెళ్లిపోడు. అక్షరమై సమాజం గుండెలో జీవిస్తాడు. పొత్తు ప్రజా వేదికల మీద విమాగయానం చేస్తూనే ఉంటాడు. గద్దర్ జీవిత ప్రస్తావం ఒక మహోకవ్యం లాంటిది. అయిన జీవితాన్ని జాగ్రత్తగా గమనిస్తే ఒక స్వజనకారుని భావపరిణామం ఎట్లా ఉంటుందో తెలుస్తుంది. గద్దర్ మెర్క్ జిల్లలోని తూప్రాన్ గ్రామంలో లచ్చమ్మ-శేషమ్యులకు 1948లో దిత కుటుంబంలో జిన్నించాడు. విద్యాభ్యాసం నిజమాబాద్, మహాబూబ్‌నగర్లలో, ఇంజిరింగ్ హైదరాబాదులో జరిగింది. 1969 తెలంగాణ ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్నాడు. తరువాత బ్యాంకు ఉద్యోగం వదిలి ప్రజాక్షేత్రంలో ప్రేచించాడు. మొదట్లో జానసద కారూపాలతో విద్యార్థి, కుటుంబ నియంత్రణ లాంటి ఆదర్శభావాలను పరివ్యాప్తి చేశాడు. తదనంతరం మార్కెట్సుగా ఎర్రజెండా ఎత్తుకున్నాడు. తెలుగు సాహిత్య కేదారంలో ఆ రోజల్లో ఇన్ని అప్పిత్వ ఉర్కుమాలు లేవు. శ్రామిక విషపునే, నాటి బార్బులు వ్యవస్థలు ప్రశ్నించడే, ప్రధాన అంశంగా ఉంది. గద్దర్ నిర్వహించంగా తన సోరాటం కొనసాగించాడు. జనవాట్యుండలి ద్వారా అయిన ఇచ్చిన ప్రదర్శనలు, అయిన పాట, ఆపర్యం, పాటకు తగిన విన్యాసం ప్రజలను ఉర్కుత లూగించిది. ఎందో యువకులు ఆ కాలంలో అయిన పాట విని విషపుం వైపు వచ్చారు. అయిన పాటల్లో ప్రశ్న ఉండేది. ప్రకృతి ఉండేది. అఫో జగత్తు వర్ణనతీతమైన బాధలు ప్రతి ఫలించేవి. వెరసి మానవ సమాజంలోని భేదాల నిర్మాలనకు, శ్రామిక నియంత్రణం, వర్గ పోరాటం ద్వారా సాధించడం, తర్వాత సమస్యల సాపునకు బీజివాపన జరగడం, లక్ష్ములుగా అయిన కొనసాగారు. తరువాత తూటా శరీరంలో ఉన్న కూడా మడమ తిప్పిలేదు. అనంతర కాలంలో బుద్ధుడు అంబెద్కర్లతో అయిన ప్రభావితుడయ్యాడు. ఇతరేతరమైన అప్పిత్వ వాదాలు ఆవహన చేసుకున్నాడు. తర్వాత పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామీనికి మద్దతు పలికాడు. ఇది అయిన ప్రయాణంలో రెండవ దశ. మలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమంలో కీలకపాత్ర పోషించాడు. సమాజం మీద సాహిత్య ప్రభావం ఎంత ఉంటుందో ప్రత్యక్షంగా నిరూపించాడు. తర్వాత చరమాంకంలో గద్దర్ మాడవ దశ మొదలైంది. ఒక గవెసణ ప్రారంభమైంది. మనిషులో ఉండే సామాజిక చిత్తమ, అనేషణ క్రమంగా ఒక ఆధ్యాత్మిక అనేషణగా పరిణమించింది.

రమణ ఆశ్రమానికి వెళ్లిన చలం వలె, తన రచనలలో బౌతికతీతశక్తి కోసం తపించిన గాలిబు వలె, గద్దర్ సామాజిక వాదం కొత్త అన్యేషణకు అనుసంధానమైంది. యాదగిరి నరసింహస్వామి గురించి పాటలు రాశాడు. చిన్న జీయర్ స్వామి ఆశ్రమానికి వెళ్లి రామానుజాచార్యుల ఆధ్యాత్మికతను పాటలో పాదిగాడు. అయితే ఇందులో కూడా సమాజాదపు భాయిల్చి గమనించాడు. సామాజిక తాత్క్షికత, ఆధ్యాత్మికతతో అనుసంధానం జరిగిన గద్దరుగా రూపొంతరం జరిగింది. ఇంస్ట్రీ ఒక స్వయం చింతనలో జంగే పరిణామాలుగా గుర్తించాలిన ఉంటుంది. అయిన గవెసణలో ఉన్న చిత్తపుద్ది వల్ల తన నముంతున్నది, లేక అనుభిష్టున్నది కైర్యంగా చెప్పగలిగి వ్యక్తిత్వం వల్ల అయిన శిఖరాయమాన స్థితికి చేరుకున్నాడు. అంతేకాదు గద్దర్ ఏది రసిసా అయినలోని మహాకవి మన ముందు నిలబడతాడు. ఒక వ్యక్తి ఎలాంటి ఆధునిక హంగామాలు లేకుండా కొన్ని చిరువాయిల్యాలు సహారంలో ఒక కర్క ఒక గొంగిడి ఆపర్యంగా లడ్డులది మందిని కడిలించడం అంటే అంత సులభమైన పని కాదు. ప్రాక్తతికమైన అయిన సంగీతం, దాని వెనుక ప్రబోధం పండిత సామర్థుల్ని అలరించింది. “మూగబోయిన గొంతులో రాగం ఎవరు పాడాలి, జీర బోయిన గొంతులో జీవమవరు పోయాలి,” అంటూ పాడిన పాటలు పూర్వమాలను కదిలిస్తాయి. అమరపీరుని పాలపిట్టె వస్తూ అని ప్రశ్నించిన ఉప్పేష్ట పండితులని ఆశ్రయపరుస్తుంది. మల్లెతీగు పందిరి వోలే మసక చీకటికి వెళుతురు వోలే లాంటి ఉపమానాలతో నిండిన ఆదర్శభావకత లాంటాంకులను ఆలోచించేస్తుంది. “నీ పాడం మీద పుట్టుమచ్చునై” అన్న రూపసకం కవిత్వంలో ఆప్రతితకు సున్నితత్వానికి చిరునామాగా నిలుస్తుంది. ఏరకంగా చూసిన గద్దర్ అంటే ప్రజలే. ఒక వ్యవస్థ వేరే తనది చేసుకొని తానే ఒక వ్యవస్థగా నిలిచిన జ్ఞాపకం ఆయిన.

కొన్ని తరాలకు చెరిగిసేని స్వార్థి గద్దర్.

ఓ జాగ్రత్త! ఓ తెలంగాణ!

కుమిక్ కుల్మాంధులు

ఈ మాసం కవి గోపి, సినారే స్హార్ట్రీలో తనకున్న సహజాతమైన చైతన్యంతో, తెలుగు సాహిత్యంలో శిఖర స్థాయికి చేరుకున్నారు. మొదట ఆయన “జశి” అనే పద్య సంకలన కవిత్వం రాశారు. మొత్తం 56 పుస్తకాలు ప్రచురించారు. అందులో 26 కవితా సంపుటాలు, 7 వ్యాస సంకలనాలు, మూడు పరిశోధనా గ్రంథాలు, ఆరు యాత్ర చరిత్రలు ఐదు అనువాదాలు చూడవచ్చు. పత్రికలలో కాలం రచనలు కూడా ఆయన వెలువరించారు. నక్క లక్ష్మిమ్మ, నక్క చెన్నయ్య గార్లు గోపి తల్లిదండ్రులు. జూన్ 25, 1948 లో గోపి జన్మించారు. తెలుగు సాహిత్యంలో ఆయనను ట్రెండ్ సెట్టర్. నానీల నాన్న అని పిలుస్తారు. 1976లో ప్రచురించిన మొదటి కవితా సంపుటి “తంగేడు పూలు” తెలంగాణ సంస్కృతికి ఒక గొప్ప ప్రతిబింబం. ఆయన ప్రాఫేసర్ గా బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ చైర్మన్ గా తెలుగుశాఖ అధ్యక్షులుగా, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ఉపకులపతిగా ఎన్నో పదవులు నిర్వహించారు. తెలంగాణ సంస్కృతి తో పాటు మానవ సంబంధాల స్విగ్ర ధారలను కురిపిస్తుంటాయి ఆయన కవితలు. గోపి అదే అనుభూతితో తాను సందర్శించిన ప్రాంతం మీద, అక్కడి స్కానిక కవల మీద చూపించిన అభిమానం, ఆర్టి ఈ కవితలో వ్యక్తం అయింది. సార్వజనికమైన అనుభూతిని వరిస్తున్న ఈ కవిత “కరీంనగర్ మీద సూర్యోదయం” మీకోసం ....

కరీంనగర్ మీద సూర్యోదయం

డా॥ ఎన్. గోపి, 93910 28496

మూనేరు వంతెన దాటుతున్నప్పుడే

ఉపోదయ కాంతులు

నీటికి జాజలు పూస్తుంటాయి.

ఎన్నిపార్లు వచ్చినా

ఈ ఊరు పాతబడు

తొలిసారి ఇక్కడికి పిలిచిన

ప్రాణమిత్రుడు మచ్చ హరిదాసు

వెచ్చగా గుర్తొస్తాడు.

సిద్ధిపేట దాటుతుండగానే

ఏవేవో సాహిత్య పరిమళాలు గుప్పుమంటాయి

పి.వి, సినారెలు

ఆకాశం నుండి చేతులు ఊపుతారు.

బహు భాషా వారసుడు నలిమెల భాస్కర్

పుస్తకాలకు నేత్రదానం చేస్తాడు.

పాత పేరు అరిపిరాలు

అదే గాలి అదే నేల

శాతవాహనుల చరిత్ర ఒక ఆరని జ్యాల.

ఇరవయ్యల్ల క్రితం

ఇక్కడి నానీల భారీ వర్షం కురిసింది

రంగినేని ట్రిప్పులో

అన్నవరం వినిపించిన పంక్కలు

ఒక కలవరం.

ఆ చినుకులు నేటికీ ఆగలేదు.

సిరిసిల్ల మీదుగా వెళ్లే

పత్రిపాక మోహన్, జాకంటీ

కొత్త కంటితో చూస్తుంటారు

నల్లగొండ నా జన్మభూమే అయినా

నా కర్మభూమి కరీంనగరం.

మాత్రభాష

ఒక హృదయ ఫోష

కన్యారం యాన

తియ్యదనంతో

ఉత్తరాంధ్రతో పోటి పడుతుంది.

ఆ చెట్టు కింద కాస్సేపు కారాపు

అది అమ్మ నీడంత చల్లగా వుంటుంది.

అక్కడ నింగిని తాకాలని

వాగ్గానం చేసే విత్తనాలున్నాయి.

అక్కడి మొక్కల్ని

ఒకసారి ప్రేమగా నిమరి రావాలి.

సూర్యోదయమౌతున్నది

దీనిని సాయం సంధ్యగా మార్చుకొని

వెంట తెచ్చుకోవాలి.

విణవ్వు

కాలం మారినా మారని అమె...

దాశరథి

మందమందంగా బొడ్డుమల్లెపూల సువాసన గాలిలో సమపాళ్లలో కలిసి వీచుచున్నది. అప్పుడే వేయించి వొడిగట్టిన కాఫీ గుండ్రతో కాబిన చక్కని కాఫీలా మనోహరంగా పుల్క చతుర్భషి సాయంత్రం. చందుడు ఇంచుమించు నిండుగా బొడ్డుమల్లె చెట్టు వెనకగా దాక్కుని చూస్తున్నాడు. కానీ దొంగను లోకమంతా కనిపెట్టిసింది. ఎంత దాక్కున్నా కనపడుతూనే వున్నాడు. కొమ్మల చాటుమటుగా- పొంగిన పాలముంతలాగా, పక్కన శివాలయంలో గంట ఖంగఖంగన మౌగింది. భక్తులంతా వస్తూ పోతూ వున్నారు. వచ్చే పోయేవాండును బొడ్డుమల్ల పూజిస్తున్నది. తలలమీద పూలు రాలుస్తూ. రామం బొడ్డుమల్ల చెట్టు క్రింద కూచుని శివాలయం ధ్యజస్తుంభం షైపు చూస్తున్నాడు. ధ్యజస్తుంభం మీద వాలిన పావురాయి, రాయి విసిరితే ఎగిరిపోయినట్టు రామం చూడగానే లేచిపోయింది. తన చూపు అంత వికటమైందా? ఆలోచించుకున్నాడు రామం. అది ఎగిరిపోవడానికి తాను చూడడానికి ఏం సంబంధం? ఏదో రెండూ ఒక్కసారి అలా జరిగితే తన చూపులో విపొన్ని తలచుకోవడం దేనికి అని సంతృప్తిపడ్డడు రామం. క్రమంగా రాత్రి పోచ్చుతున్నది.

చంద్రమండలంలో అమృతం ఊరడం ఎక్కువచుతున్నది. అన్నివైపులా పుచ్చపూలు పూస్తున్నాయి. నీలి కాగితం మీద తెల్ల ఆఙ్కరాలలాగా ఆకాశంలో చుక్కలు- నీలి లంగా మీద తెల్లని ఓణీలా ఆకాశంలో వెన్నెల.

శివాలయంలో జనం పలచబడుతున్నారు. రాత్రి ఎనిమిది కావస్తున్నది. సాయంత్రం అభ్యంజన స్నానం చేసి, తడి ఆరని కురులు దిద్దుకోకుండా, హాడావిడిగా పెట్టుకున్న కుంకుమ బొట్టు, చేతిలో పూలఱబుట్ట, పెటుపెటూడుతూ ఉరికే పొదాలమీద జీరాడుతూ నడకకు అంతరాయం కలిగిస్తున్న పట్టుచీర, సీకాయరసం తాకి ఎట్టుబారిన కళ్ళు, అభరణాలు లేకున్న శంఖంలా అందంగా, స్వచ్ఛంగా వున్న మెడ, మెత్తని అరచేతులను తాకిచూడాలనే కోరికతో ఊరికే కిందికి దూకే గాజులు- గబగబా నడిచి వెళుతున్నది 'వీణ'.

వారం రోజులనుంచి వీణను చూడాలని ఆ బొడ్డుమల్లె చెట్టు క్రింద సాయంత్రాలు కూచుంటున్నాడు రామం. వీణ రాదు. ఇంటివైపు వెళ్ళి ఘైర్యం లేదు. బడికి రావడం మానేసి అప్పుడే పదిరోజులైంది వీణ. ఎందుకు రావడం లేదో తనకు తెలీదు. తన ఇంట్లో వీణను గురించి ఎవ్వరూ ఏమీ అనుకోలేదు.

ఇవాళ్ళమైనా తన అదృష్టం అన్నట్టు వీణ కనపబడింది. అంతేచాలు అనుకున్నాడు. వీణ గబగబా నడిచివస్తోంది. చూచాడు. మల్లెలూ, నీలాంబరాలు కలిసిపోసినట్టు వెలుగు నిడలు బొడ్డుమల్లె కిందకరుస్తున్నాయి. వెలుగు నిడల్లో తనకోసం నిరీక్షిస్తున్న రామంను మాసింది వీణ. చూచి చూడ్డంతోనే నడక వేగం పోచ్చించింది. పులుకుపులుకున, చురుకుచురుకుగా, కోపంగా చూస్తూ వెళ్ళిపోయింది గుళ్ళోకి.

ధ్యజస్తుంభం మీది పావురాయిలా వీణకు గూడా తన చూపు, రాయిలా తాకిందా?

ఎందుకలా కోపంగా వెళ్ళిపోయింది? మళ్ళీ తన చూపుల్లోని దుష్టత్వమైపు ఆలోచన పోయింది రామానికి. పావురాయి ఎగిరిపోవడంలో అర్థం వుంది. తన చూపుల్లో తీపి లేదు. వట్టి చేదు చూపులు. కనుకనే పావురాయికి, పావురాయిలాంటి వీణకూ తన చూపులు రుచించలేదు.

నిజంగా తన చూపుల్లో అంత చేదుందా? లేక గుడికి వెళుతున్నప్పుడు తాను కనపడడం ఆమెకు నచ్చలేదా? భగవంతుణ్ణి దర్శించుకోడానికి వెళ్ళేప్పుడు మనస్సులో ఎట్టినికారమూ కలుగకూడదు. కనుక తాను కనపడితే అందువల్ల మనస్సులో వికారం కలుగుతుందని

భయమా? కావచ్చు. దైవసన్నిధికి వెళ్లు
తున్నప్పుడు మనస్సు స్వచ్ఛంగా వుండాలి.
అప్పను. తాను ఇక్కడ ఎందుకు
నిలుచున్నట్టు? మరోచోట ఎక్కడా ఆమె
దర్శనం కాదు. తనకు భగవంతుని మీద
భక్తి లేకున్నా, ద్వేషం మాత్రం లేదు.
ఉన్నాడని గట్టిగా నమ్మకున్నా లేడని

వాదించవలసినంత మూర్ఖత తనలో లేదు.
శివాలయం వద్ద కొలని పక్కగా
బోడ్డుమల్లె నీడ తన మనస్సుకు ఎందుకో
ప్రశాంతతనిస్తుంది. తాను కూడా
గుడిలోకి వెడితే బాగుంటుందా ఇప్పుడు?
అని ఆలోచించుకున్నాడు రామం.
ఇప్పుడు వెళ్లితే ఆమెకు మరీ కోపం
రావచ్చు. ఆమెతో తనకు గల ఆరేండ్ల

పరిచయంలో ఎన్నడూ ఆమె అలా
కోపంగా చూడలేదు. ఇంచ ఇదేం కర్రు?-
రామం కుంగిపోయాడు. తన
దౌర్ఘాగ్యానికి నిందించుకున్నాడు. మరో
సందేహం కలిగింది. ఆమె పెళ్ళి ఏర్పాటు
ఏనైన జరగడం లేదు కదా?

పాపగంటెంది. వీణ తిరిగి రాలేదు.
చంధ్రుడు బోడ్డుమల్లె నెత్తిమీదికి
పాకుతున్నాడు. తాను ఇక్కడ ఉన్నాడని
ఆమె రావడానికి సందేహస్తోందేమో.
తనమీద ఇంత ద్వేషం ఎందుకు కలిగింది
ఆమెకు? పోట్టాడుకోలేదే. తగాదా
పడలేదే. అభిప్రాయభేదం రాలేదే. మరి

ఎవరైనా ప్రత్యర్థులు తనకు
వ్యతిరేకంగా కట్టిబోల్లిమాటలు చెప్పి

ఆమెలో ద్వేషం
పొటుమరింపజేయలేదు గదా?

అయినా అంత
ప్రత్యర్థులెవరున్నారు? తనతో
మంచిగానే మాట్లాడి తనను
ద్వేషించే వాళ్ళు ఉండవచ్చు
అనుకున్నాడు. కాని ఎవరూ
వెంటనే తనకు స్ఫురించలేదు.

ఇంకా రాదేం గుళ్ళోమంచి?

తాను ఇక్కడినుంచి వెళ్ళిపోతే
వస్తుందేమో! తనవల్ల ఆమె
ఎంతసేపు గుళ్ళో ఉండి పోను?
వెళ్ళిపోదామని బయలుదేరాడు.

మనస్సు ఒప్పుకోలేదు. వీణమీద
చెప్పరాని కోపం వచ్చింది. తాను చదువు
వదలి రాజకీయాల్లో చేరబోతున్నాడు.

ఏరోజు ఎప్పుడు అరెస్టుయి జైల్లో
వడతాడో. మహాత్ముని వంటివాళ్ళి
నిర్దాశించాంగా నిర్మించి ప్రభుత్వానికి

తాను లెక్కా! ఈలోగా రెండు నాళ్ళు
వీణను కళ్చురా చూచుకోవైనా
నోచుకోలేదా! అయినా ఈ ఆలోచన

ఆమెకు ఉండరాదూ! తాను జైలుకు
వడతాడనేది ఆమెకూ తెలుసు.

రాజకీయాల్లోకి వద్దని పదేపదే తానే
బోధించింది. మనస్సులో జైల్లు, రైల్లు,
రైఫీళ్ళు మెదిలాయి. ఇంటికి వెళదామని
బయలుదేరాడు వీణమీద చెప్పరాని
కోపంతో. ఎందుకు తనంటే ఇంత

నిరక్షయం. ఛి. ఆడాళ్లనందరినీ నిందించడం తప్ప అనుకున్నాడు. తనకు స్త్రీలై సహజంగా కల గౌరవాన్ని విడనాడడం ఇష్టం లేక.

ఇంతలో కిలకిల నవ్వు వినిపించింది. నందనవనం నుండి పారిజాత కుసుమాలు జలజల రాలినట్టు నవ్వింది, వీణ వెనుకనుంచి. గిరుక్కున వెనుతిరిగి చూచాడు. చంద్రుడు దానకర్మాడిలా కొల్లకొల్లలుగా వెన్నెల కుమ్మరించాడు వీణ మీద. వీణ తనకు దగ్గరగా వచ్చింది. చిరునవ్వు మాపు చూచింది. చూపునిండా వలపు పరిమళాలు వున్నాయి. గాలీబ్ కని అన్నమాటలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

ఏల నన్ను మరచే ఎరుగబోయితి- ఆమె వలపు చూపుచూచే భస్మమైతి. ఆమె చూపు ఆమె మీద కలిగిన కోపాన్ని పెల్లగించి పారేసింది. “వీణా!” అన్నాడు రామం.

“ఎందుకు అలా పిలుస్తావు?”

“వీణ ప్రోగితే లోకానికంతటికీ వినపడాలిగా.”

“చాల్లెద్దు. అన్నట్టు కాలేజీ ఎందుకు మానుకున్నావు?”

“మరి నీవెందుకు మానుకున్నావ్?”

సిగ్గుపడింది వీణా. జవాబివ్వేదు. మరోమైపు తిప్పింది సంభాషణ.

“నువ్వు పాలిటిక్స్‌లో పడుతున్నాపుటగా?”

“అవును”

“పాలిటిక్స్‌లో పడితే పడ్డావు గాని, జైల్లో మాత్రం పడకు” నవ్వింది.

“రాసిపెట్టి వుంటే తప్పుతుందా”

“నీకూ రాతపూతల మీద నమ్మకం వుందీ?”

“లేంది శివాలయానికి ఎందుకు వస్తాను?”

“నా కోసం”

“నీ కోసమే రాతల మీద నమ్మకం”

“కొంటెవాడిని” నవ్వింది వీణ.

“వీణా!”

“టా.. టా..!”

వెళ్లిపోయింది వీణా. పెద్దదయిందని అంతా అనుకుంటున్నారు గాని వీణలోని

పాప) గంపెంది. వీణ తిలగి రాలేదు. చంద్రుడు బొడ్డుమల్లె సెత్తుమీటికి పాకుతున్నాడు. తాను ఇక్కడ ఉన్నాడని ఆమె రావడానికి సందేహాన్తిందేమో. తనమీద జుంత ద్వేషం ఎందుకు కలిగింది ఆమెకు? పాట్లూడుకోలేదే. తగాదా పడలేదే. అఱ్జప్రాయ భేదం రాలేదే. మరి ఎవరైనా ప్రత్యర్థులు తనకు శ్వతిరేకంగా కల్పించాడు మాటలు చెప్పి ఆమెలో ద్వేషం పాటమలింపజేయలేదు గదా? అయినా అంత ప్రత్యర్థులెవరున్నారు?

చిలిపితనం, చిన్నతనం పోలేదు. చంద్రుడు దిఖిటిలా మండుతుంటే ఆ వెలుతురులో వీణ తనతో మాట్లాడిన చోటుంటా వెతికాడు రామం. ఆమె జడలోని నీలాంబరాలూ, మల్లెలు నలుపు, తెలుపూ కలగలుపుకుని నాలుగు మూడు రాలి, దొరికాయి. అవి చెవిలో చెక్కుకున్నాడు. ఎక్కుడికెళ్లాపురా అని అమ్మ అడిగితే గుళ్లోకి అన్నాడు రామం. వీణా జడలోని పూలు చెవిలో చెక్కుకున్నా చూపి.

మరున్నాడు రామం అరెస్టయినాడు. తల్లిని కూడా చూడడానికి రానివ్వేలేదు పోలీసులు. రామాన్ని జైలుకు పట్టుకెళ్లారు. స్టోట్ఫారం వెనకగా వీణ నుంచుని దుఃఖంగా చూచింది. ఆమె చూపులో ఎన్ని కాంట్లో, ఎన్ని కంపనలో.. జైల్లో రామంకు వీణా తాను కలిసి గడిపిన ఆరేండ్ల గాఢ చలనచిత్రంగా గోచరించింది. మేప్పేరు రాని పూట ఇద్దరూ ఒకచోట కూర్చుని తమ వేర్లు ఇంగ్లీసులో ఎలా రాయాలో చర్చించేవారు. ఆమె VEENA అని రాస్తే తాను ‘వీ’ని డబ్బు చేసేవాడు. ‘వీన్’ అన్న శబ్దం ‘వీ’తో రాస్తారు గనుక ‘వీ’ కరక్క అనేది వీణ. ‘వీక్’లో డబ్బు ఉంది గనుక డబ్బు ఉండాలనేవాడు రామం. తాను ఎప్పుడు ఆమె వేరు రాసినా WVEENA అని

రాసేవాడు. ఆమె ఎప్పుడూ ‘వీ’తో రాసేది తన పేరు; ‘వి ఫర్ విక్టరీ’ అనేది ఆమె. ‘డబ్బు ఫర్ వెల్ట్’ అనేవాడు రామం. జైల్లో ఉన్న మూడు సంవత్సరాలూ రామానికి ఆమె నీలినిలి కళ్ళు, కళ్ళలోని కమ్మని కాంట్లు మనస్సులో కనిపిస్తుండేవి. క్రమంగా రామంకు వీణను గురించి వివరాలు తెలియటం మానేశాయి.

మూడేళ్ల తరువాత బయటపడ్డాడు రామం. వీణకు ఒక కూతురు. రామం చలించకుండా ఈ వార్త విన్నాడు. ఆవిడ భర్త పోలీసు అధికారిట. జైలు నుంచి తిరిగి వచ్చినన్నాడు తల్లి వడ్డించినా అన్నం తినలేదు రామం. సాయంత్రపూట శివాలయం వైపు వెళ్లి బొడ్డుమల్లె చెట్టు కింద నిలుచున్నాడు. సరీగా భక్త చతుర్శి. చంద్రుడు బొడ్డుమల్లె వెనుక వున్నాడు. అయితే అప్పుడప్పుడూ మబ్బు వచ్చి అతన్ని తాకుతూ వెళ్లిపోతోంది. ఎనిమిదవుతోంది. అభ్యంజన సుందరి వీణ గుడిలోకి వెళదామని వస్తోంది. రామం గుండె గుభేలుమంది. వీణ రామంను చూచింది. చెప్పరాని ఆనందంతో పొంగిపోయింది. ఆవిడలో ఆనాటికీ ఈనాటికీ ఎట్టి మార్పు లేదు. అదే చిలిపితనం. అదే ఉత్సాహం.

“రామం”

“డ్స..”

“గుళ్లోకి రాపూ”

“రాకేం. కానీ నీతోనా?”

“ఏం- భయమా!”

“అబ్బే భయం కాదు. బాపుండదని”

“ఏం ఘరవాలేదు. రా! మా ఆయన ఏమన్నా అంటాడనా? ఆయనకు మవ్వంటే ఎంత ఇష్టం అనుకున్నావ్?”

ఆమె కళ్ళలోని కాంట్లు మనస్సుకు అందని నష్టక్రాల్లూ మిలమిలా మెరిశాయి. “పద గుడిలోకి” అన్నాడు రామం.

కిలకిలా నవ్వింది వీణ.

ఆ నవ్వులో ఎంత అమాయకత- ఎన్ని కాంట్లు! -ఆంధ్ర సచిత్రవారపత్రిక, 23-11-1960

రురులు బారిన నేలమీద నీటి మొక్కలు మొలిచిన సహ్యాది పట్లె పట్లెలో పష్టుల కిలకిలారావాల సంగీత కచేరి పూటిక తీసిన చెరువుల్లో జలసిరుల తణుకు బెఱుకులు బోనాలెత్తిన జాతర బతుకమ్మసందడికి కొలువైనతావులు

చినుకు పడితే చాలు మత్తుడి జాలువారే హృదయాలు కనులకింపుగా మనసు నిండుగా ఊరురా వూసులాడె పరువాల పచ్చదనాల తీరొక్క తీరు పంటల సాగుబడి రైతన్న మెచ్చిన ఆకుపచ్చని ఆత్మగల్ల తెలంగానమ్మిది భారతాన గెలిచి ఒదిగిన వ్రేమగల్ల కనిష్ఠ సంతానమ్మిది

దారి చూపే వెలుగు రేఖ

పాఠ్యపథి శ్రీనివాసరావు, 98492 54078

దశాబ్దాల ఏలికల పాలనలో సహపంక్తి భోజనంలో ఎడమ చేతి వాటంలో వడ్డన అందని దైన్యంలో ఎలుగెత్తిన సారుపం ఆత్మాభిమానకేతన ధర్మగ్రహమ్మిది వండి వార్షి వడ్డించే స్థాయికెదిగిన దశాబ్ది తెలంగాణమ్మిది మొన్నటినీ నిన్నటినీ దాటి నేడు ఉరుకులెత్తే అద్భుత దృశ్యం ఊహకందని సకారాత్మక ఆచరణకు పూచిన అపురూప పుష్పం ముక్క మూర్ఖుకున్న క్షణమైనా ఆఘ్రాణించని నాసిక వుంటుందా-కాదంటామా మౌనంగా ఉంటామా అదొక భగీరథయత్తం.

హారిత కాంతి ప్రజ్ఞరిల్లే వన సారభం
ఈ మట్టిబడితో దోస్తి చేసే పరిపక్వత
మనోవికాసం మానసిక ప్రశాంతతల నెలవ
అడుగు అడుగున ఆధ్యాత్మిక భావధార

భూమి విలువ కన్న పసిడి ధరకన్న
అంతకంతకూ రెట్టింపయ్యే
మనిషివేదనను తడిమి ఓర్దార్చే తెలంగాణ
ధరణిలోన పదహారణాల తెలంగాణ
కొత్త పుంతలు తొక్కుతున్న తెలంగాణ
వసుధలోన పాలపుంతై నిలిచింది
వెలుగులు చిమ్ముతూ దారి చూపుతున్నది

తెలుగు సాహిత్యంలో తెలంగాణ శ్రీకారాలు

తెలంగాణలో వివిధ ప్రక్రియల ప్రారంభ వికాసాలు...

కీ॥శే॥ డా॥ గుమ్మన్నగాలి
బాలశ్రీనివాసమూర్తి

సేకరణ : డా॥ సంగిషెట్టి శ్రీనివాస్

(గత సంచిక తరువాయి)

దేశీ పురాణం...

నిజానికి దేశీపురాణం అనేమాట సాహితీ ప్రసంగంలో పెద్దగా ప్రచారంలో లేదు. ప్రముఖ విమర్శకుడు ఆచార్య జి.వి.సుబ్రహ్మయాం ఈ మాటను వాడుకలోకి తీసుకుని వచ్చారు. స్కానిక ఇతివృత్తంతోకూడి పురాణాలక్షణాన్ని సంత రించుకున్న రచనను దేశీపురాణామని ఆయన భావించి ఉంటారు. అయితే పాలుగ్రారికి సోమవాధుని 'ఒసవ పురాణాన్ని ప్రప్రథమాంధ్ర దేశీపురాణంగా అభివర్ణించారు. ఇందులోని కథానాయ కుడు ప్రసిద్ధ కన్నడ సంస్కృత బసవేశ్వరుడు. ఆయన సంప్రదాయ పురాణాలలోని వ్యక్తి కాదు. అయితే, ఆయనను కథానాయకునిగా చేసి పాలుగ్రారికి పురాణాన్ని రచించాడు. అందువల్ల అది దేశీపురాణామనే భావనకు సరిపోయింది. ఇటువంటి దేశీపురాణ రచన తెలుగులో మరొకటి కనిపించడు. ఇందులోని కన్నపు, గొడగూళి, బెజ్జ మహాదేవి వంటి పలుపాత్రలు సంపూర్ణ భక్తితత్త్వంతో మూర్తిభవించాయి. బసవ పురాణాలోని వస్తువును మూలంగా తీసుకుని శ్రీనాధుడు, ధూర్జటి వంటి తెలుగు కపులు పలు రచనలు చేశారు. తెలుగులో తొలి సంప్రదాయ పురాణానికి

గాక, దేశీపురాణానికి కూడా తెలంగాణ జన్మనిచ్చింది! బసవ పురాణంలో బెజ్జ మహాదేవి కథలో శివుడు బాధలుపడడానికి కారణం అతనికి తల్లి లేకపోవడమేనని చెబుతున్నచోట పాలుగ్రారికి భక్తి, కవిత్వ సాందర్భ వ్యక్తమవుతుంది. పాలుగ్రారికి భక్తి కవిత్వ వ్యక్తికరణ తీరుకు ఈ ఐదు వాక్యాలు సాక్షాత్యాలు-

"తల్లి గల్లిననేల తపసిగా నిచ్చు?
తల్లి గల్లిననేల తలజడల్లట్టు?
తల్లి యున్న విషంబు ద్రావనేలిచ్చు?
తల్లి యుండిన తోళ్ళు దాల్పనేలిచ్చు?"
తొలి విశిష్ట కథాకావ్యం :

"తెనుగున తేటగా కథలు తెచ్చిన
కావ్యము పొందలేదు మో

త్తన పసబాల దండ్రు విశబంబున
సంస్కృత వజ్రమూద జై

ప్రిన కవి దర్శ ముండ్రముచు పెట్టిరు
వీనుల కాపునన్ రుచుల్"

దనర తెనుగు దేశియను
తథ్వనముంగలయంగ చెప్పిదన్"

అంటూ తాను రచించబోయే
కవిత్వాన్ని ముందస్తు అంచనాలతో
సంస్కృత చేసుకున్న ప్రతిభావంతుడు
కొరవి గోపరాజు. ఈ కని 15వ శతాబ్దికి
చెందినవాడు. ఈయన నిజామాబాద్
జిల్లాలోని భీంగల్ ప్రాంతియుడని
నిర్దారితమయింది. ఇందులో ఎటువంటి
సందేహానికి తావులేదు. కొరవి గోపరాజు

తెలుగు విశిష్ట కపులలో ప్రథమునిగా ఉండడగినవాడు. ఆయన రచించిన కావ్యం 'సింహసన ద్వాత్రింశిక' ఇది అచ్చమైన కావ్యము కాదు, ప్రబంధమూ కాదు. దీన్ని 'కథాకావ్యం' అన్న పేరుతో పిలవాలి. తెలుగులో వచ్చిన తొలి విశిష్ట కథాకావ్యం 'సింహసన ద్వాత్రింశిక'. గుణాధ్యానిలోని ఆనాటి కథాకథన ప్రతిభ తిరిగి గోపరాజులో రూపుదిర్చు కున్నదని అనిపిస్తుంది.

నిజానికి సింహసన ద్వాత్రింశిక తెలుగులో తొలి కథాకావ్యమేమీ కాదు. ఈ ప్రక్రియ 1200-1280 సంవత్సరాల మధ్య జీవించిన కేతన నుండే ఆరంభమైంది. కేతన- కవిబ్రహ్మ తిక్కున శిష్యుడు. ఆయన 'చశకుమార చరిత్ర'ను రచించి 'అభినవదండి'గా పేరు తెచ్చు కున్నాడు. అటు తర్వాత కొద్దికాలానికి చెందిన మంచన, జక్కున, అనంతా మాత్యుడు కథాకావ్యాలు రచించారు కానీ, కొరవి గోపరాజు 'సింహసన ద్వాత్రింశిక'కు ఉన్న విశిష్టత ఆ కథాకావ్యాలకు లేదు. కొంచెం అటుఇటుగా అందరూ ఈ వాస్తవాన్ని అంగీకరిస్తారు.

సింహసన ద్వాత్రింశిక 12 ఆశ్వాసాల కథాకావ్యం. ద్వాత్రింశిక అంటే సంస్కృత లో ముపైరెండు అని అర్థం. భోజరాజు వికమార్పుని సింహసనాన్ని అధిష్టించేందుకు రాగా 32 సాలభంజికలు

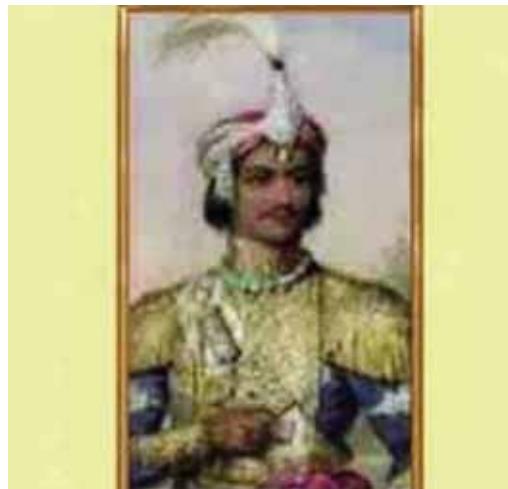
(సింహసనానికి ఇరువైపులా ఉండే
ప్రతిమలు) అతడిని సింహసనాన్ని
చేరకుండా వారిస్తూ 32 రోజులు 32
o కథలు చెబుతాయి. సింహసన
ద్వాత్రింశకలోని మూలకథ సంస్కృత
సాహిత్యంలో “ద్వాత్రింశత్సాలభంజిక”,
“ద్వాత్రింశప్య త్రిలక”, “విక్రమచరిత”
అనే పేర్లతో ప్రచారంలో ఉన్నాయి.
సింహసన ద్వాత్రింశికలై సంస్కృతంలో
ఎక్కడా మక్కి మక్కి అనువాదం లేదు.
సింహసన ద్వాత్రింశిక అనేక
అస్తికరమైన అంశాల పద్మమాలిక! ఈ
కథాకావ్యంలో.. పాములలో, చేపలలోని
రకాలు.. పురుడుసోసే పద్ధతి,
పద్ధులనురాసే పద్ధతి, జూదం, చదరంగం
వంటి అంశాలు మొదలుకొని భండోబద్ధ
విషయాలను, స్వస్మపలాలను, జ్యోతిషం,
గ్రహశాంతులు, చోరశిక్షలు, ఇంద్రజాలం,
వితంతుధర్మం.. ఇట్లాంటి అనేకాంశాలు
ఉన్నాయి. కాకతీయ అనంతర సామాజిక
అంశాల్ని తెలుసుకునేందుకు సింహసన
ద్వాత్రింశిక గోప్యగా ఉపయోగిపడుతుంది.
ప్రసిద్ధ పరిశోధకులు సురవరం
ప్రతాపరణ్ణి తమ “ఆంధ్రుల సాంపుక
చరిత”లో సింహసన ద్వాత్రింశికలోని
పలు విశేషాల్ని తెలియజేశారు. పద్మాల్ని
ఉటంకించారు. మొత్తానికి గోపరాజు
రచించిన ఈ గ్రంథం చాలాగోప్యది.
ఆయా ప్రసంగముల సందర్భమున
అనాటి విద్యల సంపూర్ణ స్వభావమును
ప్రదర్శించి, కవి తన స్వర్ణజతను
చూపించాడు. ఆనాటి విద్యలను,
మర్యాదలను విచారములను,
వినోదములను తెలుసుకొనుటకు ఈ
గ్రంథం, ఒక విజ్ఞానకోశం వంటిది
అన్నది, ప్రసిద్ధ పరిశోధకులు
మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ
అభిప్రాయం.

గోపరాజు తన కావ్యాల్ని
పరిపారాధనానికి అంకితమిచ్చాడు.
గోపరాజు ప్రస్తావన లేని తెలుగు
సాహిత్య చరిత గ్రంథమేద్దా అది
‘అసంపూర్ణ గ్రంథమే’నని చెబితే
అతిశయ్యాక్తి కాదు.

తోలి ఉదాహరణ కావ్యం...

‘ఉదాహరణ’ ఒక సాహిత్య ప్రక్రియ.
ఇది కొంత సంస్కృతమైనది కూడా.
తెలుగులో ఉదాహరణలు తక్కువ
సంఖ్యలోనే వచ్చాయి. తోలి ఉదాహరణ
బసవోదా పూరణ. దీన్ని 12వ శతాబ్దికి
చెందిన పాలుగైరికి సోమన రచించాడు.
సంగీత సాహిత్యాల సమేళనంవలె కనపడే
ఉదాహరణ ప్రక్రియ తమిళ, కన్నడ
భాషల్లో లేదు. కళిక-ఉత్తరిక,
సార్వవిభూతిక వృత్తం- ఇట్లా పటిష్ఠమైన
నియమాలతో ఉదాహరణ ప్రక్రియ
రూపొందింది. బహుశా, సంస్కృతంలోని
ఉదాహరణ ప్రక్రియను తెలుగువారికి
పరిచయం చేసే ఉద్దేశంతో
బసవోదాపూరణ కావ్యాల్ని పాలుగైరికి
రచించి ఉంటాడు. సోమనాథుని తర్వాత
చాలాకాలానికి అప్పకవీయ కర్త-
“శ్రీకృష్ణాదాహరణం” రచించాడు.

మరికొన్ని ఇతర ప్రక్రియలకూ
తెలంగాణమే ఆరంభ భూమిక
అయ్యోందుకు కూడా పాలుగైరికి
సోమనాథుడు దోహదం చేశాడు. వీటిలో
గద్య-రగడల వంటి పలువిశేషాలున్నాయి.
సోమనాథుడు నాలుగు గద్యలను, ఒక
రగడను, రెండు ఉదాహరణలను, ఒక
పంచాన్ని, రెండు అష్టకాలను, ఒక
స్తువమును రచించాడు. ఇప్పటినీ

శ్రీ గోరఖ నాథుడు

లఘువుత్తులే. అయినా ప్రక్రియారంభ
రచనలు! అందుకే వాటికి ప్రత్యేకత
దాఖలు పడుతోంది. సీసపద్మాలతో
సుదీర్ఘమైన రచన చేసిన ప్రతిభామూర్తి
కూడా సోమనాథుడే. ఆయన
చతుర్యేదసారంలో బసవలింగ
మకుటంతో 357 సీస పద్మాలు ఉన్నాయి.
దండకం...

ఈ ప్రక్రియ లక్షణాలు
తెలియనివారికికాడా దండకమంటే
తెలుసు. ఆంజనేయస్నాని దండకాన్ని
భక్తులు ఎంతో భక్తితో చదవడం
నిత్యజీవితంలో చాలామందికి తెలిసిందే.
చదివేధానంతోను, పదాలకూర్చు వల్ల,
విరామమెరుగుని సుదీర్ఘత్వం
కారణంగానూ దండకం ఆస్తికరంగా
ఉంటుంది. ఇందులో పదాలకూర్చు
మిగటా రచనలకంటే భిన్నంగా ఉంటుంది.
దండకం సంస్కృత సాహిత్యంనుండి
తెలుగులోకి వచ్చింది. కవికులగురువైన
కాళిదాసు ‘శ్వాములా దండకం’
రచించాడని చెబుతారు. తెలుగులో
దండక రచన మాత్రమే చేసిన కవులు
లేరు. కానీ, ఇతర రచనలతోపాటు
దండకాలు రచించిన కవులున్నారు.
దండకాలు రచించిన తెలుగు కవుల
సంఖ్య బాగా తక్కువ. అయితే చాలా
దండకాలకు జనబాహుళ్యంలో గుర్తింపు
ఉంది. తెలుగులో తోలి స్వతంత్ర
దండక కర్త బమ్మెర పోతన.
రాచకొండను పరిపాలించిన
సర్వజ్ఞసింగ భూపాలుని ఆస్తాన నద్రకి
కళా సౌందర్యాలను వర్ణించేందుకు
చేసిన రచన ‘భోగిని దండకం’. పోతన
రసరచన ద్వారా తన కవితాసాధన
అరంభించాడని భావించాలి. ఇది
భాగవతానికి ముందు రచన.
రాజలకు తన గ్రంథాల్ని అంకితం
చేసేందుకు నిరాకరించిన పోతన
భోగిని దండకం వంటి రచన చేస్తాడో?
అని సంశయించ వలసిన పనిలేదు.
ఎందుకంటే, పోతన తన యువక
వయసులో ఈ రచనచేసి ఉండవచ్చు.
సర్వజ్ఞసింగ భూపాలుడి నుండి వచ్చిన

తీవ్రమైన ఒత్తిడి కారణంగానూ పోతన భోగినీ దండకం రచించాడేమో. భోగినీ దండకం రచనానంతరమే పోతన వ్యక్తిత్వంలో పహాక విషయాలపట్ల నిర్మిపుత, అమాస్మిక అంశాలపై ఆసక్తి పెరిగిందం టారు. అయితే ఒక ప్రక్రియారూపంగా దండకాన్ని స్వతంత్రరీతిలో పరిచయం చేసిన గొప్పదనం పోతనదే. ఒక్క కావ్యకూ దృష్టధంతో మాత్రమే చూసినట్ట యితే, భోగినీ దండకం ఉత్తమస్థాయి రచనే అవుతుందని కొంతమంది పండిత పరిశోధకుల అభిప్రాయం.

యక్కగానం....

తొలి తెలుగు యక్క గానం తెలంగాణలో పుట్టి ఉండకపోవచ్చు. అయితే, యక్కగాన ప్రస్తావన ఉన్న హాలిక రచనలకు మాత్రం తెలంగాణ జన్మాస్తనం. యక్కగాన ప్రదర్శన తొలుత తెలంగాణలో ప్రదర్శించారు. ..... చాలాకాలం తర్వాత తంజావూరు ప్రాంతానికి చేరుకున్నదని, అక్కడ నుండి కన్నడ ప్రాంతానికి వ్యాపించిని ఒక అంచనా. ప్రస్తుతం కర్ణాటకేతర ప్రాంతంలో సహి కన్నడ సీమలోని కొన్ని జిల్లాల్లో ఒక ప్రత్యేక ప్రదర్శనాకథగా విశిష్టత చాటుకుంటోంది. ఈ కథారూపం తెలంగాణలోని వరంగల్లులో ప్రతాపరుద్రుని కాలంలోనే ప్రముఖంగా ప్రదర్శనలు పొందడం-మనకందరికి గ్ర్యాకారణం. ఇందుకికసాహిత్య ఆధారం ఉంది. కాకతీయుల అనంతర కాలంలో క్రీడాభిరామం అనే కావ్యం వచ్చింది. ఇది మూరసకట్ట రచనలకు విభిన్నంగా ఉండే కావ్యం.15వ శతాబ్దిలో రచించబడిన ఈ కావ్యం వినుకొండ నల్లభరాయని పేరుతో ఉంది. దీన్ని శ్రీనాథుడు రచించి వినుకొండ నల్లభరాయని పేరు పెట్టడనే అభిప్రాయం కూడా ప్రచారంలో ఉంది. ఈ కావ్యంలో వరంగల్లు స్వరవర్ణన ఉంది. మంచనశర్మ, చెట్టిభోసెట్టి అనే ఇద్దరు మిత్రులు తాము చూసిన నగర విశేషాలను సమీక్షించుకునే క్రమంలో “జక్కుల పురంధి” ప్రస్తావన వస్తుంది. జక్కుల పురంధి యక్కగాన కథాకారిణి

కావచ్చునని ఒక ఊహా. వినుకొండ నల్లభరాయని కంటే ఎంతో ముందువాడయిన పాల్యూరికి సోమనాథుడు “ఆడట గంధర్వయుష్ విద్యాధరాధులై పాడెడు నాడెడువారు” అంటూ యక్కగానాన్ని ప్రాథమిక స్కాయిలో ప్రస్తావించాడు. అంటే, ఒకే దేశి ప్రదర్శనాకథగా హాలిక రీతిలో పాల్యూరికి సోమన కాలానికి యక్కగానం ఆరంభమయి ఉంటుంది. తంజావూరు యక్కగానం ఈ ప్రక్రియలో పరిణిత రూపమైతే, వరంగల్లు కథదానికి ప్రాథమికమైన పునాది. “తెలంగాణము యక్కగాన విహోర భూమి” అని ఆచార్య ఎస్టేజోగారావు వ్యాఖ్యానించారు. అయిన యక్కగాన వాజ్ఞాయంటై సమగ్ర పరిశోధన చేసిన తొలిపండితుడు. ‘తెలంగాణలో యక్కగాన రచన కొంత ఆలస్యంగా ఆరంభమైనా, ఎంతో వేగంగా నడిచింది’ అని జోగారావు విశ్లేషించారు. తెలంగాణలో దాదాపు రెండు వందల యక్కగాన నాటకాలు వచ్చి ఉంటాయి. తెలంగాణలో సంప్రదాయ నాటకానికి దీటుగా, పోటీపడుతూ మును ముందుకు సాగిన కథారూపం యక్కగానం. హాఫిక, లిభితరూపాలు రెండింటిలోనూ యక్కగాన రచన చేయగలగడం విశేషం. సికింద్రాబాద్క చెందిన చెర్యాల బాగయ్య రమారమి యాభై యక్కగానాలు రచించారు. 20వ శతాబ్ది తొలి భాగంలో తెలంగాణలోని అన్ని ప్రాంతాలలోనూ చెర్యాలావారి యక్కగానాలు ప్రదర్శించారు. యక్కగానాల కాలంలో ప్రిక్స్చు రూపంలోనే ఉండిపోయాయి. కొన్ని మాత్రమే ప్రచురణకు నోచుకున్నాయి. యక్కగాన రూపంలో తెలంగాణలో నెలసిన కవితాకాంతులు ఆ కాలంలోనే సుదూర ప్రాంతాలకు వ్యాపించాయి. ధర్మపురి రామాయణం విశాఖపట్లంలోనూ ప్రచారాన్ని పొందిందని జోగారావు గారు రాశారు. అయితే తెలంగాణ ప్రాచీన యక్కగాన సంప్రదాయంటై చరిత్రకారులు ఇంకా ఎంతో విస్తారమైన పరిశోధన చేపట్టవలని ఉంది. ముఖ్యంగా పాల్యూరికి సోమన పండితాధ్య చరిత్ర రచించే

ఆంజనేయ స్వామి

దండకాన్ని భక్తులు ఎంతో భక్తితో చదపడం నిత్యజీవితంలో చాలామందికి తెలిసిందే. చదివేవిధానంతోను, పదాలకూర్చువ్వు, విరామ మెరుగని సుభీర్పుత్వం కారణంగామూ దండకం అస్కికరంగా ఉంటుంది. ఇందులో పదాలకూర్చు మిగతా రచనలకంటే ఇన్నందా ఉంటుంది. దండకం సంస్కృత సాహిత్యంమండి తెలుగులోకి పచ్చించి. కవికులగురువైన కాళిదాసు ‘శ్రుమలా దండకం’ రచించాడని చెబుతారు.

నాటికి తెలంగాణలో యక్కగాన సంస్కృతి ఏ విధంగా ఉండేదో ఆవిష్కరించాల్సి ఉంది. యక్కగానంతో పాటు ఆనాటి ఆటపాటల్లో ప్రధానాంశాలైన చిందు నాట్యం - పేరిపినాట్యాల గురించి కూడా మరిన్ని పరిశోధనలు జరగాలి. రమారమి వెయ్యి సంపత్యరాలుగా తెలంగాణలో వెలుగు చిమ్ముతున్న ఏకైక కథారూపం యక్కగానమే.

చారిత్రక కావ్యం...

కథాకావ్యాలకంటే భిన్నమైనది చారిత్రక కావ్యం. ఇందులో ఊహాత్మకమైన పాత్రలు ఉండవు. అయితే కల్పితాలకు అవకాశం ఉంటుంది. ఆనాటి చరిత్రను తెలుసుకు నేందుకు చారిత్రక కావ్యాలు కొంత వరకైనా తోడ్పాటునందిస్తాయి. తమిళ సాహిత్యంలో “కళింగపొట్టు కారణి”, హిందీలో పృధీరాజ్ రాసో తదితర కావ్యాలు ఇందుకు ఉదాహరణ. తెలుగులోనూ కొన్ని చారిత్రక కావ్యాలు వచ్చాయి. తెలుగులో వల్లభోద్యమైన పాత్రలు ఉండవనే కావ్యం ఈ వరుసలో తెలిరచన అంటారు. కానీ, వివరాలు తెలియవు. కొపురెడ్డి లింగన “నవచోళ చరిత్ర” మరో చారిత్రక రచన. కానీ, ఇది కన్నడ రచనకు తెలుగు అనువాదం. అయితే.. తొలి తెలుగు చారిత్రక కవులు, కాకతీయులకు

సంబంధించినవి కావడం విశేషం. 15వ శతాబ్దికి చెందినవాడని భావిస్తున్న ఏకాప్రమాణాధుడు 16వ శతాబ్దివాడైన కాసె సర్పు కాకటీయ చరిత్రను వివరించే కావ్యాలు రచించాడు. ఏకమ్రునాధుని రచన “ప్రతాప చరిత్రం”, కాసె సర్పు రచన “శ్రీసిద్ధేశ్వర చరిత్రం” - ముందే చెప్పినట్టు ఇటువంటి కావ్యాలలో కొన్ని చారిత్రక అంశాలు ఉండవచ్చు. కానీ వాటినే చారిత్రక గ్రంథాలుగా భావిం చేందుకు వీలులేదు. ఈ రచయితల సంగతి ఎట్లా ఉన్నప్పటికీ, తెలుగులో తొలి చారిత్రక కావ్యాల వస్తువు కొంత.... అవడంలో సందేహం అవసరం లేదు. **అవధాన సంప్రదాయం...**

గత ఒకటిన్నర శతాబ్దాలుగా తెలంగాణ వారికండరికి అవధాన విద్య బాగా పరిచయమే. అందువల్ల

అవధానాన్ని గురించి కొత్తగా విపుల పరిచయం అవసరంలేదు. మాడబూసి వేంకటాచార్యులు అనే ఆధునిక యుగానికి చెందిన పండితుడు అవధాన ప్రక్రియకు ఆరంభకుడని చెబుతారు. అయితే, పర్మనాయిక లేదా కాకటీ యులకు చెందినవానిగా భావిస్తున్న శాకల్య మల్లన అవధాన విద్యను ఆరంభించాడని మరికొందరు పరిశోధకుల అభిప్రాయం. తచుర్భాషా కవితా పితామహుడనే పేరున్న శాకల్య మల్లన “ఉదార రాఘవం” రచించాడు. తెలంగాణలో పలు సంస్కారాలు అవధాన విద్యను బాగా ప్రోత్సహించాయి. స్థానికేతర అవధానులను కూడా తెలంగాణ అవధాన ప్రేమికులు సాదరంగా ఆశ్చర్యించారు. శేషాది రమణ కవులు ఈ నేపథ్యంలోనే నిజం రాష్ట్రానికి

వచ్చారు. తిరుమల బుక్కపట్టణం శ్రీనివాసాచార్యులు గద్దాల సంస్థాన పండితమండలిలో ఉన్న రోజుల్లో తిరుపతి వేంకటకపులు అక్కడ అవధాన విద్యను ప్రదర్శించేందుకు వచ్చారట. స్వతపోగా అవధాని కూడా అయిన తిరుపతి బుక్కపట్టణంవారు తన పాండితీబలంతో తిరుపతి వేంకట కపులను బాగా నిలువరించారనే కథ ప్రచారంలో ఉంది. “బాలసరస్వతీ” పేరుతో తిరుపతి వేంకటకపులు రచించిన ప్రశం తిరుపతిలవారినికూడా ఉద్దేశిం చిందని చెబుతారు. మల్లన అవధాన విద్య ప్రదర్శనకు సంబంధించిన నిర్దిష్ట చారిత్రక ఆధారాల్ని అవిష్కరించవలసి ఉంది.

(ఈ లోకాన్ని విడిచిపెట్టిన బాల శ్రీనివాసమూర్తి స్మృతిలో...)

అద్దం

బోల్లె వరలక్ష్మి 99498 24122

నుప్పు నీ మనసాస్కరించి ఓ అద్దం.....
దాన్ని అబద్ధంగా ఎప్పుడూ మార్పుకు...
మన ప్రతిబింబం మనకి మనలాగే కనిపిస్తే, ప్రశ్నించుకోవాలి కదా?
నుప్పు నేనేనా అని!
ఇదే మంచి సమయం, నిన్న నీలో ఒక డైరిగా రాసుకోవడానికి,
ఎవరో చదువుతారేమో అనే భయం అక్కలేదులే,
ఓహో నీకు నుప్పు దొరికిపోతావని భయమా?
ఈ ప్రపంచంలో కొన్ని కోట్ల మనసుల మధ్య ఏకాకిగా తప్పిపోయిన మనిషి నుప్పు,
కనీసం నీకు నుఫ్సైనా దౌరుకు. తస్మేం లేదు.
ఎవరు చేసినా, మానినా నీ మనసాస్కరించిని నుప్పు క్షమిస్తుందిలే!

పాయరం

కంట నీరుని రేయుకమ్మేసిన దయనీయత...

బద్ధి గజేష్
81066 84729

“ఓ అయ్యా..! ఎటు వోతున్నవ్...!
నువ్వింం వూల్చేపడ్డవంటే మల్లెప్పుడు
వత్తనో ఏందో? జర ఆ కంచంల బుక్కెడు
బువ్వ, ఆ కారం యేసిపో” మంచంలనే
కూసొని సాయిల్క్రి చెప్పంది లచ్చమ్మ.

“అ..! మాగిత్త బువ్వ గని అట్ల
డొల్లెకు పోయ్యెత్తనేగా ఇంత దారికేది.
ఇప్పుడే పోవడ్కిని ఏ తల్లి అయిన ఇంత
బువ్వేత్త నీకు పెట్టినంకనే ఇంకొగల
ఇంటికిపోత తీయ్”.

ఓ చిన్నపాటి గిన్నె అందుకోని
బైటికల్లిండు సాయిలు. “ఓళ్ళి.. నువ్వ
మల్లెచ్చేర్చు ఎంతజాం అయిద్దో ఏందో?
ఇంతపొద్దుగాల్చే మన కోసం తయార్గ
వండిపెట్టిడా?.. “అట్కాదయ్ ఉంటే
సలిదో బోలిదో ఓ ముద్దన్న యేసిపో..
కడ్పుల పేగులు గుంజపట్టే.. నేతి నుంచి
గుర్తు.. గుర్తు మంటూ, అసరలేక
కడ్పుల పిసినట్టు అయితండి. బాగా
గావరా గావరా గావట్టే. శెతగాక మాటలు
తడబడుతున్నయ్ లచ్చమ్మకు.

“ఏ జెయ్యాలె.. నాత్రి ఇంత
నూకలన్నం ఉంటే నీకే పెడ్డిని. ఇప్పుడు ఆ
సలిది లేదు ఏం లేదు. జరసేపంతా ఆగు
ఆట్ల పొయ్యెత్త..” చేతి కర్రందుకోని
అడుగులో అడుగేస్తూ ధోతి సద్రుకుంట
కట్టెను పాడుసుకుంటూ గుడిసెలకెలి
బజార్కెల్లిండు సాయిలు.

★ ★ ★

సాయిలు డెబ్బె ఎనఖైఏండ్ల
పెద్దమన్ని. నడుములు వంగినయ్. పణ్ణ
పూళిపోయి చెంపలు లోపట్లకు
పోయినయ్, బరిబాతుంటే ఏ బోక్కుకు ఆ
బోక్కు లెక్క పెట్టోచ్చు. అసోంటి పెయ్యా.
కర్రసాయం లేనిదే నడ్డలేదు. సాయిలు
భార్యపేరు లచ్చమ్మ. ఆమెకు డెబ్బె
ఏండ్లకు దగ్గరుంటయ్. మంచిగుస్సుప్పుడు
ఉత్తితిగెనే గులిగేది, తిట్టేది, సాపిచ్చేది.
అయినా సాయిలు పట్టించుకునేటోడు
కాదు. వాళ్ళకు ఇద్దరు కొడుకులు ఇద్దరు
బిడ్డలు. ఒక కొడుకు ఇళ్లిర్కుం పోతే,
ఇంకోడు బతుకుదెరువుకు దేశం
బోయిండు. బిడ్డల కష్టాలు బిడ్డలయే.
అందరి పొత్తుల రెండు ఎకురాల శెల్క
ఉంది. అది వర్ధధారమే. కొడుకులు
బిడ్డలు, మనవణ్ణ మనవరాళ్ళ
అందరున్న అనాథలుగా దిక్కుదివాన
లేస్తుట్టుగా ఉంది ఆ ముసలోల్ల పరిస్థితి.
గోడలు నెర్రలు వాసి, వాసాలు వొంగి ఓ
పక్క కూలిపోయిన గుడిసెలోనే పురుగు
పుట్టకు భయపడుకుంటనే కాలం
ఎల్లదిస్తుండు సాయిలు లచ్చమ్మలు.
పదేండ్ల కిందట లచ్చమ్మకు పచ్చవాతం
వచ్చి ఓ కాలు చేయు పడిపోయింది.
ఈ వయసులో వాళ్ళకు కొత్త కష్టాలు
మొదలైనయ్. రానురాను సాయిల్క్రి
మున్పటి లెక్క శెత్తెత్తలేదు. అప్పట్లో
కొడుకులు పెట్టకున్న కూలోనాలో చేసి

ముసల్లూన్ని సవరిచ్చోటోడు కాని ఇప్పుడు
పన్నేనే కోపులేదు...

★ ★ ★

“ఓ పూలవ్వా.. ఓ పూలవ్వా..!
మజ్జనం వచ్చి ఆ పట్టమంచం అల్లుతగని
ఇంత బువ్వంటే ఈ సర్వల వెయ్య
చిడ్డ..”

ఏప్పె తాత.. అగ్గో ఇప్పుడే
పోయిమీదేశి ఇంట్లోకొచ్చిన నువ్వుత్తన్నవ్.
అయితేమయ్ గని “నీ యవ్వ నీ
ఇచ్చంతం బలె ఉందే. బుక్కెడు బువ్వ
యేద్దాన్ని పన్నేత్తగుంటుమానే ?
పల్లిమాల పన్నేత్తగని బువ్వంటున్నవ్.
మల్లోపాలి అట్టే అన్నవంటే పికపిస్కు
సంపుత ముసలోడా సచ్చుర్చుంటవ్!”.

“ఆపని జేమ్ బిడ్డు కాటికి కాలుజాపిన
కూడ కట్టాలు తప్పవయ్..!. మంచంల
ముసల్లూన్ని గోస సూడలేక పోతున్న.. దాన్ని
అయిన ఆ దేవుడు తొందర్ల తీస్కపోకా..
ఎందుకుంచు తండో? ఇంకెన్ని కష్టాలు
భాకింపుదో?” తనకు తెలియకుండానే
కంటిన్నరు బొటబొట కారుతోంది
సాయిల్క్రి.

నీ ముసలోడ ఏమంత కష్టం
వచ్చిందని అంతగనం రందిపడవడ్డిని.
మేం లేమా ఏంది?. నేను నీ బిడ్డలాంటి
దాన్నే!

మా ఇంట్లో ఏమైన పంచాదులు
శెడాదులు అయితే నువ్వే ఘైర్చుం చెప్పి

అట్లకాదు బిడ్డ సదురుకొని బతకాలె
అనేది. నుహట బెంగటిల్లుడేందే..
ఊకో...ఊకో... చెక్క కూర్చీ యేసింది
పూలమ్మ. “ రేపో మాపో పోయే ఈ
ముసలి పానాల్చి సాంత అవ్యయులకంటే
యేక్కువేనే సుత్తున్నవ్..” పూలమ్మ కాళ్లు
పట్టుకోబోయిండు సాయిలు. ఇంగో
ఇందాకే చెప్పిన . ఇట్లజేత్తుతే ఇంట్రోకు
కూడ రావొద్దు..! సాయిలుకి కోపంగా
చూసింది పూలమ్మ. ఏమో బిడ్డ నాకు
నీఅసోంటి ఒక్కసంతానం ఉన్నా
మంచిగుండు దిగాలు వడ్డుండు
సాయిలు.

“ఇంగో బిడ్డ రేతి అన్నం ఉంటే
అదేయ్య.. ముసల్లాన్ని గాబరా
అయితండి అన్నది”. ఆగే పెద్దయ్య
జరసేపు ఆగు.. ఉడ్కు బుఫ్ఫేత్తగని
పోయ్యమీద అన్నం కలెపెల అంటాంటే
తెడ్డుతోని కలబెడుతున్నది పూలమ్మ.
ఇంక జాం అయ్యేతట్టుంది ఆ
సలిబుయ్యంటే ఇంతయేద్దువురా బిడ్డ
దాన్నింత పెట్టే అట్ట చెరువుకట్టకుపోయి
కట్టేలు కొట్టుకురావాలె..! పూలమ్మకు
గిన్నెనిచ్చిండు సాయిలు. ఇగపటు
“సరిపోకుంటే మల్ల బుయ్యాల్లకు రా..!
అట్టే ఆకలితో కడుపు మాడ్చుకోని
ఉండేవే..

సర్లే బిడ్డ.. మా అవ్య కడుపు, ఇంటిల్లి
పాది సల్లంగుండా. సచ్చినీకడ్పుల
పుట్టాలె బిడ్డ..
అనుకుంటా
యాల్పాద్మగాల
బడితెలు

కొట్టురావాలె అన్న ఆలోచనతో ఇంటికెలి
కదిలిండు సాయిలు.

★ ★ ★

“లచ్చుమ్మ.. లే.. లే
మన పూలమ్య ఇంత బుఫ్ఫేసి
టమాటపుల్పుపోసింది.. తిందుపులే”
వణుకుంట గుడిసెలకు రాకతల్లనే
కూతేస్తున్నదు సాయిలు. నవ్వార
మంచం జోలో జోలే ఉండటంతో
అండ్లదిగబడి పురాగా లేవరాకుంటున్నది
లచ్చువమ్మ.

బుఫ్ఫున్నర్చ పీటమీద పెట్టి నిమ్మలంగా
లచ్చుమ్మ రెక్కపట్టుకోని లేపి, కుండల
నీలు శెంబుతోని ఇచ్చిండు సాయిలు.
నీళ్లు నోట్లే పోసుకోని, నోరు అటీటూ
కడుకున్ని, పుక్కిల్చించింది లచ్చుమ్మ
కంచంల బుయ్య, తమాట పులుసు కలిపి
ఇచ్చిన సాయిలు, లచ్చుమ్మ దబ.. దబ..
తింటుంటే... సాయిలు మొఖంలో ఏదో
తెలియని ఆనందం, త్యాపై కనబడ్డయి.
లచ్చుమ్మ తిమడు అయినంక మిగిలిన
అన్నం తిన్నదు సాయిలు.

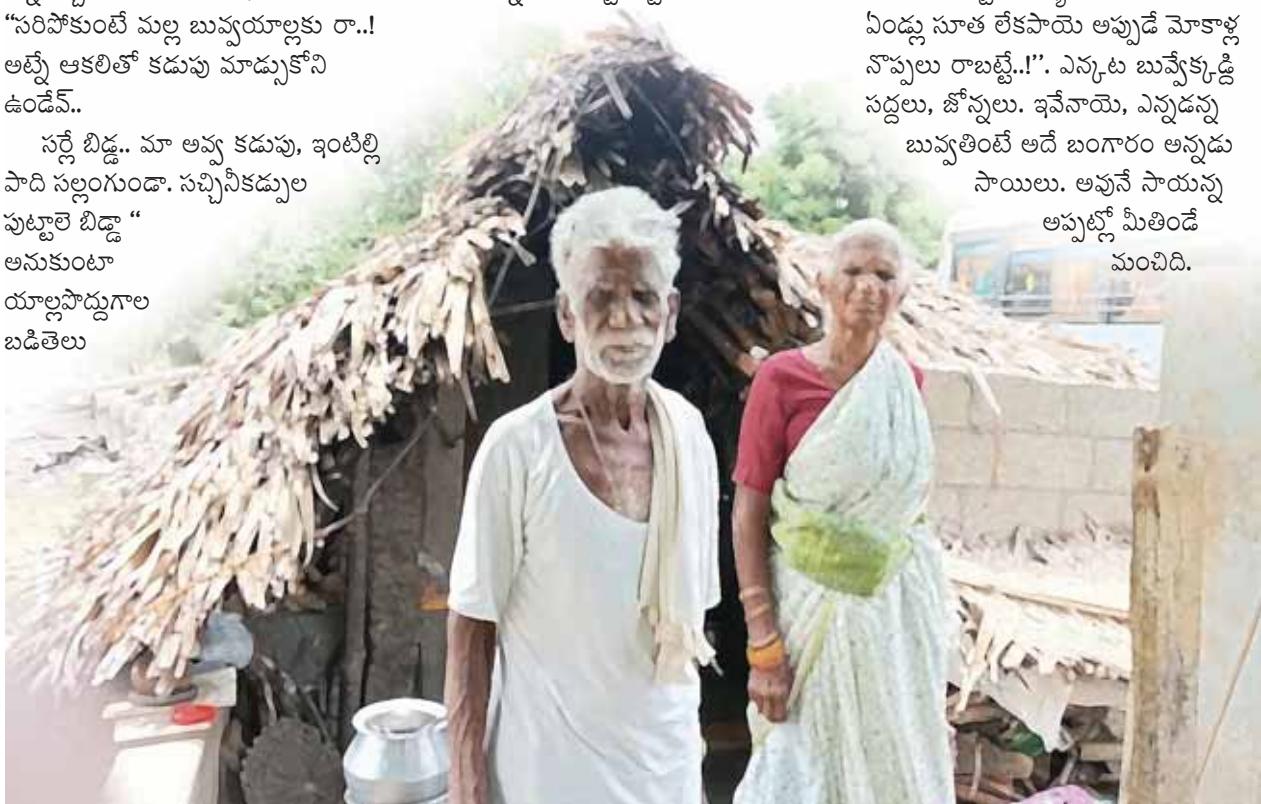
ఇంగో లచ్చుమ్మ మందు గోళీలు
వేసుకున్నవా? అట్టు కట్టుకెలి పోయి

కట్టేలన్న కొట్టుత్తా ఆ మల్లేన్ సేటు
పైనిత్తున్నదు అని చెప్పి.. ఏమన్న
ఎటమటం అయితే మన పూలమ్మను,
లేదంటే ఆల్లపిలగాడు లింగన్నను పిలువు
అదివారమే ఇయ్యాలా! శిపగొడ్డలి
భూజన పెట్టుకోని, తలుపు దగ్గరేసి కర్రను
అసరగా చేసుకోని చెర్చుకట్టకెలి
బైలెల్లిండు సాయిలు.

★ ★ ★

“ఓ సాయన్న అంతపెద్ద పెండెలు
(పొడువాటి కరలు) దేనికే.. ఇంటి
ముంగట తడకగట్ల కడుతున్నవా
ఏంది?”. రెండు కర్రలకు భూజాన
పెట్టుకోని ఆయసపడ్డు ఇంటికి మోసుక
పోతున్న సాయిల్ను అడుగుతుండు
పొద్దుగూకంగా బాయికాంచి ఇంటికి
వత్తున్న వీరయ్య, ఉన్న గుడిసె పదారు
వంకలుంది సక్కంగా కప్పే లేదు..
అదికాదని బజారుకు ఎగునుబాత్తనా? గా
మల్లేకో సేటుకు పూల చెట్ల చుట్టు
డడికట్టల్పుంటే ఓ రెండు కొట్టుకపోతున్న
ఓంగుకుంట ఆయసపడుకుంటనే
చెప్పుండు సాయిలు.

“నీది గట్టి పెయ్యపో.. నాకు 50
ఏండ్లు సూత లేకపాయె అప్పుడే మోకాళ్ల
నొప్పలు రాబట్టే!”. ఎన్నాట బుఫ్ఫేకృష్ణీ
సద్గులు, జోన్నలు. ఇవేనాయి, ఎన్నడన్న
బుఫ్ఫుతింటే అదే బంగారం అన్నదు
సాయిలు. అవనే సాయన్న
అప్పట్లు మీతిండే
మంచిది.

ఇప్పుడు ఏం తిన్నా మందు మాకేనాయే!
అనుకుంట ఆ గొడ్డలి ఒక కర్త ఇందేవే
ఆడిదాన్నా పట్టుత్త..!

సాయిలు కాంచి తీస్కొని “మీ పెద్దమన్మలకు పానం ఊకోబుద్దికాదే ఏం శాతకాకున్న.. మీకు తగ్గట్ట వచ్చేస్తారు కా నీ పుత్రగా గూసోరు. మా అయ్యగూడ అంతే ఎంత వద్దన్న ఏదో పని మందేసుకోని జేత్తడు..”. ఈ మజ్జ కొడుకులు, బిడ్డలు ఎవలన్నా వచ్చిపోయిండా..? “యేడ బిడ్డ జొడవత్తలేదు..” పోయిందే పోకడకానీ ఇటువచ్చేకోవేలేదు... ఆ గుడినే నన్న సక్కగా సద్రిపోతే ఏందో..! వానో వరుపో పుసుకున్న వత్తే ముసలోల్లు యేడికని పోతలే.. అవ్యయల మీద గింతసోయి గూడ లేకపోయే. “వివో రా వీరన్న మా రాత ఇంతోపో..మాట్లాడుకుంట పోతన్నరు...!”

★ ★ ★

ఓరోజూ గిట్టే సాయిలు.. ఎటో పోయెచేసర్కి లచ్చమ్మ మంచం పక్కన కూలపడి ఉంది. ముసల్లాన్ని అలాసూనే సరికి సాయిలు పానం ఆగక దబరబ పోబోయ్ తాకుడురాయి తాకడంతో ఆకిట్టే పడ్డడు. ధోవతి చినిగి రెండు మోకాళ్లకు దెబ్బలు తాకినయ్. రక్తం కారుతుంటే నిమ్మలంగా లేచి తుప్పాల తోని తుడ్పుకోని ముసల్లాని దగ్గర్కు వచ్చిందు సాయిలు. ఆడపడున్న లచ్చమ్మ దీనావశచూసి తనకు దెబ్బలు తాకినై అన్న ఇసయం మర్చిపోయి లచ్చమ్మకు ఏమన్న అయ్యిందా అని గాబార పడుతుండు సాయిలు.

“అమ్మ.. అమ్మ..అయ్య..అవుడా...! పడ్డాడ ముల్లుతున్న లచ్చమ్మన్నాని సాయిలు గుండె చెరువైయింది”.

ఏం గావొర్ని ఎంతగనం చూసుకున్న ఇట్టపోయెనని మదనపడుతూ గుంజను ఆసరగా పట్టుకోని లచ్చమ్మను లేపి మంచలం కూసాబట్టపోయిందు సాయిలు. అప్పట్టే బైల్చి పోయినట్టుంది కాపోచ్చ. లచ్చమ్మ చీరమొత్తం అంటింది. లచ్చమ్మను ఒబ్బొర్కు కూసుండబట్టి

గుడినెలోకి పోయి ఓ చీర, లంగ పట్టచ్చి బయట శిల్పియ్యకు తాకించిందు. లచ్చమ్మను లేసి ఓ పీట మీద కూసాబట్టి ఆడ్చేగోళంలోపున్న నీళ్లతోని అంతా కడిగి చీరప్పి అప్పట్టే దెచ్చిన కొత్త చీర కట్టచ్చిందు సాయిలు.

కిందపడినకానీ ధైర్యంతోపున్న లచ్చమ్మ, సాయిలు చూపే ప్రేమ, చేసే నేవను చూసి తనకు తెలియకుండానే చెరువు మత్తడి దుంకినట్టు కంటిధార చెంపలు దాటింది. లచ్చమ్మ ఏడ్చు చూసి సాయిలు మనసు కశిభిశయ్యంది. మల్లా నవ్వరా మంచాన్ని సది చిన్నగా లచ్చమ్మను తీస్కుచ్చి మంచంల పడుకొబెట్టింటిందు.

మెల్లంగా కూసోని ఆ మూలకు కుదురుపీదున్న అటికెల మంచిల్లుతాగి, “వంటెల్కే రెండిటికో నేష్టే ఎప్పట్టిక్కునే ఆ మంచంలకెలి ఆ పాతకుండ పెంకమీద పోతే నేనొచ్చి తీసేశి, కడుగుదునుగా.

పుసుక్కున్న ఓడుపుత్తప్పి ఇప్పక పట్టే ఉన్న కాలోచేయ్యనో ఇరింది అనుకో ఏంగాను లచ్చమ్మమీద కోపం చేసిందు సాయిలు”.

మారు మాట మాట్లాడలేదు లచ్చమ్మ.. కోపంలో సాయిలు ప్రేమ కానొచ్చి కిక్కుమనకుండా చూస్తూ ఉంది. సాయిలు అన్ని అని... ఇంతకు తిన్నవా? లేదా? గిన్నమూత తీసిచూసి ఆ వస్తుది హాడ్పక తింటేంది. మనకు కోళ్లా? కొంకనక్కలా? మిగిలిన మొతుకులు ఏద్దాన్ని తిట్టుకుంటే గిన్నెలు గోళం దగ్గర ఏసిందు. వాయిల్ పొర్క అందుకోని కూసుంట లేసుకుంటా! ఇల్లు, వాచిలి వూడ్చి, పాత యేసుక్కున్న కందిపొర్క తీసుకోని పొయి ముట్టించి, దాన్నిది నీళ్లకుండ పెట్టిందు తానం పోస్తుండాన్ని సాయిలు.

అప్పట్టే నానబెట్టిన లచ్చమ్మ చీర లంగా ఉత్తికి ఆరేసి.. చికటి పడటంతోని గుడినెలో గ్యాసునూనే దీపం ముట్టిచ్చి బువ్వ గిన్నెల మూతలు తీసి చూసి...” ఈ పూటకి ఇద్దరి మందం అయితది తీయ అనుకోని సందకమీదున్న మూటలో పాత పంచె చినిపోయినసంకల బనీన్

సాయిలు కాంచి తీస్కొని

“మీ పెద్దమన్నలకు పానం ఊకోబుట్టికాదే ఏం శాతకాకున్న.. మీకు తగ్గట్టు పన్నేస్తారు కా నీ పుత్రగా గూసోరు. మా అయ్యగూడ అంతే ఎంత వద్దన్న ఏదో పని మందేసుకోని జేత్తడు..”. ఈ మజ్జ కొడుకులు, బిడ్డలు ఎవలన్నా వచ్చిపోయిండా..? “యేడ బిడ్డ జొడవత్తలేదు..”

తీస్కొని బైటికొచ్చిందు సాయిలు ఒళ్ల పసుుండాన్ని

★ ★ ★

“ఓ అయ్యా... ఓ పెద్దయ్యా...! కూత ఇనోత్తంది యాడ్చుంచో.. ఎవల్సై.. అనుకున్నడు సాయిలు. మల్ల అదే.. దిక్కున లేశిందు ఆమాట ఇంటి పక్కనున్న పూలమ్మదని..”.

ఆ బిడ్డ... ఇప్పుడే తానంజేసి అట్టోర్సిన ఎమ్ముట్టే కన్నంటుకుంది..

“యేందవ్వా..!”

“ఏం లే.... !!”

ఇన్ని బొబ్బుర్ల ఉంటే గుగ్గిళ్ల ఏశ్వా ఇద్దమని అని పిల్లున్న..! ఇంగో ఇటు పటు గన్న..” యెనుగుమించే ఇయ్యబోయింది పూలమ్మ. ఎవలు తింటరవ్వ నాకు పండ్లే లేవాయె.. ముసల్లాన్ని అప్పుడే కన్నంటుకున్నది.

మీరే తినురి..!

అగో ముసల్లాని లేపు శెరిన్ని తీనురి... గుగ్గిళ్ల గిన్నె ఇచ్చింది పూలమ్మ. ముసల్లి కింద పడ్డడట ఎట్లుంది లచ్చమ్మకు.. అవను బిడ్డ నిమ్మలమే..! నేనొచ్చే సర్కే మంచం పక్కన పడింది. అంత సాపుజేశ్శు... ఏం పరేపాన్ లేదుతే బిడ్డ.. సర్లే ఇయ్య తినురి.. “నీయవ్వ నువ్వు టీవీ చూడాన్ని వత్తువ్వా అప్పడు ఇచ్చుమనుకున్న, ఇయ్యాల ఇంతవరకు రాకపోయె సర్కై ఇందాక వచ్చిన..శెతకాలి బిడ్డ...” బుప్పుందా ఆ..? ఆ మాగుంది బిడ్డ.. సాలు..

“ఏం రంది పెట్టుకోకు.. ఏం

కాదులే..!”

“అంత ఆభగమంతుని దయ బిడ్డా..!”

గుడిసెలోకి వచ్చి ముసల్లాన్ని లేపి
నపరిన్ని తిని కొడుకులు, బిడ్డలు ఏడున్న
సల్లంగుంటే చాలు దేవున్ని దండం
బట్టుకోని నిద్రలోని జారుకున్నారు....

★ ★ ★

“అప్పుడే తాకిందో... ఎప్పుడు

తాకిందో లచ్చమ్ముడి ఓ కాలు, మొకాలు
కాంచి పాదం దాక వాశివుంది”.

ఎప్పుటీకృతే లచ్చమ్ముకు సేవలు
చేస్తుండు గని కాలు వాశింది యేర్చాటు
జేయలేదు. ఏమైందోనని భయపడ్డడు
సాయిలు.

అది మజ్జానం యాల్ల అందరూ
పన్నిపోయి ఉంటరు అనుకోని, పూలమ్ము
కొడుకు లింగస్తును పిల్పించు సాయిలు.
ఓ మన్మాడ ఈ ముసల్లాన్ని ఏంతాకి
పాడయిందో ఏందో కాలు మొత్తం చూడు
ఎట్లవాశిందో... ఆసతె దీన్ని పచ్చవాతం
వచ్చి సత్తాంటే మల్లోటి అయ్యే. ఆరి పిలగా
ఆ డాక్కరి వుండో పిల్గికరాపో...
గప్పుడేప్పుడే మందులిచ్చిపోయిండు
ఇంతవర్షు జాడపత్తలేదు..! అట్టే తాత
అన్నుంట డాక్కర్ ఇంటికి వర్షించు
లింగస్తు.

“ఇప్పుట్టే దీన్ని పున్న భాదలు
సాలవన్నట్టు ఆ దేవుడు మల్లోటి పెట్టే...
ఇన్ని రోజుల సంది ఏం శైఘ్రాయె మూడు
రోజుల ముంగట తానం జెపిచ్చినగని
ఏంమంత లేదు.. అంత వనగూడి ఇప్పుడే
బైటపడ్డట్టుంది” తనలో తాను మనాది
పడుతూ ఆ కాలుకు ఏమైంచుంటంని
పరిచ్చగా చూస్తుండు సాయిలు.

“ఓ.. అంతగనం సుత్తున్నవ్
అదేమైతది.. రెండు రోజులు అయితే అదే
మాగపోతదిగిని లే”.. కాలు జరుపుకున్నది
లచ్చమ్ము.

“నీ వాపుపాడ్డాను ఏం కాదు ఏంది ?
అసలే వున్నది సాలదని మల్ల ఇటోటా ?
అయిన లచ్చమ్ముకి తెలిసే చెప్పలేదు
అనుకుంట ఏం చేయాలి... ? ఏం మందు
పెట్టాలై..?” ఆలోచిస్తుండగా.. ఆ తాత ఆ
డాక్కర్ ఎప్పర్ తీసుకోని పట్టం

బోయిండట. నాత్రికి వత్తడట...చెప్పి
బడికి ఆల్చం అయ్యిది అనుకుంటా
శిడుగ్గున ఇంట్లోకుర్చిండు లింగస్తు...
నీ యవ్వ ఇట్లకాదనుకోని అట్టపోయి
ఇంకెవల్పున్న అడుగుతా.. అటు బజార్యు
పోయెత్త లచ్చమ్ముకు చెప్పి కట్టపోడు
కుంట బజార్కెల్లిండు సాయిలు.

★ ★ ★

ఎవరు చెప్పిర్లో ఏమో ఆకులు
తెంపుకచ్చి రోటీశి రొచ్చురొచ్చుగా నూరి
పసరు, ఆకులు పెట్టి బిర్రగా
కట్టుకట్టిండు సాయిలు లచ్చమ్ము
కాలువాపు తగ్గుదాన్ని. అది కట్టినకాంచి
లచ్చమ్ము పూరగా కాలుకదలిపియ్యకుంట
ఉన్నది. రెండు మూడు రోజులు
అయ్యంది.. ఒక్కటే మొత్తుకుంటంది
లచ్చమ్ము కాలుమంటలోని, ఏం కాదులే
తగ్గుతుంది అనుకుంట సముదాయు
స్తున్నదు సాయిలు.

సుల్య సుల్యా... మంటూ
మంటలు ఎక్కువాతున్నయ్య కావొచ్చు..
నొప్పి చిర్పుకోలేక పానం ఎల్లిపోతుంది
కావొచ్చు... ఇక తట్టుకోలేక పోయింది
లచ్చమ్ము. సాయిలు లేందిచూసి ఈ కట్టు
మొద్దారిపోను దైర్యం చేసింది. శిన్నగా ఆ
కట్టు విప్పింది. దాన్ని చూసి ఒక్కసారే
భయపడ్డది లచ్చమ్ము, ఎర్రగా మారి
కట్టుకట్టిన కాడ్కి జిగురు జిగురుగా
వసరుకారుతోంది. కాలు మీన
నూలుపోగుమందమైన చర్చం సుత లేదు.
ఆ పుండును చూసి లచ్చమ్ముకే బికారం
వచ్చినట్టు అయ్యంది.

ఏం జేయాల్సే తాస్తాలేదు. చీమూ,
నెత్తురు కలిసి కారుతున్నది. నీసు వాసన
గప్పున కొడ్డుంది, ఇంక నాలుగైదు
రోజులు అయితే కాలు మొత్తం రడం
రడం అప్ప్యా.. అంతలా అయ్యంది కాలు.
ఆ వాసనతోని ఈగలు జిబ్బున
వాలుతున్నయ్య. అవివాలుతుంటే పానం
పోయినట్టే పట్ల జలదరిస్తుంది లచ్చమ్ము.
ఈగలు వాలకుండ ఓ పాత గుడ్డకప్పింది.
ఇంతాల్సే వచ్చిన సాయిలు లచ్చమ్ము
కట్టు ఇప్పిపుండటం చూసి కోపం చేసి
గట్టిగానే నాలుగు మాటలన్నదు.

కాలుమీద కప్పిన గుడ్డతీసిండు ఎర్రగ
మారి ఉన్న కాలును చూసి భయపడ్డడు.
“ఇన్ని రోజుల సంది కట్టోడ్డు మన్నద్దు
ఇప్పేయ్, మంటలు మండుతున్నయ్య,
గులగుల పెడుతుంది, శికాకు
అనిపిత్తుంది అంటే యేం కాదని నేనే
బెద్దిచ్చాడైనా, ఎట్ల తట్టుకుండో ఏందో,
చూసినొన్ని నాకే ఎట్లనో అయ్యంది. దాని
బిపికకు దండం పెట్టాలే అందుకే
అడవానికి భూతల్లికి ఉన్నంత బిపిక
ఉంటది అంటే ఇదే కావొచ్చు”
లచ్చమ్ముకు చేతులు జోడించి దండం
పెట్టిండు, కండ్లల్లో నీరు సుడులు
తిరిగినయ్య.. ఇగ ఆల్చం చేసుడు మంచిది
కాదనుకుంటూ పాద్దుకే డాక్కర్చి దగ్గరుండి
పలిమాల పట్టుచ్చి పుండు కడిగి
కట్టుకట్టిచ్చినంక నిమ్మలపడ్డడు సాయిలు.

★ ★ ★

రోజులు గడిచినయ్య...

అప్పుడప్పుడే సూర్యుడు మబ్బుల
చాటుకు జారుకుంటున్నదు. వ్యవసాయ
పనులకు పోయినోల్లు ఇంటితోవ
పడుతున్నరు. మసకచీకటి ఆ పల్లెను
కప్పేస్తుంది. ఒక్కసారే అలజడి. పిల్లజెల్లా
ముసలి ముతకా ఊరు ఊరంతా
పరుగులు. ఆ జనాలను చూసి గొడ్డుగోద
బెదురుతున్నయ్య.” ఊరంతా ఖాళీ
అయ్యంది.

“పూరగా చీకటి పడ్డది కావొచ్చు ఓ
ఇంటిగూటిలో చిరుదీపం చీకటిని
భయపెడుతున్నది. ఆ శవం సాయిలైని
అప్పుడు నిర్దారించుకున్నరు జనం.
ఎప్పుడు పడ్డదో ఏందో శవం చెరువు
కట్టడరికి కొట్టుకచ్చింది”. లచ్చమ్ముకు
కాలిదెబ్బ ఇంక మాననేలేదు. రెండు
రోజులాయే ముసలోడు కనబడక
జనంలోంచి ఓ మాట.

పినిగెను తీసుకచ్చి గుడిసె మందుర
గడ్డిపరిశి అందులోఎసిర్రు. డప్పులు
మౌగుతున్నయ్య. ఏడ్చులు ఆ సప్పుడులో
కలిసిపోయాయ్. కంటసీరుని రేయి
కమ్మేసింది. రెండు కాదుల మంటలు
పైకిలేచి ఆకాశంలో ఒక్కటిగా
కలిసిపోయాయి....

సంతోషాలు పంచుకోవచ్చు

గురజాల రామశేఖర్యు, 70326 79471

పరస్సరం దృష్టిలో నిలుపుకున్నారు!
ఆశీర్వదన హసామృత లతికలు
మనసు తెరావైన అల్లుకుపోతూండాలి
బతికే కాలంలోనే వెలుగునీడలుంటాయి
దేహకాశం ఇంట్లోనే ఒదుగుతుంది
అఫ్ఫోద ఆమోద జీవితమే ఇంద్రధనుస్సు
కడుపుతీపిని పంచుకున్నట్టు
ఇంద్రచాపరేభి హసరేభి అయినట్టు
ఆకాశదేశాన ఆమని వెన్నెలలు సరే
ఇలలో... ఇంట్లో నవ్వులు పూయాలి
ప్రసన్నత కోసం ప్రియ పదధ్యానం
సుసంపన్నత కోసం
శ్రేయోమార్గమనం మందహసాలూ
కొసరు నవ్వుల జల్లులూ
కసురు విసురు హసకశాండనలు
మరీ సరే!
ఎండా వానా నింగి ఆట

★ ★ ★

పరస్సరం అవగాహన
పరిపూర్వ ఆలోచన
అంగికార యోగ సీమ
దాంపత్య సీమ
జీవనయానపు నిత్య సత్యం
అనుకూల దాంపత్యం
అనునిత్యం ముంగిట్లో వసంతం

★ ★ ★

గృహం సరకుసీమ కావటమేమిటి?
అలా ఇలా అలలుగా అలరింపజెసిన
బ్రతుకు మాటలు లోగాంతు పల్లటీలు

మరోలా ఎలాగో ఏదోలా మార్గుల చేదు భావనలు
విలాసం మొత్తం విలాప కావ్యం కావటమేమిటో!?

చూపులు ఉదాసీనంగా
ముచ్చట్లు ముఖావంగా
కబ్బర్లేవో మింగలేక కక్కలేక
బతకటమెందుకు? ఏ విందుకు?

విదాకులు ఒకేబాటా????
తెగ తెంచుకోవటాలు????
కొత్తాక వింతా?
అంతే అనుకుంటే పాతబడితే
సంగతులు మారుతాయా?
అలా మారిపోయే
వారెంటీ ఇవ్వటానికి
గ్యారెంటీ చెప్పటానికి .....
మనుషులు వస్తువులా?

విసుగుల లేని లొసుగుల శోధనలు?
ఏయ్ అంటూ ఒకరు
గయ్యమంటూ ఒకరు
వాదనల పర్మల స్వరాల ఘట్టనలలో
చెరోక తీరుగా పదుగురి ముందు
ఒంటరి ముద్దాయిలు కావటమెందుకో!
అహం అభిమానం
రెండూ ఒక్కటై మొండిపట్టుతే
మూడు ముళ్ళ బంధం ముక్కలు - చెక్కలు
పొసగీ మెరిసీ మీ పసినవ్వులతో మురిసీ
తారాటల వంతులాటలు ఎంచుకోవచ్చు
సంతోషాలు పంచుకోవచ్చు
పంతాలతో తాడు తెగిపోవద్దు
ఏడుగుల బంధంతోనే ఈదేశం గెలవాలి

1969 సెప్టెంబరు

గాంధీ కవి.... తుమ్ముల సీతారామేయార్

అచృష్టున తెలుగు మాటలతో అందమైన పద్యాలు అల్లగలిగిన ఆధునిక కవి తుమ్ముల సీతారాముర్తి ఆయన గాంధీ భక్తి తెలుగు భాషానురక్తి కలిగిన జాతీయాద్యమ కవి. 1968 లో ఆయన రాసిన “మహాత్మకథ” గ్రంథానికి 1969లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం లభించింది. వారి కవితలో మానవతా పరిమళాలు వెదజల్లే విశ్వ సంస్కృతి కలదు. అందువలననే వారి కవిత ఈ యుగానికి గాదు, యుగ యుగాలకు పరిమళిస్తున్నే ఉంటుంది. చెంచమాంబ, నారయ్య దంపతులకు తుమ్ముల సీతారాముర్తి 1901 డిసెంబర్ 25న గుంటూరు జిల్లా చెరువుపల్లి మండలంలోని కావూరు గ్రామంలో జన్మించాడు. గ్రామజీవనము, గాంధీతత్త్వము, సర్వోదయము, ఆంధ్రాభ్యాదయము, తిక్కన కవితామార్గము, చిన్నయసూరి సిద్ధాంతము ఆయనకు అభిమాన విషయాలు. కావూరి శ్రీరాములు, జాస్టిస్ సుబ్బాయ్, తాడేవల్లి వేంకటప్పయ్యశాస్త్రి దువ్వురి వేంకటరమణశాస్త్రి మొదలైన గురువుల వద్ద ఆరితోరా. 1930లో ఆయన ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము నుండి ప్రథమశ్రేణిలో ఉభయభాషా ప్రవీణపట్టాను అందుకున్నారు. చదువు పూర్తయాక, తన స్వగ్రామం కావూరులోని తిలక్ జాతీయ పారశాలలో 1924 నుండి 1929 వరకు ఉపాధ్యాయుడిగా పనిచేశారు. 1930 నుండి 1957 వరకు గుంటూరు జిల్లా బోర్డులోని దుగ్గిరాల, బాపట్ల, నిడుబ్బోలు, అప్పికట్ల ఉన్నత పారశాలల్లో ఉపాధ్యాయుడిగా పనిచేశారు. 1920 - 1930 మధ్య కాలంలో కాంగ్రెసులో చేరి స్వాతంత్యోద్యమంలో పాల్గొన్నారు. 1922లో శైలుశిక్ష కూడా అనుభవించారు. తెనుగులెంక తుమ్ముల సమగ్ర సాహిత్యాన్ని, గుంటూరు తుమ్ముల శతజయంతి ఉత్సవ సంఘం 2001 లో నాలుగు భాగాలుగా ప్రచురించింది. మొదటి భాగము - బాపూజీ ఆత్మకథ, రెండవ భాగము - మహాత్మకథ,

మూడవ భాగము - భిండకావ్యములు - రామశతకము, రామలింగేశ్వర శతకము, మహాత్మగాంధీ తారావళి, మహాంద్ర జననము, రామకృష్ణస్తుతి, ఆత్మార్పణము, రాష్ట్రగానము, ధర్మశ్యోత్తి, పటేగపంట, శబల, ఉదయగానము, సర్వోదయ గానము, తెనుగు నీతి, నేను, గీతాదర్శము, నాల్గవ భాగము - భిండకావ్యములు - వైరపంట, సమదర్శ, నా కథలు, హానుమాన్ చాలీసా, సందేశస్తుతశతి, కదంబకైత, గాంధీగానము, చక్కట్లు, దివ్యజ్యోతి. తుమ్ముల సీతారామమూర్తికి తెనుగు లెంక, అభినవ తిక్కన, మహాత్ముని ఆస్తానకవి అనే చిరుదులు వరించాయి. “తెనుగు లెంక” అంటే తెలుగుభాష సేవకుడు అని ఆయన అర్థం చెప్పుకున్నాడు. చివరి వరకు అలాగే నిలిచారు. కొత్త తరం కవులు అధ్యయనం చేయడం లేదని వారికి పునాది

తక్కువని మందలించారు. తుమ్ముల కవిత్వంలో గ్రామీణ జీవితం అందంగా పలకరిస్తుంది. తెలుగుతనం, భారతీయత్వం, విశ్వమానవత్వం ఆయన కవిత్వ లక్షణాలు. ఆయనది ప్రధానంగా ధర్మప్రబోధనాత్మక కవిత్వం. తెలుగు జాతి, తెలుగు భాష, తెలుగు చరిత్ర, తెలుగు సంస్కృతి అంటే అభిమానం ఆయనలో ఎక్కువ. “దొడ్డ తలపులున్న రెడ్డిక్కెనను మాలి/బిడ్డక్కెన నిమ్ము పెత్తనమ్ము కులము లింక నిల్వగలవటోయా! ఏరు / పరువు పడియె, వాని పరువు పడియె.” అని కులవ్యవస్థను నిరసించాడు ఆయన. ‘బిచ్చగాడు లేని, ప్రుమ్మలేని, కటారిలేని, దౌరతనమ్మలేని కుటులేని’ దేశపరిస్తేతుల కోసం ఎదురుచూసిన కవి తుమ్ముల. తమతరం కవుల్లో శ్యంగారం జోలికి వెళ్లి వారిలో తుమ్ముల మొదట నిలుస్తాడు. ఆయన రచన చేయడం ప్రారంభించాక భావ కవిత్వం, అభ్యాదయ, విష్ణవ కవిత్వాలు వచ్చాయి. అప్పటికి తుమ్ముల రాసిందంతా విష్ణవ కవిత్వమే! కాకసోతే ఒక తేడా ఉంది. తుమ్ముల విష్ణవం అంతా అపొంసాయుతం.

తుమ్ముల వారు గాంధీ కవి. ఆత్మకథ, మహాత్మకథ, అమరజ్యోతి, సర్వోదయగానము, గాంధీ గానము, మహాత్మగాంధీ తారావళి తుమ్ముల రచించిన గాంధీ కావ్యాలు. గాంధీతత్వం, సర్వోదయం ఆయన జీవితంతో ముడి వేసుకున్న అంశాలు. తుమ్ముల వారు ‘మహాత్ముని ఆస్తాన కవి’ అని కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి ప్రశంసించారు. కవిత్వాన్ని గాక తన జీవితాన్ని గూడా గాంధీ మార్గంలో నడిపిన కవి తుమ్ముల. తెలుగుదనం అంటే ఆయ న ఒడలు పులకరించిపోతుంది. తుమ్ముల సీతారామమూర్తి 1990 మార్చి 21న గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల మండలంలోని అప్పికట్ల గ్రామంలోని స్వగృహంలో తనవు చాలించారు.

శేషాంగ్

మధురకవి...

ధార రామకృష్ణయ్య

పరిమళించిన పరిశోధన...

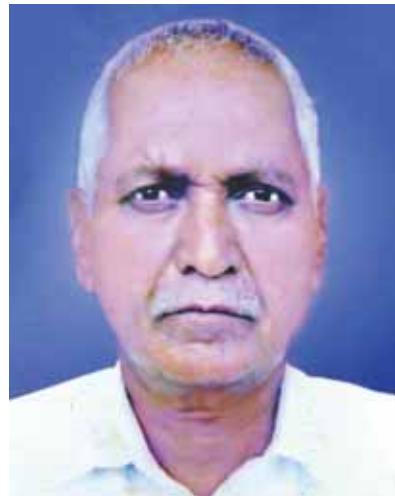
సుప్పుని సత్యానారాయణ
94926 26910

తెలంగాణ మట్టిలోని అఱవణు వునా ఒక స్వార్థి, ఒక పోరాటపటిమా, జవసత్యాలు మేళవించిన అగణిత శక్తి యుక్కలు దాగి ఉన్నాయి. ఇవనీ ఒకవైపు అయితే సాహిత్యానిది ఒక ప్రత్యేకమైన స్థానమనే చెప్పాలి. ఇక్కడ కవిత్వం పలు పాయలుగా విస్తరించి, ఇక్కడ చెలలేగిన సామాజిక రుగ్గుతలను చెరిపివేసి, నైతికతకు చేవనందించి, సమ సమాజ నిర్మాణానికి దోషాదపడి, ఆధ్యాత్మిక భావజాలాలానికి పాదుగొలిపి, సాధారణ జనజీవనానికి కూడా సారస్వతమయంగా చేసేందుకు కారణభూతమైంది అనుట నూటికి నూరుపాశ్లు వార్తవం.

పూర్వపు ఉమ్మడి ఇందూరు జిల్లా (ప్రస్తుతం కామారెడ్డి) బాస్పువాడ మండల కేంద్రానికు సమీపానగల లాడు దూర్యాసపురముగా పిలువబడే నేటి దురికి గ్రామం ఒకప్పుడు కపులకు, కళాకారులకు, ఆధ్యాత్మిక వేత్తలకు, పుట్టినిల్లుగా ఉండేది. త్రీమాన్ నక్క రామన్, గోళిక నరసింహాలు, గోళిక భూమన్ వంటి అగ్రేసర సాహితీవేత్తల సమకాలికనిగా, సాహితీవేత్తగా, వాస్తు, జ్యోతిష్యం వంటి పలు విద్యలలో మంచి నేర్చును కనబరిచిన మహానీయులు, కవి రచయిత ధార రామకృష్ణయ్య.

బాల్య జీవనం...

దురికి వాస్తవ్యాలగు ధార సాయన్,

వెంకవ్ దంపతులకు జన్మించిన నలుగురు సంతానంలో ఏకైక మగ సంతానమే రామకృష్ణయ్య. ప్రాథమిక విద్యను అభ్యర్థించి, అనివార్య కారణాల వల్ల చదువుకు స్ఫురించి ప్రార్థించి తండ్రిగారి అడుగు జాడల్లో నడుస్తూ, కులవ్యక్తి చేసేత పని పైన ఆసక్తిని పెంచుకొని మొదట నేత కార్యక్రమిగా కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచిన పిదప భజన, నీధి భాగవతము, కోలాటం, హరికథ నంటి వాటి పట్ల ఆకర్షితుడై పెద్దలైన నక్క రామన్ వంటి వారి సహవాసం వల్ల పాటలు పాడడం, తాళ ప్రమాణం మున్నగు వాటిషైన పట్టు సంపాదించడమే కాకుండా, సాహిత్యం

పట్ల అమితాసక్తిని కనబరిచి జ్యోతిష్యం, పంచాంగం, వాస్తు విద్య విధానం వంటి వాటిషైన కూడా అమోఘమైన తన మేధను ఉపయోగించి గొప్ప పండితునిగా పేరు సంపాదించుకున్నాడు.

అచల సాంప్రదాయ భక్తునిగా...

ఆధ్యాత్మిక గురుపరంపరలో భాగంగా తనకున్న ఆధ్యాత్మిక భావజాలాన్ని అనుసరిస్తూ, నిరంతరం భజన, సత్యాంప్రదాయ మార్గంలో తిరుగాడు తునే, అచల గురుదేశులు, భూంపల్లి గ్రామ వాస్తవ్యాలు శ్రీత్రిశ్రీ శాంతాదేవి సమేక శాంతానంద శ్రీ బెజగామ నరసింహారు రాజయోగి గారి వద్ద అచలసంప్రదాయ భక్తితత్వాన్ని, కట్టాణాన్ని స్వీకరించారు. ఈ విధానాన్ని అనుసరిస్తూనే అచల పరంపర భావనలను తన సమ యమస్కాలకు, శిష్యలకు అనేక ప్రవచనాలను, మార్గిక, ధార్మిక విషయాలను గురించి ప్రబోధించేవారు.

వాస్తు, జ్యోతిష్య పండితులుగా...

నక్క రామన్ వంటి అగ్రేసర బహుమఖ ప్రజ్ఞాశాలుర వద్ద వాస్తు జ్యోతిష్య విద్యల యందు కూడా మంచి పట్లను సంపాదించుకుని, తెలిసిన బంధు వర్గమునందు, ప్రముఖుల నూతన గ్యాపు నిర్మాణాలకు వాస్తుశాస్త్రం ద్వారా సలహాలు సూచనలను ఇచ్చేవారు. చిన్నప్పుడే భారత, రామాయణ,

భాగవతం, నారసింహ శతకం, రామ శతకం, వేమన శతకం, సుమతి శతకం, వంటి శతక మహాగ్రంథములను చదవడం ప్రారంభించి, వాటియందు అంతులేని పరిజ్ఞానాన్ని పొందినారు. అనేక భజన కీర్తనలను, ఇతిహాస కావ్యాలను చదవడం వల్ల, అనేక పద్యాలు, పాటలు, తత్యాలు, కీర్తనలు వారికి కంఠపుయ్యాయని చెప్పవచ్చు.

నేతన్నగా, వాస్తు పండితులుగా, జ్యోతిష్య శాప్రవేత్తగా, తన నిజ జీవితంలో అనేక అనుభవాలను చిచచానిసటువంటి రామకృష్ణాయ్య, అనేక ఒడిదుడుకులను, కషాపప్పాలను, జీవితంలోనీ ఎత్త పల్లాలను అనుభవించినారు. ఇవన్నీ ఒకవైపు అయినట్టయితే, అన్యింటిని మించి కవిగా, రచయితగా అనేక రచనలను ముఖ్యంగా ఆధ్యాత్మిక పరంపరలో ఎన్నో భజన కీర్తనలను రచించారు. అమ్మ భాష (తెలుగు) మీద ఎల్లాలేరుగని మమకారంతో నిరంతరం నిషుంటువులు, అమరకోశం వంటి వాటిని అభ్యసిస్తూ తన ప్రతిభాపాటవాలను చాటుకున్నారు.

యక్కాన నటునిగా....

రామకృష్ణాయ్య “బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి” అన్న మాటకు ఎంత మాత్రమూ తీసిపోరు. కవిగా, రచయితగా, వాస్తు, జ్యోతిష్య పండితునిగా వంటి అనేక రంగాలలో పేరు సంపాదించుకున్నది ఒకవైపు అయితే, జానపద కళారూపాలలో భాగమైన వీధి భాగవతం, యక్కానం వంటి కళారూపాల యందు కూడా వారికి మంచి అభినిషేషం ఉన్నారని చెప్పవచ్చు. గ్రామంలో ఏ నాటకం ప్రదర్శించినా అందులో ప్రధాన పాత్రధారి రామకృష్ణాయ్య. ముఖ్యంగా “బట్టువాసన, శ్రీరామచంద్రుడు, శ్రీకృష్ణుడు, సుగ్రీవుడు,... వంటి అగ్రేసర నాయక పాత్రలను పోషించి, మధురమైన తన గణం ద్వారా పాటలను పాడి, శ్రోతలను వీక్షకులను, మంత్రముగ్గల్చి చేసేవారు. ఏ పాత్ర వేసినా ఆ పాత్రలో ఒదిగి పోవడం, ఆ పాత్రకు తగ్గ అభినయాన్ని

ప్రదర్శించడం, చూపరులకు నయనానందాన్ని కలిగించడం రామకృష్ణ గారికి వెన్నతో పెట్టిన విద్య.

రచనా ప్రాంధించు...

రామకృష్ణాయ్య తన నిజ జీవితంలో కన్న, విన్న, తన అనుభవపూర్వకమైన ప్రతి విషయాన్ని కవిత్తికరించేందుకు చేసిన ప్రయత్నం బాగుంది. ముఖ్యంగా ఆధ్యాత్మిక ఒరవడిలో ఆయన అనేక సాహిత్య, సత్యంగ భజన కార్యక్రమాలను నిర్వహించడమే కాకుండా, స్వయానా ఆధ్యాత్మిక ప్రవచనాలను కూడా అందించేవారు. వారి కవితా విధానాన్ని గమనిస్తే, గురు తత్త్వ సారము, గురువు యొక్క గొప్పదనముకు సంబంధించిన కీర్తనలు, స్వత్తులు మనకు ఎక్కువగా తారసపడతాయి. మొదట శ్రీకృష్ణ భగవానున్ని స్తుతించిన ఈ కీర్తనను గమనిస్తే.....

“రారా!రారా!రారా!

శ్రీరా దది ఘృత చోరా!! రార.. రార యని కోరిభజించిన!

మారుబలుకని మర్గంబేమిరా!
ఊరకుండులకు ఉచితంబా!!

రారా! రారా! రారా! శ్రీరాదది ఘృత చోరా!!”

అంటూ శ్రీకృష్ణుని లీలా వినోదమును కళ్ళకు కట్టినట్టు చూయించే విధానము మనకు గోచరిస్తుంది.

అట్టే సకల మానవాళికి, సారస్వత

రామకృష్ణాయ్య

“బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి” అన్న మాటకు ఎంత మాత్రమూ తీసిపోరు. కవిగా, రచయితగా, వాస్తు, జ్యోతిష్య పండితునిగా వంటి అనేక రంగాలలో పేరు సంపాదించుకున్నది ఒకవైపు అయితే, జానపద కళారూపాలలో భాగమైన వీధి భాగవతం, యక్కానం వంటి కళారూపాల యందు కూడా వారికి మంత్రలను పోషించి, మధురమైన తన గణం ద్వారా పాటలను పాడి, శ్రోతలను వీక్షకులను, మంత్రముగ్గల్చి చేసేవారు. ఏ పాత్ర వేసినా ఆ పాత్రలో ఒదిగి పోవడం, ఆ పాత్రకు తగ్గ అభినయాన్ని

లోకానికి అంతటికి గురువే మూలం.

“గురువు లేని జగతి అంధఃకారం” అన్న సత్యమును తెలిసినవాడు. కాబ్టి... ఒకచోట గురువు ప్రాశస్త్యాన్ని ఇలా కొనియాడుతాడు.

“గురుడంటే ఎవడనుక్కున్నరా! ముగ్గురు మూర్ఖులకును చూడ - మూలమాతడేరా! గురుడు నరుడు గాడు గురు తెరిగి చూచితే!

గురు రూపమున వచ్చి గురుతు దెలిపెటీ ఘనుడు!!”

తరువాత మరోచోట ఇలా అంటాడు. ఎటువంటి సద్గుక్కులకు ఉపదేశమో! ఎటువంటి వారికి కనీసం గురువును దర్శించే భాగ్యం కూడా ఉండడో! ఆ నగ్గసత్యాన్ని తెలియజేసే ఈ తత్త్వమును పరిశీలిస్తే.....

“గురుపాదంబులు గతియని నమ్మిన - గుణవంతులకుపదేశమటా!

గురుని మహాత్మము - గుర్తుతెలియని గుణహీనులకే మిటి కీబాట?!!”

అంటూ గుణహీనులకు కనీసం గురువును దర్శించే భాగ్యం కూడా ఉండ దంటాడు. మానవుడు ధర్మాధర్మ విషణును కోల్పోయిన సందర్భాన్ని గుర్తు చేయడానికి, కవి చేసిన ప్రభోధం ఇక్కడ మరో గీతంలో మనకు కనిపిస్తుంది.

“జ్ఞానము దెలియమురా - జీవా!

నిదానము గనుగొనరా!

మానవధర్మము - మాట మరచితిని! కాని పోని సంగతుల గూడితిని!

నిను నీవెరుగుమురా!! జ్ఞానము!!

నీవలె జగతిలో ఎందరొవచ్చిరి!

భూవలయంబున పుట్టుచు చచ్చిరి!

నీవదె దెలియవురా! జీవా!”

అంటూ ఒక తాత్త్వికతను

తెలియపరుస్తూ, ఈ జగతి, సంపదు శాశ్వతములు కావంటూ, ఎందరో ఈ లోకంలోకి వచ్చి పోయినా, ఎన్ని తీసుకు సంపాదించినా, ఏమీ తీసుకు వెళ్లలేకపోయారంటూ సత్యాన్ని గుర్తు చేస్తాడు. అలాగే తత కీర్తనలు, భజన

వ్యాసం
గీతాలు ఒకవైపు అయితే, అనేక దేవీ దేవతలకు సంబంధించిన మంగళ హరితులు కూడా పెక్కరుగానే రచించారు. ముఖ్యంగా శివుడు, శ్రీకృష్ణుడు వంటి దేవతలకు సంబంధించినవి. విష్ణుమూర్తిని స్తుతిస్తూ రాసిన ఈ మంగళహరితిని ఒకసారి గమనిస్తే....

“మంగళం శ్రీ లక్ష్మీ నాయుకా!
మముగన్నతండ్రి!

మంగళం శ్రీ మోక్షదాయుకా!!

మంగళం కనకాంగ కలుషమి - భంగ సద్గుణ పుంగవార్చిత!

సంగరహిత విషాంగ వాహన -
గంగధరమత రంగానాయక!! మంగళం!!”

ప్రతిపదంలో అద్భుతమైన పొందిక, అందమైన పదాల కూర్చు, యతులు, ప్రాపలు ఎక్కడ కూడా విడువకుండా పండిత పామర జనరంజకంగా ఇటువంటి అనేక భక్తి ఆధ్యాత్మిక గీతములను రచించి పలువురి మెప్పును పొందినారు

రామకృష్ణయ్య.
తాను రచించిన ప్రతి గీతంలో తనకు జ్ఞానభిక్ష, సత్య మార్గాన్ని ఉపదేశించిన భూంపల్లి ఆగయార్యలను స్వరణ చేయడం మనం గమనిస్తో.

అంతేకాకుండా తాను రచించిన ప్రతి కీర్తనలో చివరన దుర్మాసపురం / దురికి అంటూ తన జన్మస్తలముకే అంకితం ఇవ్వడం అనేది మనం చూడవచ్చు.

ఇది ప్రతి గీత రచయితలలో ముఖ్యంగా పూర్వపు కవులలో పరంపరగా అనాది నుంచి వస్తుందని మనము గమనించవచ్చు.

తాను జీవించినంత కాలం అటు ఆధ్యాత్మికం, ఇటు కవిత్యంతో రోజులు గడిపినటువంటి రామకృష్ణయ్య గారు, సాదాసీదా గానే జీవించినారు. తన రచనలతో ఎనలేని భాషా సేవకు పాల్పడిన రచయిత తన రచనలను ఏవి కూడా ముద్రించ చేసుకోలేదు. అన్ని అముద్రితాలేకారణం తగినంత ఆర్థిక

స్తోమత లేకపోవడం. ఇప్పటికీ వారు రచించిన భక్తి, భజన గీతములను బాస్యువాడ మండల పరిసర ప్రాంతాలలో భక్తులు పరవళించి పాడుకుంటారు. ఎన్నో గీతాలు నేటికీ జననాలుకల పైననే ఉన్నాయి.

మునుముందు రాబోయే తరానికి తెలుగు భాషావిలువ, సాహిత్యాల పట్ల, కవులపట్ల, కళాకారుల పట్ల మరింత ఆదరాభిమానాలు పెరగాలంటే ఇక్కడైనా మరుగున పడిన ధార రామకృష్ణయ్య వంటి మహాసీయుల జీవన చిత్రాన్ని ప్రపంచానికి ఎరుక పరచవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. అందుకు సాహిత్య అకాడమీ, విష్ణవిద్యలయాలు ముందడుగు వేయవలసిన అవసరం ఉంది. అప్పుడే తెలంగాణ సారస్వత సంపద కలకాలం వర్ధిల్లుతుంది.

ధార రామకృష్ణయ్య 7-03-2013న స్వర్గస్తలయ్యారు. వీరికి భార్య, ముగ్గురు కుమారులు, ఒక కుమార్తె ఉన్నారు.

రచయితలకు సూచనలు

- ✓ సమీక్ష కోసం పుస్తకాలు పంపేవారు విధిగా రెండు కాపీలు పంపాలి.
- ✓ పత్రిక కోసం రచనలు పంపించే వారు యునికోడ్లో ఉంటే ఓపెన్ ఫైల్ మరియు పిడిఎఫ్లో మెయిల్ చేయండి.
- ✓ మా పత్రికకు రచనలు పంపినవారు ఇక్కడ అచ్చయాకనే ఫేన్ బుక్లో బ్లాగ్లో పెట్టండి.
- ✓ ప్రతి రచనకు ఇది ఎక్కడా ప్రచురణ కాలేదని, ఏ బ్లాగ్లో పోస్ట్ చేయలేదని, ప్రచురణ ప్రసారం కోసం ఎవరికీ పంపి ఉండలలేదని హామీ ప్రతిం జత చేయండి.
- ✓ పత్రికలో ఒక కథ లేదా వ్యాసానికి నాలుగు పేజీలు మాత్రమే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ లెక్కన పదమాడు వందల పదాలకు మించకుండా వ్యాసం, కథ పంపించండి.
- ✓ కవితలు 15 పాదాలకు మించకుండా పంపించండి.
- ✓ వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు ఏవైనా పోస్ట్లో కూడా ఈ క్రింది చిరునామాకు లేదా ఇ-మెయిల్కు పంపవచ్చు.
- ✓ ప్రచురణకు స్నేకరించిన రచనల్ని పత్రికనుగుణంగా మార్చు చేసుకునే హక్కు సంపాదకవర్గం కలిగి ఉంటుంది.

తెలంగాణ జాగ్రత్త

పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ, ఇంఎం. 1-2-234/13/46/4, 4వ అంతస్తు, ఎన్.టి.ఆర్. స్టేడియం దగ్గర,
అరవింద నగర్, దోమలగూడ, హైదరాబాద్ - 500 029. తెలంగాణ. E-mail : editor@thangedu.co.in

అ జ్ఞానపు ఎడారిలో దిక్కు దోచని
పరిష్కారిలో జ్ఞానమను ఓయస్సిపైన్
దాహం తీర్చును గ్రంథాలయం
గ్రంథాలయం ఒక జ్ఞాన సముద్రం

పూరిగుడిసెలో పుట్టిన వేదోన్ని
పైతం ప్రపంచానికి పరిచయం
చేయును గ్రంథాలయం

అజ్ఞానం అమావాస్య చీకటి
బతుకును చిదిమేస్తుంటే
పున్నమి వెన్నెలై జ్ఞానపు
కాంతులు నింపును గ్రంథాలయం

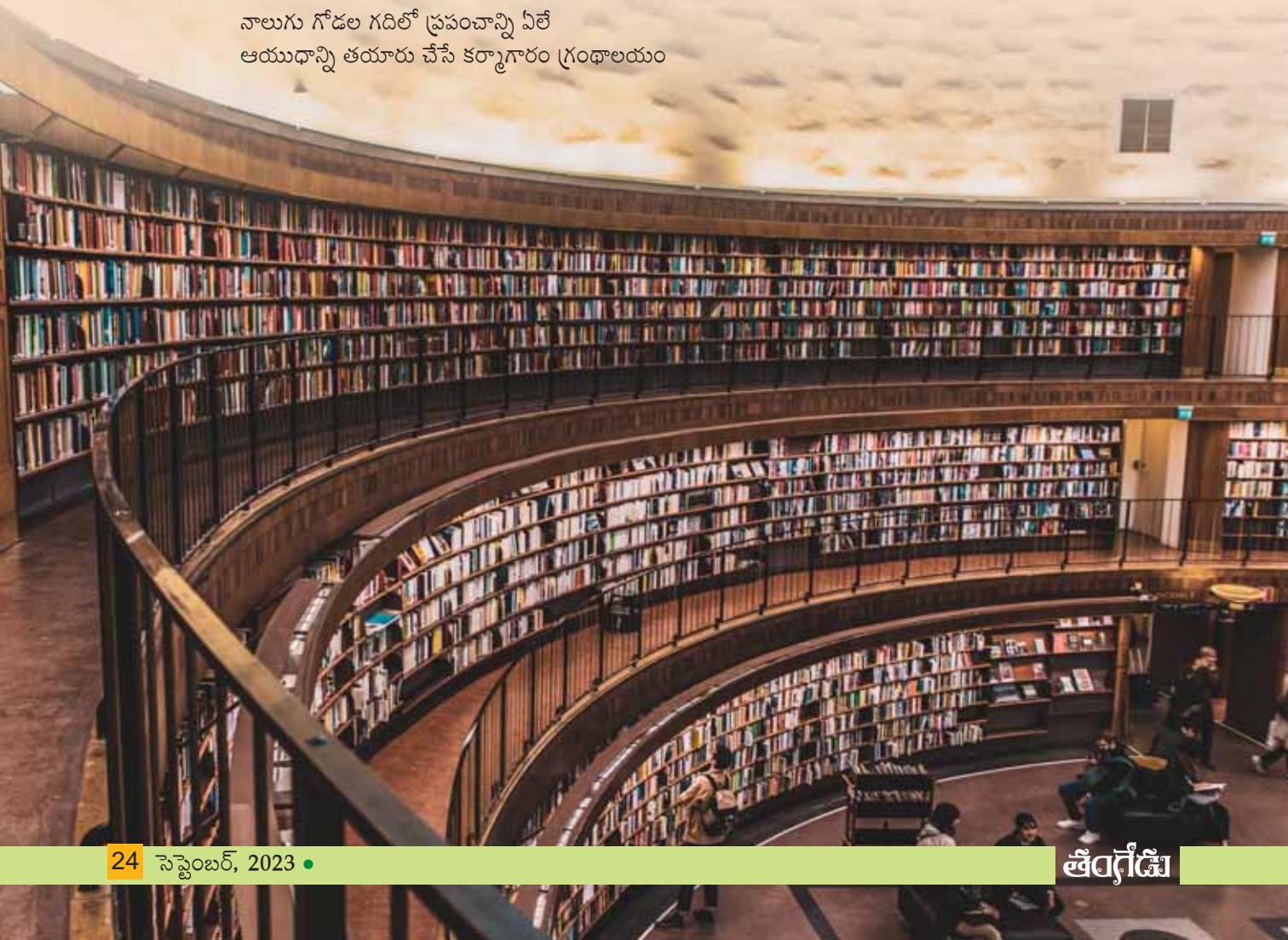
మోడువారిన జీవితాల్చి ఆమని అయి
చిగురింపజేయును గ్రంథాలయం
దారిత్పీన ముళ్ళబాటకి,
అక్కరము నేర్చి మట్టలు చల్లి
చేరదీయును గ్రంథాలయం

అడ్డదారిలో పయనించు
హృదయానికి జ్ఞానోదయమునిచ్చు
పుణ్యఫలం గ్రంథాలయం
నాలుగు గోడల గదిలో ప్రపంచాన్ని ఏలే
ఆయుధాన్ని తయారు చేసే కర్మగారం గ్రంథాలయం

జ్ఞాన భాండాగారం

ముక్కుపుల్లి సాగర్, 9866209436

మనకెందుకులే....

అనువ్యాంగా చుట్టుకున్న ప్రమాదం...

మన్మే ఏలియా
9490434909

ఒ బస్సు స్టోపలో చూసిన కిక్కిరిసిన జనం. అసలు ఇండ్లల్ మనములున్నారా! అందరు రోడ్ల మీదికే వచ్చారా! అని అనుమానమొస్తుంది. ఎవర్ని చూసిన ఉరుకులు పరుగులు.

అటోరీషాలు, టాక్సీలు, స్వంత వాహనాలు, బస్సులు రోడ్లు కనబడకుండా జనం. కనుచూపు మేర ఎటుచూసిన జనమే. ఎక్కుడనుండి వచ్చారు? ఎక్కడికి వెళ్లున్నారు? డబ్బున్నేల్లు లేనోళ్ళు అందరిది పరుగే. లేనివాళ్ళు బ్రతుకు తెరువుకోసం. పవ్వువాళ్ళు ఇంకా సంపాదించడం కోసం. పరుగు మాత్రం కామన్. పబ్బులు, పోరాటల్లు, పార్చులు, సినిమా హల్లు, పొపింగ్ మాల్ట్ హోస్పిట్.

వారాంతపు సెలవు కోసం వారమంతా ఎదురు చూస్తుంటారు.

దయాసాగర్ దంపతులు వీరిలో ఒకరు. ఈం మధ్యనే బస్సు ప్రయాణాలు భరించలేక కొత్త కారు కొనుక్కున్నారు.

అనాడు శనివారం. ఎన్నో రోజులుగా పనుల ఒత్తిడి వల్ల వాయిదా వేసుకుంటూ వస్తున్న కార్యక్రమం కార్య రూపం దాల్చింది.

ఒక మంచి సిన్నా చూసి పోరాటల్లో అంచ్ చేస్తే ఆ ఎంజాయ్యుంటే వేరు. ఈం రోజు అద్యాష్టం వరించింది.

పమాక్ థియేటర్లో సినిమా చూసి

తాజ్ పోరాటల్లో లంవ్ చేసారు.

ఎందలు మండిపోతున్నాయి. కారులో ఏసీ అన్ చేసుకొని, నల్ల అద్దల కిటికీలు మూసుకొని, రయ్ రయ్ మంటూ విశాలమైన రోడ్ల మీద వయ్యాంగా కొద్ది దూరం ప్రయాణించారు.

పద్మ వ్యాహంలో చిక్కుకున్నట్టు సిటి లోపల దూరింది కారు. ముందు సీట్లో భార్య, కారు నడుపుతూ భర్త ముచ్చటించుకుంటూ, సన్మగా రేడియో మిట్టిలో పాటలు వింటున్నారు.

భుక్కాయాసం వల్ల తొందరగా ఇంటికి వెళ్ళి కాస్తు పగటి కునుకు తీయాలనే అలోచనతో వేగంగా వెళ్తుంది కారు. ట్రాఫిక్ జామ్లు, రాస్తా రోఫోలు, పుట్టాత్ వ్యాపారస్తులను, కొనుగోలు దారులను, వచ్చి పోయే వాహనాలను, లిఫ్ట్ అడిగే వారిని, బిచ్చగాళ్ళను తప్పించుకుంటూ ఇంకొద్దిదూరం ప్రయాణించిన తర్వాత ఒక చౌరస్తాలో గుమిగూడిన జనం కనిపించారు.

“ఏమండి! అక్కడేదో జరిగినట్టుంది. కారు అపండి వెళ్లి చూస్తాడ్నా” అంది.

“ఇది ప్రైదరబాద్. మీ పల్లెటూరు గాదు. రోజుకు ఇలాంటివి సపాలక్క జరుగుతూనే వుంటాయి. అన్నింటికి అపుకుంటూ, చూసుకుంటూ వెళ్లే ... రేపు ఇంటికి చేరుకుంటాం. మీ ఆడవాళ్ళకు క్యార్బోసిటి ఎక్కువ. సిటిలో అది పనికి

రాదు” అన్నాడు. ‘కారులో పికారుకెళ్లే పాలబుగ్గల పసిడిదాన ...’ ఎఫ్.ఎం. రేడియోలో పాట నడుస్తుంటే హసపారుగా వేగం పెంచిందు.

ఇంటికి చేరుకొని పోర్ట్లో కారు పార్క్ చేసిన్ను. గబగబ ఇంట్లోకి వెళ్లి సోపాలో కూలబడ్డాడు భర్త.

ఒకరి తర్వాత ఒకరు చెడ్రూంలోకి వెళ్లి బట్టలు మార్చుకొన్నారు.

కడుపునిండా మసాలా తిండి, ఏసీ చల్లని గాలి తగలడంతో క్షణాల్లో నిద్ర పట్టింది. సాయంకాలం మెలకువ వచ్చింది. ఫ్రెష్స్ తయారయ్య దయాసాగర్ లినింగ్ రూంలో టీవిలో కామెడి పోలు. మధ్య మధ్య లేట్స్ట్ సినిమా పాటలు చూస్తున్నాడు.

భార్య కిచెన్లోకి వెళ్ళి వేడి వేడి కాఫీ తయారు చేసి రెండు అందమైన కప్పుల్లో వచ్చి ఒకటి భర్త కిచ్చింది. ఎక్కునే సోపాలో కూర్చోని తను తాగుతుంది. టీవిలో వస్తున్న కామెడి సీస్లకు కడుపుబ్బ నవ్వుకుంటున్నారు. కొద్ది సేపు భార్య, ఇంకొద్ది సేపు భర్త ఎవరకి నచ్చిన ప్రోగ్రాం వాళ్ళు పెడుతుంటే... ఇంకాకరు మర్యాదగా చూస్తున్నారు. వ్యాపార ప్రకటనలు వచ్చినప్పుడు ఖాళీ కప్పులు కిచెన్లో పెట్టి వచ్చింది.

చానల్స్ మార్చి మార్చి ఆ ప్రోగ్రాం, ఈం ప్రోగ్రాం చూస్తుండంగానే డిన్వర్ ట్రైం

అయ్యంది.

చాల రోజులకు ఇంత సరదాగా
గడ్డినందుకు ఏంతో సంతోషంగా పుంది.
ఇంకా టీవిలోనే మునిగిపోయినారు.

బల్లి కివ్ కివ్ మన్న చప్పుడుకు తల
ఎత్తి చూసింది. గోడ గడియారంలో
తొమ్మిది గంటలు దాటిన విషయం
తెల్పింది.

వెంటనే తలపులు తీసి బయట
చూసింది. పూర్తిగా చీకటి పడింది.
వీధంతా లైట్ వెలుగులతో అలంకరించి
నట్టుంది.

సోర్కోలో బల్చ్ ఆన్ చేసింది. కారు
మీద వెలుతురూ పడి తళతళ
మెరుస్తుంది.

భర్త టీవి ముందు నుండి కదలడం
లేదు. ఏ చానెల్లో కార్బూక్మం పూర్తిగా
చూడడం లేదు. మధ్య మధ్య వచ్చే
అఫ్సేర్చయి జెంటల్లు చికాకు పుట్టిస్తున్నాయి.

భార్య కిచెన్లో నుండి “ఏమండి!
చేతులు కడుక్కొని రండి. డిస్కుర్ రెడ్డి”
అని కేసింది.

రిమోట్ కంట్రోల్ సోఫాలో వుంచి
వాష్ బేసిన్లో చేతులు కడుక్కొని వచ్చి
కూర్చున్నాడు డ్రాయింగ్ రూంలో.

“ఏమండి! అక్కడికి తీసుకు
రమ్మంటారా డిస్కుర్” అంది.

“అన్నట్టే గదా” అని జవాబిచ్చాడు.

వేడివేడి ఆహార పదార్థాల
ముమముమ వాసన హాల్ నిండా
వ్యాపించింది. లైట్లు, గైన్లు, గ్లౌస్, చల్లని
నీళ్ళ బాటిల్ అన్ని టీపార్ట్ మీది పెట్టింది.

ఇద్దరు పక్కపక్కన సోఫాలో కూర్చుని
టీవి చూస్తూ భోజనం చేస్తున్నారు.

దయాసాగ్ కు స్వరం తప్పింది.
వెంటనే భార్య తన పల్లిం పక్కన బెట్టి
నీళ్ళ గ్లౌస్ అందించింది. ఎడం చేతితో
తల నిమిరింది.

“పల్లేదు పల్లేదు. అయాం ఒకే. ఎవరో
గుర్తు చేసుకుంటున్నారు” అన్నాడు
నవ్వుతూ.

“ఇంకేవరండి. మన అబ్బాయే. ఈ
పాటికి రావాల్సిన వాడు. లేటుగా వస్తోనని
చెప్పుదామని అనుకొని ఉంటాడు” అంది
భార్య.

“నీకేదో జ్యోతిష్యం తెల్పిన దానిలా
చెప్పుతున్నావే. ఇక మరి పోన్లు ఎందుకు?
నిన్నె అడిగితే సరి. మనసులో అనుకోగానే
నీకు భలే తెలుస్తుందే” సెట్టరేసిందు.

ముసి ముసిగా నవ్వుతు “సరే
డొర్కోండి. మీ జోక్కలు మీరూను.
అపునుగాని.. మన అబ్బాయి ఇంకా
రాలేదండి” అని గుర్తు చేసింది.

“పస్తాడు లేవే. వాడేమన్న చిన్న పిల్లోడా
లేక ఆడ పిల్లనా? ఎడే వస్తాడు.
ఎందుకంత పరేషాన్. మన్మ భోజనం

చెయ్. వాడు ప్రెండ్స్ తో కలసి ఏ
పెశాటల్లోనో వికండ పార్ట్ చేసుకొని
వస్తుండవచ్చు. మనం డిస్కు
ముగించేద్దాం. వాడే వస్తాడు”
తినుకుంటూ అన్నాడు.

భోజనం ముగించి చేతులు కడుక్కొని
ఇంటి ముందర వాకింగ్కు బయలు
దేరాడు.

ఎంగిలి పల్లలు, గైన్లు, గ్లౌస్లు,
బాటిల్ అన్ని ఎత్తి కిచెన్లో వాటి వాటి
స్టోనంలో సర్లి పెట్టి, భర్తతో కల్పి వాకింగ్
చేస్తుంది. “ఏమండి! అబ్బాయి ఇంకా
రాలేదు కడండి” గేటు వైపు చూస్తూ
అంది.

తలకిందికేసుకొని నడుస్తూ “నీ
సుపుత్రునికి సమయం చిక్కుద్దు. చిక్కినా
ఇల్లు గుర్తుందో లేదో? ఒక్కడే కొడుకని
గారాబం చేస్తే ఇట్లనే వుంటది. వానికి ఓ
వేళాపాళ లేదు. నాకు నిద్రొస్తుంది. వెళ్లి
పడుకుండాం పదా” అన్నాడు.

ఇంట్లో కొచ్చి గోడ గడియారం
చూశారూ. పడకొండు కావొచ్చింది.

“పీడేంది ఇంకా రాలేదు” లోలోన
అనుకుంటూనే బెడ్రూమ్లో పోం బెడ్పైన్
నడుము వాల్చిండు.

ఫోన్ చేసిందు. “వాడి ఫోన్ స్పీచ్ అఫ్
వస్తుంది గదనే” అన్నాడు.

“పోన్లో గేమ్స్ ఆడి, సినిమాలు చూసి

“లక్కీ! ... మనబ్బయానే ....
మనమే చంపుకున్నామే ....”
అంటూ ఇగ్గరగా అరచి దభాలున
కుప్పకూలిపోయాడు.
వార్షు బాయి బయట
వున్నావాళ్ళము పిల్లిందు. ఇద్దరు
ముగ్గురు మగ్గవాళ్ళు వచ్చి
దయాసాగ్ కాళ్ళు చేతులు
పట్టుకాని మోసుకొళ్ళి వరండాలో
గోడకు అనించి కూర్చుండ
బెట్టింట్రు. చెప్పులు, కళ్ళుడ్డాలు
చెల్లా చెదురుగా
పడిపోయాయి.

సెల్ చార్జింగ్ అయిపోయుంటుందండి”
కారణం ఊహించి చెప్పింది. టూబ్ల్ టైట్
అఫ్ చేసి జీర్భోబర్ల్ వేసింది. మాటి
మాటికి డోర్ వైపు చూస్తూనే, కొద్దినేపు
టీవి చూసింది. అయినా ఇంకా రాలేదు.
అప్పటికే చాలా సేపు అయ్యింది.

ఆవలింతలు వస్తున్నాయి, నిద్ర
ముంచుకొచ్చింది. వెళ్ళి బ్రెడ్రాంలో
పడుకుంది. చాలా సేపటివరకు నిద్ర
పట్టలేదు. మధ్య రాత్రి ఎవరో తలపు
తడుతూ పిల్చినట్టనిపించింది. మేల్కొంది.
కళ్ళు తెర్పి చూసింది. అంతటా నిశ్శబ్దం.

“వీడటు పోయినట్టు? ఎన్నడు ఇంత
లేటు కాలేదు” అనుకుంటూ సెల్ ఫోన్
తీసి చూసింది. ఏమైనా మిన్డ్ కాల్స్
ఉన్నాయేమానని. ఏమి లేవు.

భర్తను లేపింది. “అబ్బాయి ఇంకా
రాలేదండి” మెల్లగా అంది.

“పడుకోవే... వాడు.... ఎవడో ఫ్రైండ్
ఇంట్లో పడుకోనే ఉంటడు. పడుకో. రేపు
పొద్దున చూద్దాం” పక్కకు తిరిగి
పడుకున్నాడు.

ఐదు గంటలకు సెల్ ఫోన్లో అలారం
మ్రోగింది.

శ్రీమతి దయాసాగర్ లేచింది. వాకిలి
వూడ్పి ముగ్గులు పెట్టి, గేటుకు చెక్కిన
న్యూస్ పేపర్ తీసుకొచ్చింది.

గంట తర్వాత మెల్లగా లేచాడు
దయాసాగర్. పేపర్ అందుకొని
తిరిగేస్తున్నాడు.

“ఏమండి! అబ్బాయి రాలేదు. వాడి
ఫ్రైండ్కు ఫోన్ చేయండి” తులసి పూజ
చేస్తూ అంది.

“ఇంత పొద్దుట బాగుండదేమానే.
బ్రమ్ చేసిన తర్వాత చేద్దాం” అని
కాలకృత్యాలు ముగించుకోని వచ్చి
కొందరు ఫ్రైండ్కు ఫోన్ చేసాడు.

భార్యకు ఏ పని చేయాలనిపించడం
లేదు. మనసంతా అదోలా వుంది. కాలు
కాలిన పిల్లిలా అటు ఇటు తిరుగుతుంది.

కిచెన్లో నుండి వేడి వేడి టీ తీసుకొచ్చి
ఇచ్చింది. “ఏమన్నారండి! ...ఏమైనా
తెల్పిందా?” ఆత్రంగా అడిగింది.

“ఎవరికి ఫోన్ చేసిన తెలియదం

టున్నారు. కొందరు నిన్న మధ్యాహ్నాం
ఇంటికి వెళ్ళున్నానని చెప్పి బయలు
దేరినాడన్నారు. క్లోన్ ఫ్రైండ్ అందరిని
అడిగిన ఎలాంటి సమాచారం
లభించలేదు” అని హీన స్వరంతో
అన్నాడు.

దయాసాగర్ ఆలోచనలో పడ్డడు.
మళ్ళీ పేపర్ తెరచి చదవడం మొదలు
పెట్టాడు.

“అబ్బాయి పనిచేసే కంపెనీకి ఫోన్
చేసి చూడండి” సలహా ఇచ్చింది.

వెంటనే ఫోన్ కలపాడు.

“రాలేదండి. నిన్న పోలిడే కదా సార్”
సెక్యూరిటీ గార్డ్ అన్నాడు.

డ్రెసింగ్ పేబుల్ ముందు నిల్చొని
డ్రెస్ వేసుకుంటూ “ఏమే! నేను వెళ్ళి
పోలీస్ స్టేషన్లో కంప్లెంట్ ఇచ్చేసాస్తా” అని
వినబడేలా అన్నాడు.

పోలీస్ స్టేషన్ పేరు వినగానే గుండెల్లో
చెప్పలేని బాధ కల్గింది. కిచెన్లో నుండి
“నేను కూడా వస్తానండి” అంది.

“మరు తొందరగా తయారయ్య
వచ్చేయి” అని కారు బయటకు
తీస్తున్నాడు.

నిమిషాల్లో తయారయ్య కారులో
కూర్చుంది. పోలీస్ స్టేషన్ చేరుకున్నారు.
మెట్టిక్కుతుంటే గుండె దడ దడ
కొట్టుకుంటుంది. ఎన్సికి తన కొడుకు
వివరాలు చెప్పారు. ఫోన్ నెంబర్
తీసుకున్నాడు, ఫోలో పడెంటిటీ గార్డ్
ఏమైనా వుంటే ఇఖ్వమన్నాడు ఎన్సి.

“తొందర తొందరలో తేవడం
మర్చిపోయి వచ్చాం. మళ్ళీ తెచ్చి
ఇస్తా” మన్నారు.

“ఎంక్యయిరి చేస్తాం” అని పొడి పొడిగా
అన్నాడు.

ఇంకా ఏదో చెప్పబోలుంటే ...
“మిగతావి మేం చూసుకుంటాం, ఏమైనా
వుంటే ఫోన్ చేస్తాం” ఎన్సి అన్నాడు.

“ఇద్దరు నిల్చొని రెండు చేతులు
జోడించి థ్యాంక్ యు సర్” అన్నారు.

“ఒక్క నిమిషముండండి. బహుశ మీ
అబ్బాయి కాక పోవచ్చ. నిన్న మధ్యాహ్నాం
రోడ్డు ఆక్సిడెంట్ అయ్యింది. డేణ్ బాడీ

ఉస్కానియా మార్పురీలో వుంది. ఒక్కసారి
వెళ్ళి చూసి రండి” అన్నాడు ఎన్సి.

మార్పురీ పదం వినగానే గుండె
పగిలింది. ఇద్దరి కండ్లల్లో నీళ్ళు
తిరుగుతున్నాయి.

“మన బాబుకు ఏమి కాదు.
భయపడకు” అంటూ దైర్యం చెప్పు స్టేషన్
మెట్లు దిగి కారు స్టేషన్ చేసాడు
దయాసాగర్.

ఉస్కానియా హస్పిటల్ వైపు బయలు
దేరింది కారు.

“ఏమండి! నాకేదో భయంగుండండి”
అంటూ కొంగుతో కండ్లు తుడ్చుకుంది.
కనీళ్ళ కారిపోతున్నాయి.

ఎడు చేతో కనీళ్ళు తుడ్పి, భుజం
తట్టి ఓదారుస్తూ కుడి చేతో స్టీరింగ్
కంట్లోల్ చేస్తున్నాడు.

“కళ్ళ మూసుకొని పడుకో” అన్నాడు.
తను లోలోపల ఎంతో దిగులు
పడ్డున్నాడు.

శ్రీఫిక్కను తప్పించుకుంటూ
నడ్పుతున్నాడు కారు. దయాసాగర్ శ్యాస
వేగం పెరుగుతుంది. మాటలు తడబడు
తున్నాయి. తనలోని ఆందోళన బయట
పడకుండ జాగ్రత్త పడుతున్నాడు.

డ్రైవింగ్ చేస్తూనే దేవుళ్ళకు మొక్క
తున్నాడు. శ్రీమతి దయాసాగర్ కండ్లు
మూసుకున్న కనీరు జల జల
కారిపోతూనే వుంది.

“బాబుకు ఏమి జరుగకూడదు.
ఛేమంగా వుండాలి” మనసులో దేవుళ్ళను
వేడుకుంటుంది. కండ్లు బలవంతంగా
మూసుకుంది. ప్రయాణం ఇంకా ఎంతో
దూరమున్నట్టని పిస్తోంది. కారు వేగం
పెంచమంది.

“వేగంఎత పెంచిన అంతకంటే ఎన్నో
రెట్లు వేగంతో గజిబిజి ఆలోచనలతో
తరుముతుంది మనసు.

దాదాపు గంటపైననే పట్టింది
ఉస్కానియా హస్పిటల్ చేరుకోవడానికి.
మెయిన్ గేటు వద్ద కారు ఆగింది.
కిటికీ తెరచి సెక్యూరిటి గార్డ్తో

“మార్పురికి దారెటు?” వణమతున్న
పెదవులతో అడిగాడు. దారి చూపించాడు

సెక్యూరిటీ.

మార్పురీ పదం వింటేనే వెన్నులో
పుట్టిన వణుకు మొదడుక చేరింది.
గుండెల్లో గునపం గుచ్ఛినంత బాధ
కల్గింది. స్టేషన్ నుండి వస్తున్నంత సేపు
తలవని దేవడు లేదు. కోరిక ఒక్కటే
కొడుకు సురక్షితంగా వుండాలని.

విశాలమైన ఆసుపత్రి వెనుక మూలకు
పెద్ద పెద్ద చెట్ల మధ్యన పాడు బడ్డట్టుంది
మార్పురీ.

బయట కొందరు ఏడుస్తు గుంపులు
గుంపులగా చెట్ల సీడలో కూర్చున్నారు.

మార్పురి ముందున్న వేప చెట్లు కింద
కారు పార్క్ చేసి దిగిందు దయాసాగర్.

“నువ్వు కార్లోనే వండు. నేనిప్పుడే
వస్తా” ఎండిపోతున్న గొంతుతో చెప్పాడు.
గుండె దడదడ కొట్టుకుంటోంది.
కర్మఫ్టో నొసలు చెమట
తుడ్చుకున్నాడు.

మార్పురీ గది ముందు స్టోల్ మీద
కూర్చున్ని వున్నాడు వార్డు బాయి.

“నిన్న మధ్యహృం వచ్చిన డేడ్ బాడీన్
చూపించు” మన్నాడు.

అలవాటు ప్రకారం ఎలాంటి ఫీలింగ్స్
లేకుండా నిశ్చబ్జంగా లేచి మార్పురీ
తలపు తెర్పిండు వార్డ్ బాయి.

హల్లో టేబుల్స్ లై కొన్ని, ప్రైచెర్సై
కొన్ని తెల్లినీ గుడ్డలతో చుట్టి వరుసగా
పడుకోబట్టివున్నాయి శవాలు. ఇంకో వైపు
అన్కెమ్మె బాడీన్ కుప్పులు కుప్పులగా
పడివున్నాయి. అని చూసి దయాసాగర్
మొదడు మొద్దు బారిపోయినట్టయ్యంది.
నిలదొక్కుకొని వార్డు బాయి వెనుక
వెళ్ళున్నాడు.

అన్ని డేడ్ బాడీలకు ట్యాగ్స్ తగిలించి
వున్నాయి.

మొదటి శవం బోటన వేలికున్న ట్యాగ్
చూపించాడు.

“ఇది ఎవరిదో అడక్ తెల్వది”
అన్నాడు వార్డ్ బాయి.

మొదటి శవాన్ని చూడడానికి ధైర్యం
చాలడం లేదు. శ్వాస వేగం పెర్చుతుంది.
కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ముఖానికున్న గుడ్డ తొలగించాడు.

“చూడండి సారూ. ఇదేనా మీకు
కావాల్సింది”.

భయంభయంగా కండ్లు తెర్చి
చూసాడు. కాళ్ళు చేతులు
వణుకతున్నాయి.

“ధ్యాంక్ గాడ్. కాదు” అన్నాడు
ఊపిరి పీలుస్తూ. వార్డు బాయి తాగిన
వాసనాస్తుంది. అంతకంటే ఎక్కువ శవాల
కంపు భరించలేకపోతున్నాడు. తొందర
తొందరగా ముఖాల మీది గుడ్డలను
తొలగిస్తూ తనకు తెలిసిన వివరాలు
చెప్పుతున్నాడు.

“ఇందులో” కొందరు ఆత్మహత్య
చేసుకున్నేలున్నారు. కొన్ని
ఆడోల్యున్నాయ్ సారూ. ఇంకొన్నాయితే
మొఖాలు గుర్తుపట్ట రాకుంటున్నాయ్.

పెత్రోల్ వోసుకొని కాలవెట్టుకొన్నేల్లు.
పురుగు మందు తాగినోల్లు, ఊరేసు
కున్నేల్లు, ఆక్రిడెంటయినోల్లు .....”
అంటూ అక్కడక్కడ ఆగి చెప్పుకుంటూ
పోతున్నాడు వార్డ్ బాయి.

ముక్కు కుర్మి అడ్డ పెట్టుకొని
మానంగా వీంటూ అనుసరిస్తున్నాడు
దయాసాగర్.

“సారూ కొన్నాయితే కుళ్ళి పోయి
దొరికినయి కూడున్నాయ్” అంటు
వెనకకు తిరిగండు. “బి... మర్చిపోయిన...
అక్రిడెంట్ కేస్ అన్నపు కదా! గటు పోదాం
పా”

మూడు వరుసలు దాటి, నాల్గవ లైన్
మొదటి శవం చూసింద్రు. అది కాదు.
ఇంకొకటి చూపించిందు. అది కాదు.
ఒక్కొక్కటి చూపిస్తున్నాడు.

“సారుగా లాస్పుకుస్టాపోరిని ఖర్చు
మంచిగలేదు. ఎక్కువ దెబ్బలేమి
తలుగలేదు. పట్టపగలు మోటారు సైకిల్
డివైడర్లు గుడ్డుకొని నడి రోడ్పు మీద
పడ్డడట. పడుసు పొల్లగాడు. తెల్లగా హీరో
తీరున్నాడు. హెల్మెట్ వుంటే బతుకునేమో
పాపం. ఎండలెట్లున్నాయి. ఇంట్లున్నోల్కే
పాపమంతా తాయి మాయి అయితుంది.
పొల్లగానికి శక్కరచ్చి నోరెండి పోయి
బహోమ్ అయిండచ్చు.

గీ పట్టుంల అందరు మనకెందుకులే...

మనకెందుకులే.... అని ఎవని దారిన ఆడు
పోతడు. పక్కనికేమైనా మనకు పట్టదు.
ఎడు ఎవన్నీ పట్టిచ్చుకోడు. ఊర్లల్ల
ఎవనికేమన్నయితే ఊరు ఊరంతా
కదిలస్తది.

ఎదిగిన పిలగాడు. చెట్టుంత మనిషి
తల్లి దండ్రుల నసీబ్ మంచిగలేదు. సూడ
సక్కని రూపం. దొరచిడ్డ తీరుండు. కాని
ఏమి లాభం. పానం పోయినంకా
ఏమనుకుంటే ఏమస్తది” అంటూ ముఖం
మీది గుడ్డ తొలగించాడు.

దయాసాగర్ గుండెలయ తప్పింది.
కొన్ని వేల అగ్గి పర్యతాలు ఒక్కసారే
బడ్డలయినట్టు, కాళ్ళ కింది భూమి
కంపించింది. కండ్లకు చీకటి కమ్మింది.

“లాస్ట్! ... మనబ్యాయానే .... మనమే
చంపుకున్నామే ....” అంటూ బిగ్గరగా
అరచి దభాలున కుప్పకూలిపోయాడు.

వార్డు బాయి బయట వున్నవాళ్ళను
పెల్చిందు. ఇద్దరు ముగ్గురు మగవాళ్ళు
వచ్చి దయాసాగర్ కాళ్ళు చేతులు
పట్టుకొని మోసుకొచ్చి వరండాలో గోడకు
ఆనిచి కూర్చుండ బట్టిందు. చెప్పులు,
కళ్ళద్వాలు చెల్లా చెదురుగా
పడిపోయాయి.

బయటున్నోల్లందరు చుట్టు చేరిందు.
ఎవరో ముఖం మీద నీల్లు చల్లుతున్నారు.

తలను గోడకు కొట్టుకుంటూ, రెండు
చేతులతో గుండెలు బాదుకుంటూ
బిగ్గరగా ఏడుస్తున్నాడు.

గేటు బయట కారులో వున్న లాస్ట్ కి
ఏడుపు వినబడింది. కారు డోర్ తెర్పుకొని
అందోళనగా పరుగిత్తుకుంటూ వచ్చి
అందర్ని తోసుకొని వెళ్ళింది.

ధనాధనా తలను గోడకు కొడుతు
రోదిస్తున్న భర్తను చూసింది.

కాళ్ళ తిరిగి భర్తమీద పడిపోయింది.

ఆ ప్రాంతమంతా ఏడుపులతో కేకలతో
దడరిల్లిపోయింది. గాలి ఒక్కసారిగా
స్తంభించి పోయింది.

చెట్ల మీది పట్టులు కార్కార్ మంటూ
గింజాకుంటూఎగిరి పోతున్నాయి.

గుండె చెరువైంది. కస్టిటి వరద
య్యంది. బ్రతుకు ఆగమయ్యంది.

మాడి మసై చస్తావీ!

కలపి రాజీ కుమార్, 81251 44729

ప్రాం ఇందిన్నీ ఒకే పుడమి అంచుషై
పురుడు పోసుకున్నప్పుడు
గొప్ప అల్పల భేదాలెందుకు?

రేకులన్నీ ఒకే పూవుత్తునికి
రక్కలై విరఱూసినప్పుడు
సలుపు తెలుపుల తేడాలెందుకు?

మనుషులందరూ ఒకే పండును
పంచుకు తింటున్నప్పుడు
స్మాళ్య అస్మాళ్యల శుష్మ వాదాలెందుకు?
నాలుగు చేతులు కలిసి సంసార నావను
నైపుణ్యంతో నడుపుతున్నప్పుడు
ఎక్కువ తక్కువల తర్వాలెందుకు?

సకల చరాచర సృష్టిలో
మానవ జాతే ఉత్సప్పమొనప్పుడు
మనిషి మనివికీ మధ్య ఇనుప తెరలెందుకు?

పంచభూతాల సాక్షిగా పల్లవించిన
పలు మోక్షపథాల మధ్యన
పాడెలు మోసే గీతలెందుకు?

నానా నాగరికతా పాయల నడుమ
అనాగరిక కలుపుమొక్కగా అంకరించి
విష్టరిల్లిన ఓ వివక్షతా విషవక్షమా!
మానవుల్ని ఇంకెన్నాళ్ళు పీడిస్తావీ?
మానవతను ఎన్నాళ్ళుగ ఓడిస్తావీ?
మా నవత చేతిలో మాడి మసై చస్తావీ!!

1973 జూలై క్రిస్తుమాయి విశ్వాస్తు ప్రారంభించిన దినం

కథన కళలో మేటి....

పాట్రెష్క్ వైట్

పాట్రెష్క్ వైట్ పూర్తి పేరు పాట్రెష్క్ విఫ్కర్ మార్టిండేల్ వైట్. ఆయన 1912 మే 28న లండన్లో జన్మించారు. ఆప్ట్రేలియన్ నవలా రచయిత మరియు నాటక రచయితగా భ్యాతిగాంచిన ఆయన 1973లో సాహిత్యంలో నోబెల్ బహుమతిని గెలుచుకొన్నారు. ఈ నోబెల్ బహుమతి 1973 పాట్రెష్క్ వైట్కు “ఒక కొత్త ఖండాన్ని సాహిత్యంలోకి వ్రావేశపెట్టిన పురాణ మరియు మానసిక కథన కళ కోసం” అందించబడింది. “హోపీ వ్యాలీ (1939)” వైట్ యొక్క మొదటి నవల. అతని తల్లిదండ్రులు ఆప్ట్రేలియన్సు అయినపుట్టికి, వైట్ లండన్లోని వైట్ లిబ్రిట్జ్‌లో జన్మించారు. అతను ఆరు నెలల వయస్సులో ఉన్నప్పుడు కుటుంబం ఆప్ట్రేలియాకు తిరిగి వచ్చి, సింగ్లో స్టీరపడింది. చిన్న వయస్సులోనే, అతను గమనించిన అనేక వయాజన ఇతివ్యతాల గురించి రాయడం ప్రారంభించారు. 1932 నుండి 1935 వరకు, వైట్ ఇంగ్లాండ్లో నివసించారు. కేంబ్రింట్‌లోని కింగ్స్ కాలేజీలో ఫ్రెంచ్ మరియు జర్మన్ సాహిత్యాన్ని అభ్యసించారు. కేంబ్రింట్ విశ్వవిద్యాలయంలో ఉన్నప్పుడు, అతని కవితల సంకలనం ది స్టోమాన్ అండ్ అదర్ పోయమ్స్ పేరుతో ప్రచురించబడింది. అతను “ది లివింగ్ అండ్ ది డెండ్” అనే పుస్తకం రాశారు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభమయ్యే సమయానికి, అతను లండన్కు తిరిగివచ్చి రాయల్ ఎయిర్ ఫోర్స్‌లో చేరారు. యుద్ధం తర్వాత, అతను మరోసారి ఆప్ట్రేలియాకు తిరిగి వచ్చారు. సింగ్లోని సెమీ-రూరల్ శివార్లలోని న్యూ సాత్ వేల్స్‌లోని క్యాజిల్

పాట్రెష్క్ పాత ఇంటిని కొనుగోలు చేశారు.

ఇక్కడ వైట్ అతను యుద్ధ సమయంలో కలుసుకున్న అధికారి మనోలీ లాస్కారిన్స్‌తో స్థిరపడ్డారు. వారు 18 సంవత్సరాలు అక్కడ నివసించారు. పుప్పులు, కూరగాయలు, పాలు మరియు మీగడ అమ్మారు. ఈ సంవత్సరాల్లో, అతను రచయితగా

తనకంటూ ఒక భ్యాతిని సంపాదించుకోవడం ప్రారంభించారు. “ది ఆంట్ స్టోర్ మరియు “ది ట్రీ ఆఫ్ మ్యాన్”లను ప్రచురించారు. ఇది యునైటెడ్ స్టేట్స్‌లో 1955లో మరియు కొంతకాలం తర్వాత ఇంగ్లాండ్లో ప్రచురించబడింది. అతని తదుపరి నవల “వోన్” ప్రాంక్లీన్ లిటరరీ అవార్డును గెలుచుకున్నప్పుడు ఆప్ట్రేలియాలో అతని సురోగమనం మొదలైంది. 1961లో

వైట్ రైడర్స్ ఇన్ చారియట్ మరియు ప్రచురించాడు. ఇది బెస్ట్ సెల్సర్గా మారింది. అతనికి రెండవ పైల్స్ ప్రాంక్లీన్ అవార్డును అందించింది. హోపీ వ్యాలీ (1939), ది లివింగ్ అండ్ ది డెండ్ (1941), ది ఆంట్ స్టోర్ (1948), ది ట్రీ ఆఫ్ మ్యాన్ (1955), వోన్ (1957), రైడర్స్ ఇన్ ది చారియట్ (1961), ది సాలిడ్ మండలా, 1966), ది వివిస్కర్ (1970), ది ఈ ఆఫ్ ది స్టోర్ (1973), ఎ ఫ్రెంచ్ ఆఫ్ లీప్ (1976), ది ట్యూబోర్ ఎష్టేర్ (1979), మెమోయిర్ ఆఫ్ మెనీ ఇన్ వన్ (1986 నవల), ది బర్న్ వన్ (1964 చిన్న కథల సంకలనం), ది కాకాటూస్ (1974 చిన్న కథల సంకలనం”, మొదలైనవి ఆయన రాసిన నవలలు, కథాసంకలనాలు. ది పోమ్ పూయసరల్ (1947) ప్రేమ. యూనియన్ ఫియేటర్, అడిలైట్, 1961., ది సేజన్ ఎట్ సర్పుసరిల్లా (1962), వైట్ అన్ బాల్డ్ మాట్లావ్ (1964), ఎ చీర్ సోల్ (1963), పెద్ద బొమ్మలు (1977), సిగ్గుల్ ట్రైవర్: ఎ మొరాలిటీ స్టేపర్ ది టైమ్స్ (1982), నెదర్పుడ్ (1983), పెప్టర్ అన్ ది రాక్స్ (1987) మొదలైనవి ఆయన రాసిన నాటకాలు. ఆధునిక మానవాళి యొక్క ఒంటరితనం మరియు శూన్యత అతని సాహిత్య రచనలలో విరివిగా కనబడుతూ ఉంటాయి. “ది వివిస్కర్”, అనేది ఒక కళాకారుడి యొక్క ఊహాత్మక జీవిత చరిత్ర. ప్రయత్నంలో తనను మరియు తన తోచీ జీవులను త్యాగం చేస్తూనే అత్యుత్తమంగా వ్యక్తికరించడానికి ఒక కళాకారుడి అలుపెరుగి పోరాటం ఇందులో కనబడుతుంది. “ది ఈ ఆఫ్ ది స్టోర్”లో ఒక వ్యాధురాలు మరణిస్తున్న స్ట్రీ యొక్క కథనం. ది ట్రీ ఆఫ్ మ్యాన్ (1955)తో వచ్చింది, ఇది గ్రామీణ ఆప్ట్రేలియాలో ఒక రైతు మరియు అతని భార్య భవిష్యత్తును సుప్తించేందుకు ఎలా శ్రమిస్తుంది అనే దాని గురించిన నవల. పాట్రెష్క్ విఫ్కర్ మార్టిండేల్ వైట్ 1990 సెప్టెంబర్ 30న సింగ్లో, న్యూ సాత్ వేల్స్, ఆప్ట్రేలియాలో మరణించారు.

తెలంగాణ విస్కృత కవి... పేక్ చాంద్ సాహాబ్

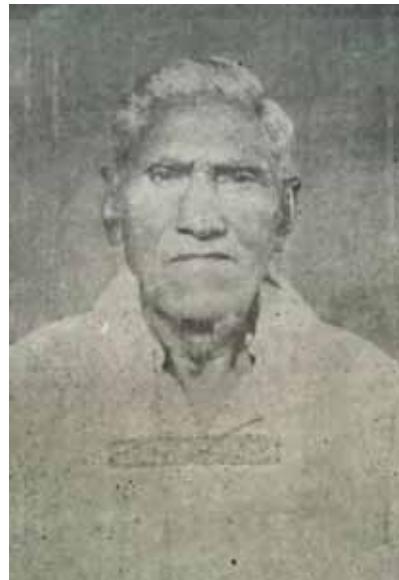
శైందవ సంబంధ యుక్కగానంతో
సామరస్యత పండించిన కవి పరిచయం...

సాగర్ సత్తయ్
7989117415

తెలుగు సాహిత్యంలో ఇటు జూనపద సాహిత్యంలోనూ అటు శిష్ట సాహిత్యంలోనూ విశేష ఆదరణ పొందిన ప్రక్రియ యుక్కగానం. ఇది దృశ్య కళగా పండిత పామర జన రంజకంగా భాసిల్లింది. కందుకూరి రుద్రకవి సుగ్రీవ విజయం మొదలు వేలాది యుక్కగానాలు తెలంగాణ నేల నుండి ఉద్ధవించాయి. శైందవ సంబంధమైన గ్రంథాల ఆధారంగా ఎంతోమంది హిందువులు యుక్కగానాలు రచించారు. కానీ ఒక ముస్లిం కవి శైందవ సంబంధ యుక్కగానం రాయడం విశేషమే అని చెప్పవచ్చు. అటువంటి విశేషమైన కవి పేక్ చాంద్ సాహాబ్. ఈ కవి రాసిన సుధాకర విజయం యుక్కగానం ఉట్టపల్లి గ్రామంలోని మహాశ్వరుడికి అంకితం ఇవ్వడం మరొక విశేషం

పేక్ చాంద్ సాహాబ్ మార్క్ బాప్ వంశస్థుడు. మిర్యాలగూడ సమీపంలోని ఉట్టపల్లి వీరి స్వగ్రామం. వీరి తాత పేరు మహామృద్గ గాలిబ్. నాయనమ్మ పేరు హస్సేన్ బి. ఈ దంపతులకు ఇర్దరు కుమారులు రెండవ కుమారుడు పేక్ లతీఫ్. ఆయన భార్య బి పాతిమా. వారి కుమారుడే మన పేక్ చాంద్ సాహాబ్. జయం నామ సంవత్సరం మాఘ శుద్ధ బహుళకు సరియగు 1894లో ఫిబ్రవరిలో జన్మించినట్లు వారు రాసుకున్న దినచర్య

పుస్తకం ద్వారా తెలియచున్నది చాంద్ సాహాబ్ భార్య పేరు లతీఫి. వీరికి హస్సేన్ బి అనే కుమారై మహామృద్గ గాలిబ్ అనే కుమారుడు ఉన్నారు. ఈ వివరాలు పీరు రాసిన సుధాకర విజయం యుక్కగాన ములోని పద్మాల ద్వారా తెలియచున్నాయి. తన 18వ ఏట నుండి పీరు ప్రావేటు ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేశారు. తరువాత తక్కుళ్ళపాడు గ్రామంలో ఏకోపాధ్యాయ పారశాలలో ప్రభుత్వ ఉపాధ్యాయుడిగా చేరారు. అనంతరం ఝైనం వారి గూడెం లోను ఉపాధ్యాయుడిగా పని చేశారు. పీరు 1985లో మరణించారు.

సుధాకర విజయం అనే ఈ యుక్కగాన రచనలో తనకు మైనం వారి గూడెం గ్రామానికి చెందిన కరణం లింగయ్ సహకరించినట్లు తన గ్రంథంలో పేర్కొన్నారు. శ్రీ మదాంధ్ర మహా భాగవతం అష్టమ నవమ స్క్రందాలలోని కథను స్వీకరించి సుధాకర విజయం రాసినట్లు చెప్పుకున్నారు.

సుధాకర విజయం యుక్కగానంలో క్షీరసాగర మధనం, హోలాహలం ఉద్ధ వించడం, పరమేశ్వరుడు విషాస్ని హరించడం, క్షీరసాగరంలో కల్పవల్కం కామధేనువు ఖరావతము స్వీతాశ్వములు, అష్టరసలు, లక్ష్మీదేవి, సుధాకరుడు జన్మించుటమొదలైన మట్టాలు వర్షించబడ్డాయి. సుధాకరుని విద్యాభ్యాసం, బృహస్పతి భార్య తార చంద్రుని మోహించుట, బృహస్పతి దేవేంద్రునితో చెప్పుకొనుట, దేవేంద్రుడు చంద్రుడిపైకి దండయాత్రకు వెళ్ళుట, ఇంద్ర చంద్రుల యుద్ధము మొదలైన రసవత్రమైన మట్టాలు ఈ గ్రంథంలో కనిపిస్తాయి. చంద్రుని సమౌత్సహాస్రానికి దేవగణాలు మార్చిల్లిపోవడం, బృహస్పతి బ్రహ్మాను ప్రార్థించడం, బ్రహ్మ ప్రసన్నమై దేవానీకమ్ముల మూర్జు తీర్చి వేయడం, శశాంకుని దూషించి తారను తిరిగి బృహస్పతికి అష్టగించడం, బృహస్పతిచే చంద్రుని శాపము మరల్చించడం, తారకు

చంద్రుని మూలమున తప్ప లేదని
సరిదిద్దడం తదనంతరం ఎవరి
నీజవాసములకు వారు వెళ్లడంతో కథ
సుఖాంతం అవుతుంది.

మూలం చెడిపోకుండా అద్భుతమైన
కల్పనలతో రమణియమైన వర్షానలతో
షేక్ చాంద్ సాహెబ్ ఈ యక్కగానాన్ని

రాశారు.

యక్కగానంలో ఉండవలసిన
సంప్రదాయకమైన విధానాలన్నీ ఈ
గ్రంథంలో పాటించారు. మొదట
బాలకృష్ణుడి వేషముద్వారా దశావతారాల
వర్ణం, త్రిమూర్తుల స్తోత్రము, కీర్తనలు,
కవి వంశాచి, మొదలైన పద్ధతులన్నీ
సాంప్రదాయకంగా పాటించారు. శార్దూలం,
మతీభం, ద్విపద, కందం, సీసం మరియు
తేటగీతులు వంటి ఛందస్పులతో పాటు
పంచామరం వంటి విశేష వృత్తాలను
యక్కగానంలో అలవోకగా ప్రయోగించారు.

సంప్రదాయ బద్దంగా శ్రీకారంతో
ప్రారంభమైన యక్కగానంలో ఈశ్వర సుతీ
విష్ణు స్తుతి విశేషశ్వర స్తోత్రం సరస్వతీ
ప్రార్థన మొదలైన పద్యాలు వీరి
పాండిత్యానికి నిదర్శనంగా కనిపిస్తాయి.

మచ్చకు సరస్వతిని స్తుతించిన వీరి పద్యం
“వందనమంబా శారద
సందియములు లేక నాకు
సాదృశ్యముగా
పొందగు పదముల మమరము
లొందగ బల్కించవచ్చు లోలాజీ
దయన్”

షేక్ చాంద్ సాహెబ్ బహుముఖ
ప్రజ్ఞాశాలి. వీరికి పంచాంగం జ్యోతిష్యం
వాస్తు ఆయుర్వేద శాస్త్రాలమై అపోరమైన
పట్టు ఉన్నది. వీరు రచించిన ఒక
ఆయుర్వేద వైద్య గ్రంథం అముద్రితంగా
లభిస్తున్నది. దీనిని పరిష్కరించి
ప్రచురించచలసిన ఆవశ్యకత ఎంతైనా
ఉన్నది. వీరు ఉర్రూలో కూడా పండితులు.
వీరి అనేక ఉర్రూరచనలు చేతిరాతలో
కనిపిస్తున్నాయి. వాటిని పరిష్కరించి
వెలుగులోకి తేవాల్చి ఉంది. చాంద్
సాహెబ్ ఉట్టపల్లి పరిసర గ్రామాల్లో పేరు
మౌసిన ఆయుర్వేద వైద్యుడిగా
ప్రసిద్ధికొన్నారు. మూలికా వైద్యం
మూలకాల వైద్యం అనే రెండు రకాలైన
వైద్యం చేసినట్లు తెలుస్తున్నది. మీరు
అనేక రకాల వ్యాధులకు ఆయుర్వేద
చికిత్స విధానాలు తన నోటు పుస్తకంలో
రాసుకొని ఉండడం గమనించదగ్గ అంశం.
షేక్ చాంద్ సాహెబ్ మరింత
పరిశోధన జరిగితే వీరి అనేక రచనలు
వెలుగులోకి వచ్చే అవకాశం
ఉంది.

కవి నీ దారిన్.....

అన్యేషి

ఎ నిపించు సొంతడబ్బా
కనిపించక చెప్పవయ్య గట్టిగసుద్దల్
కొనసీ పుస్తకమెవ్వడు
కొనకను పోసీయి అచ్చుకొట్టుముర కవీ
రాసుకో పద్యం రాసుకో
వేసుకో గిరి గీయకుండ వింతగ పదముల్
నాసిరకము దేదైనా
వాసిగ నిలిచేను నీ ప్రభావాన కవీ
మెచ్చని ఎవరూ నిను మరి
మెచ్చకపోయున్న గాని మీసము దించే
ఇచ్చదలంపకు మదిలో
స్నేచ్ఛయే నీ ప్రాణమంచు చెప్పర సభలో
మధుమతిలైతే చాలును
సుధలింకను కురియుచుండు, సోషలిగ్చియా
పథమది ఉన్నది ఆపై
కదులుము యిక పిడికిలించి కవి నీ దారిన్

ఓ చక్కటి ప్రేమకథ “నోట్బుక్”

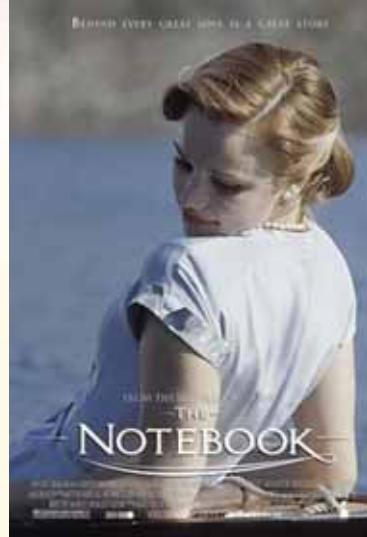
2004లో

వచ్చిన ‘ద నోట్ బుక్’ సినిమా ఓ చక్కటి, చిక్కటి అమెరికన్ రొమాంటిక్ ప్రేమ కథ. నిక్ కాసవిట్ట్ దర్జకత్తుం వహించిన ఈ సినిమాకు స్క్రీన్ స్లైషరమీ లేవెన్ మరియు జాన్ సార్టీలు అందించారు. నిజినికి ఇది 1996లో నికోలాన్ స్ప్యాన్ (సినిమా పేరు ఇదే) నవల ఆధారంగా తీసినది. బాక్స్ ఆఫ్స్ వద్ద విజయాలు నమాదు చేసుకున్న ఈ సినిమా అనేక అవార్డుల ను కైపసం చేసుకుంది. ఎనిమిది టీన్ ఛాయాన్ అవార్డులు, సాటిలైట్ అవార్డు, ఎంటీసీ అవార్డులు అందులో ముఖ్యమైనవి. ఇకపైతే, టీనేజ్లో ఉన్న ఓ యువతి, యువకుడు అనేక అవాంతరాలు దాటుకొని వారి ప్రేమను ఎట్లా సఫలం చేసుకుంటారు అనేదే ఈ సినిమా కథాంశం. అయితే, టీనేజ్ లోని ఏ ప్రేమ

అయినా ఆకర్షణ తోనే మొదలవు తుందనేది నిర్వివాదాంశం. వీరి ప్రేమ కూడా అలాంటిదే అయినా, ఎక్కుడా న్యామోహం లా అనిపించదు. ముఖ్యంగా, అతని ప్రేయిస్ ఆలీ (హీరోయిన్) పట్ల నోవా (హీరో) కనపరచే కమిటెంట్ ప్రేమ ప్రేక్షకుల హృదయాలను హత్తుకుంటుంది. ఇద్దరిదీ సిన్మియర్ లాగ్ గానే కనిపించినా, ఆలీ పట్ల నోవా ప్రేమను హైలైట్ చేసే సమీవేశాలు సినిమాలో చాలా ఉన్నాయి.

ఆలీ నోవా వాళ్ళ ఇంటికొచ్చినపుడు, నోవా పెళ్ళయ్యాక తమ ఇల్లు ఎలా ఉండాలో చూపించడానికి, ‘విండ్సర్ స్లోంటేస్మ్స్’ అనే ఓ ఉంపయోగంలో లేని ఇంటిని చూపించడానికి ఆలీను తీసుకెళ్లి నప్పుడు వారి మధ్య సంబంధా కానీ, వారిద్దరూ మొట్టమొదటటి సారి ఓ సంతలో కలసినపుడు ఆమెకు ఏమిష్టం అని ఆమె అభిరుచులు తెల్పుకోవడానికి ప్రయత్నించినపుడు కానీ, నోవా ప్రేమలో నిజాయితీతో కూడిన పరిణాతి కనిపిస్తుంది.

అయితే, ఎన్నో ప్రేమ కథలు ఎదుర్కొన్న అవాంతరాలే వీరి ప్రేమకథకూ ఎదురవుతాయి. శ్రామికుడు, నిరుపేద అయిన నోవా ప్రేమను, అత్యంత ధనికులైన ఆలీ తల్లితండ్రులు అంగికరించరు. ఆలీ చిన్నసిల్ల అని, జీవితం అంటే ఏమిటో తెలియదని, ఆమె ప్రేమ నోవా పట్ల కేవలం ఆకర్షణ మాత్రమే అని ఆలీనీ కన్నింగ్ చెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తుంది ఆమె తల్లి అందుకే, ఆలీనీ పైచుపుల కోసం నోవాకు దూరంగా పంచిస్తారు. ఈలోపు నోవా యుద్ధంలో పాలోని క్లేమంగా ఇంటికి తిరిగి వస్తాడు. క్లేమంగా తిరిగి వచ్చిన కొడుకును చూసి తండ్రి ఎంతో సంతోషిస్తాడు. తమ ఇల్లు అమ్మకానికి పెట్టాడని, ఆ డబ్బుతో నోవా కలల పొదరిల్లు విండ్సర్ స్లోంటేస్మ్ ను సొంతం చేసుకోవచ్చాని నోవాకు చెబుతాడు తండ్రి. ఆ తరువాత, తండ్రి చనిపోవడంతో, విండ్సర్ స్లోంటేస్మ్ను తన కలల కనుగొంగా తానే పునర్నిర్మించుకుంటాడు నోవా. ఇకపైతే అక్కడ, తాను చదివే చోట, ఓ మిలిటరీలో పనిచేసే లాయర్లో

పరిచయం అపుతుంది ఆలీకి. ఆ పరిచయం క్రమంగా ప్రేమగా మారుతుంది. ఎంగేజ్స్యూంట్ కూడా అవుతుంది ఇద్దరికి. ఇక్కడ మనకు ఆలీ ప్రేమ నోవా పట్ల నిజమైనది కాదు అనిపిస్తుంది ఆమె ప్రవర్తన చూసినప్పుడు. కానీ ఆమె హృదయంతరాశంలో మాత్రం నోవానే వున్నడని తెలుసుకుంటుంది, ప్రతికలో అతని పోటో చూసినప్పుడు. వెంటనే అతనున్న ప్రదేశానికి బయల్దీ వెళ్లుంది ఆలీ. అతను తన స్యాహస్రాలతో ఇల్లు నిర్మించడం అందునా తన కోరిక ప్రకారం, అద్భుతమైన సరస్సు ఏర్పాటు చెయ్యడం చూసి నిష్పర్చి పోతుంది. మిలిటరీ లాయర్ల తో తన ఎంగేజ్స్యూంట్ అయిందని ఆలీ చెప్పినా కూడా నోవా తన ప్రేమ పట్ల ఆశ దొలు కోకపోవడం అతని నిజాయితీ ప్రేమకు, తన ప్రేమ పట్ల అతని నమ్మకానికి నిదర్శనం.

తాను నోవా కోసం ఏడేళ్లు ఎదురు చూసానని, ఒక్క ఉత్తరమైనా రాయలేదిందుకని ఆలీ నోవాను బాధితో కస్టిటీతో నిష్పర్చంగా అడుగుతుంది. తాను, అలీకి ప్రతి రోజు ఒక ఉత్తరం చొప్పున 365 ఉత్తరాలు రాసానని ఒక్క దానికి జాబు రాలేదని నోవా చెప్పినప్పుడు నిర్మాంత పోతుంది ఆలీ. ఆ తర్వాత తల్లి ఆ ఉత్తరాలు తనకు అందకుండా చేసిందని తెలుసుకుని కుమిలి పోతుంది. నోవా పట్ల తన ప్రేమ చెక్కు చెదర లేదని తెలుసుకుంటుంది ఆలీ. నోవా పట్ల ఉన్న కోసం కరిగిపోతుంది.

సుఖమైన, సాకర్య వంతమైన జీవితం కోసం సరి అయిన జీవిత భాగస్యామినీ ఎంపిక చేసుకోమ్మని తల్లి చేసిన పౌచ్చరికను కాదని, నోవా నే తనకు సరిలుసున జోడీ అనిపెట్టే బేడా స్ట్రూక్స్ని నోవా వద్దకు సంతోషంగా వచ్చేస్తుంది ఆలీ. అయితే, ఈ ప్రేమ కథ అంతా కూడా ప్లాన్ బ్యాక్ లా, వృద్ధులైన ఆలీ, నోవాలు ఒక వ్యాధికమంలో ఉండగా, నోవా ఒక ఉత్తరం నోవ్ బుక్ లో నుండి తీవ్ర మతిమర్పు జబ్బు తో (Dementia) బాధపడుతున్న ఆలీకి చదివి వినిపిస్తుంటే సినిమాగా చోటు చేసుకుంటుంది.

చివరకు నోవాను గుర్తుప్పటి, ఆ ప్రేమ కథ తమదే అని తెలుసుకుంటుంది ఆలీ. ఆమె ఉద్ఘాగ్స్టుని మారుతుంది. పట్లలేని సంతోషం తో నోవాను ఆలింగనం చేసుకుని డాన్స్ చేస్తుంది. ఆ రాత్రి నర్స్ కాళ్ళ కప్పి నోవా ఆలీ మంచం పైనే పడుకుంటాడు. ఇద్దరూ ఒకరి చెతి లో ఒకరు చెయ్యి వేసి ఎన్నో కబుర్లు చెప్పుకుంటారు ఆ రాత్రి అంతా. టీనేజ్ లోని వారి ప్రేమ ఈ వ్యాధిప్యం లోనూ చెక్కు చెదరని విషయం అవగతమై, ప్రేక్షకులు విస్మయానికి లోనపుతారు. ఓ గొప్ప అనుభూతివారి స్యాంత మవుతుంది. అయితే, తెల్లువారి నర్స్ వచ్చి చూసేసరికి ఇద్దరూ మరణించి ఉంటారు. తమ అంతులేని ప్రేమతో ఆ ప్రేమ జంట ఈ లోకాన్ని విడిచి పోవడంతో కథ ముగుస్తుంది. ప్రేక్షకులు బరువెక్కుతుంది.

- డా॥ వాణి దేవులపల్లి, 98669 62414

ఎండిన చెట్టు

హానీవీ, 92475 80946

పో యలో

కట్టెలు మండుతుంటే

నాన్న బూడిదాతున్నట్టు

అనిపించేది.

బాధ్యతల అగి తగిలినంక

ని ఆస్తిత్వం మిగులుతుంది.

పొద్దు పొడుపుల్చి,

అస్తుమయాల్చి,

ఇంటిలో పాటు

నాన్నను చూసిన దృశ్యాలు

వేళ్ళ మీద లెక్కపెట్టోచ్చు.

ఎటేటు పోతడో,

ని పని చేసి వస్తుడో,

వేళకు తినని కారణంగానే

బానలా పెరిగిన పొట్టే సాక్షం.

నిండిన సంచి నో,

మూటనో భుజాన వెంటేసుకొని

ఇంటికి తిరిగొప్పేనే తృప్తి.

పేర్చి పెడితే ఇంటిముందు

మరో తూర్పుకనుమలు జాలువారేవి.

నడకేమి సాక్కంగా వుండదు

కీళ్ళ పట్టిపోయి

మోకాళ్ళ అరిగి పోయి

నీ ఉర్ధుమకారుడి చేతిలోనో తగలపడి

పెద్దుకు ఈడ్డుబడుతున్న ప్రభుత్వ వాహనంలా

కిరుకర్రు చప్పుళ్ళతో

వచ్చేది మానాన్నే.

పాల కంకుల చేనుపైనే పక్కల కేరింతలు!

కుప్పలు నూర్చి,

కల్లం చూడ్చినంక,

బెరళ్ళ ఊడిపోయి ఎండిపోయి

ఆ వీధిలో చెట్టు మోడులా నిల్చున్నది నాన్నే.

కొడగట్టిన దీపం

మధ్యతరగతి కుటుంబాల స్వాధిమానాలు
చిత్రించిన కథ...

వాసర చెట్ల జయంతి
9985525355

ఇం యి పని అంతా ముగించుకుని విధి కొల్పాయి దగ్గర నీళ్ళు తెచ్చి గోలెం మరియు బక్కెటలు నింపింది కొసల్యా. గదులన్నీ తుడిచి బట్టలను శుభ్రంగా ఉత్తిష్ఠించి పెరట్లో దండంపై ఆరేసింది. పక్కింటి రెష్ట్ రూమ్ కూడా కడిగేసింది. ఎండాకాలం అందులోనూ నీళ్ళకరువు అందుకే బట్టలు ఉత్తిష్ఠించిన నీళ్ళను వృథా చేయకుండా అన్నీ బక్కెటల్లో నింపి ఉంచింది. చీర్కొంగుతో చేతులు తుడుచు కుంటూ వాకిల్లోకి వచ్చి చుట్టూ చూసింది. చుట్టూ ప్రహరీ గోడ పెద్దగేటు మధ్యలో నాలుగు గదుల పక్కా ఇల్లు దానికి ఆనుకుని ఉన్న మరో పెంకుటిల్లు అందులోకి రెండునెలల క్రితం వచ్చారు కొసల్యా వాళ్ళు. అది తోడబుట్టిన తమ్ముడి ఇల్లే.

కొసల్యకు ‘ఇద్దరు కొడుకులు.’ ఒకపెద్ద యూక్సీడెంట్ లో పెద్ద కొడుకు మరణించాడు. సొంత ఊళ్ళో కొడుకు జ్ఞాపకాలు వాళ్ళను స్థిమితంగా ఉండ నివ్వడంలేదు. చేతికందివచ్చిన కొడుకు వాళ్ళని వదిలి వెళ్ళిపోవడంతో ఇద్దరూ జీవచ్చువాల్గాగా అయిపోయారు.

బట్టలకొట్టులో గుమాస్తాగా పనిచేస్తూ కొడుకులిద్దరినీ చదివించాడు భర్త సుదర్శన్.

ఆస్తిపొస్తులు ఏమీ లేకపోయినా సాంత ఇల్లు ఆస్యాయంగా ఉండే ఇరుగూ

పొరుగు ఏలోటూ లేకుండా ఉన్నంతలో బాగానే జీవిస్తున్నారు.
“ఒకోన్సారి కాలం కర్కుశంగా మారుతుంది”.

★ ★ ★

ఒకనాడు జోరుగా వర్షం కురుస్తుంది. తండ్రి ఇంకా రాలేదని బండి తీసుకుని తండ్రి కోసం బయలుదేరాడు పెద్ద కొడుకు.

దారిలో బండి బ్రైక్ ఫెయిల్ అయ్యంది.

వెళ్ళి ఎదురుగా వచ్చే లారీని గుద్దుకంది. తలకు బలమైన గాయం కారణంగా హాస్పిటల్కి తీసుకుని వెళ్తూంటే వెళ్ళి దారిలోనే ప్రాణాలు పోయాయి. ఇది ఎవరిది తప్పు అని చెప్పేము.

“విధి ఆడిన నాటకంలో మనం పాత్రధారులమే. నిమిత్తమాత్రులుగా మాస్తూ ఉండాల్సిందే!” అనుకోని ఈ సంఘటన కారణంగా ప్రశాంతంగా సాగుతున్న సంసారంలో విషాదచాయలు నిండిపోయాయి. భార్యాభర్తలిద్దరికి కోలుకోలేని దెబ్బ.

★ ★ ★

బావా! ఎన్నాళ్ళు ఇలా బాధపడుతూ కూర్చుంటారు.

పోయిన వాళ్ళు తిరిగి వస్తారా? నేనిలా అంటున్నందుకు తప్పుగా తీసుకోవద్దు. నెలరోజులవుతుంది మీరు

అలాగే బాధపడుతూ ఎక్కడివాళ్ళు అక్కడ ఇలా కూర్చుంటే ఎలా? మనసు గట్టిగ చేసుకోండి ఈ ఊళ్ళో ఉంటే మీరు కోలుకోలేరు. అక్కా! ఎలాగూ బావ పాలమూరులోనే కదా పనిచేసేది చిన్నోడిని తీసుకుని వచ్చి పాలమూరులో ఉండండి అన్నాడు వాసుదేవ.

“పాలమూరులో కిరాయి కట్టుకుని మేము ఉండలేము” అంది కొసల్య.

“ఎందుకక్కా మనిల్లు లేదా!

పక్కపోర్స్ ఖాళీగానే ఉంది. అందులో ఉండండి” అన్నాడు వాసుదేవ.

ఎవ్వరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు. “ఏం బావా! మా దగ్గర ఉండకూడదా? నేను ఆమాత్రం సరితూగనా?” అన్నాడు వాసుదేవ.

“అదేం లేదు బామ్ముట్టి, ఇప్పుడు అందరం ఆప్యాయంగా కలిసిమెలిసి ఉన్నాం. ఒక దగ్గర ఉంటే ఇప్పటిలా ఉండదు, మనం సర్దుకుపోయినా ఆడవాళ్ళు ఇమడలేరు” అన్నాడు సుదర్శన్.

“ఎందుకు బావా అలా మాట్లాడుతావు మీకు రావడం ఇష్టం లేకపోతే వర్షులెండి. ఖాళీగా ఉన్న పోర్స్ ఒకే కాంపాండ్లో కాస్తా పక్కాగానే ఉంటుంది. మీకు ఎలాంటి డిప్పర్చెన్ ఉండదు” అన్నాడు నిష్పారంగా.

★ ★ ★

ఏదో ఆలోచించిన సుదర్శన్. “నీవు

అలా చిన్నబుచ్చోకు వాసుదేవ్
నాకెలాంటి ఇబ్బంది లేదు అయితే
నాదొక కండిషన్” అన్నాడు.

“ఏంటి భావ?”

“నేను అన్నాక కాదు అనకూడదు
మరీ! నీవు అక్కడికి రాను అనకుండా
ఇంకా “ఏమన్నా నేను నింటాను” అన్నాడు
సుదర్శన్.

“మేము అక్కడికి వస్తాం అయితే
నెలకు కిరాయి, కరెంట్ బిల్లు నాది నేను
కడతాను అన్నాడు. నీవు కాదనకూడదు
అలా ఒప్పుకుంటేనే వస్తాం” అన్నాడు
సుదర్శన్.

ఇంకా “ఏం మాట్లాడినా రావడానికి
ఒప్పుకోడేవో అని ఆ సమయానికి
“అలాగైతే కానీ భావా” అన్నాడు
సంతోషింగా వాసుదేవ్.

అలా మూడు నెలల క్రితం అన్ని
సామాన్లు ట్రాక్టర్ రై వేసుకుని
పాలమూరుకు వచ్చారు సుదర్శన్
దంపతులు.

మొదట్లో వారం పది రోజులు

మరదలు వాళ్ళపిల్లలు బాగానే ఉన్నారు.
ఊరుకు కస్తా దూరంగా వచ్చారు కదా
తమ్ముడి పిల్లలతో సందడిగా
గడిచిపోయింది. తరువాత వాళ్ళు
ఊరోదిలి వచ్చారని తెలిసి ఊరివాళ్ళు
వచ్చి పలకరించడం వాళ్ళు వచ్చి
వెళ్ళినపుడల్లా కౌసల్య ఏడ్చడం. ఇలా
అక్కడ వాతావరణం అంతా విషాదం
నిండిపోవడం వాసుదేవ్ భార్య వీరలక్ష్మికి
నచ్చడం లేదు.

కొన్నిరోజులకే మెల్లమెల్లగా వీళ్ళను
మాటలతో బాధపెట్టడం మొదలు
పెట్టింది. మొదట్లో పట్టించుకోలేదు కానీ
మొన్న భర్త కాలక్కుత్యాలు తీర్చు
కోవడానికి వెళ్లామని ఎప్పటిలాగే పక్కింటి
డోర్ కొట్టాడు. ఎంతకూ తెరవలేదు
వీరలక్ష్మి.

రోజు ఆ సమయానికిల్లా లేచి పెరటి
వైపు వెళ్ళి డోర్ గొళ్ళం తీసిపెట్టి తనపని
తాను చేసుకునేది. ఈరోజు ఎందుకో
లేవలేదు అనుకున్నాడు సుదర్శన్.

ఇక ఆప్టుకోలేక బస్టాండ్ దగ్గర్లోని
pay-use toiletsకి పరుగెత్తుకుంటూ

వెళ్ళి వచ్చాడు. తరువాత రోజు కూడా
అలాగే జరిగింది.

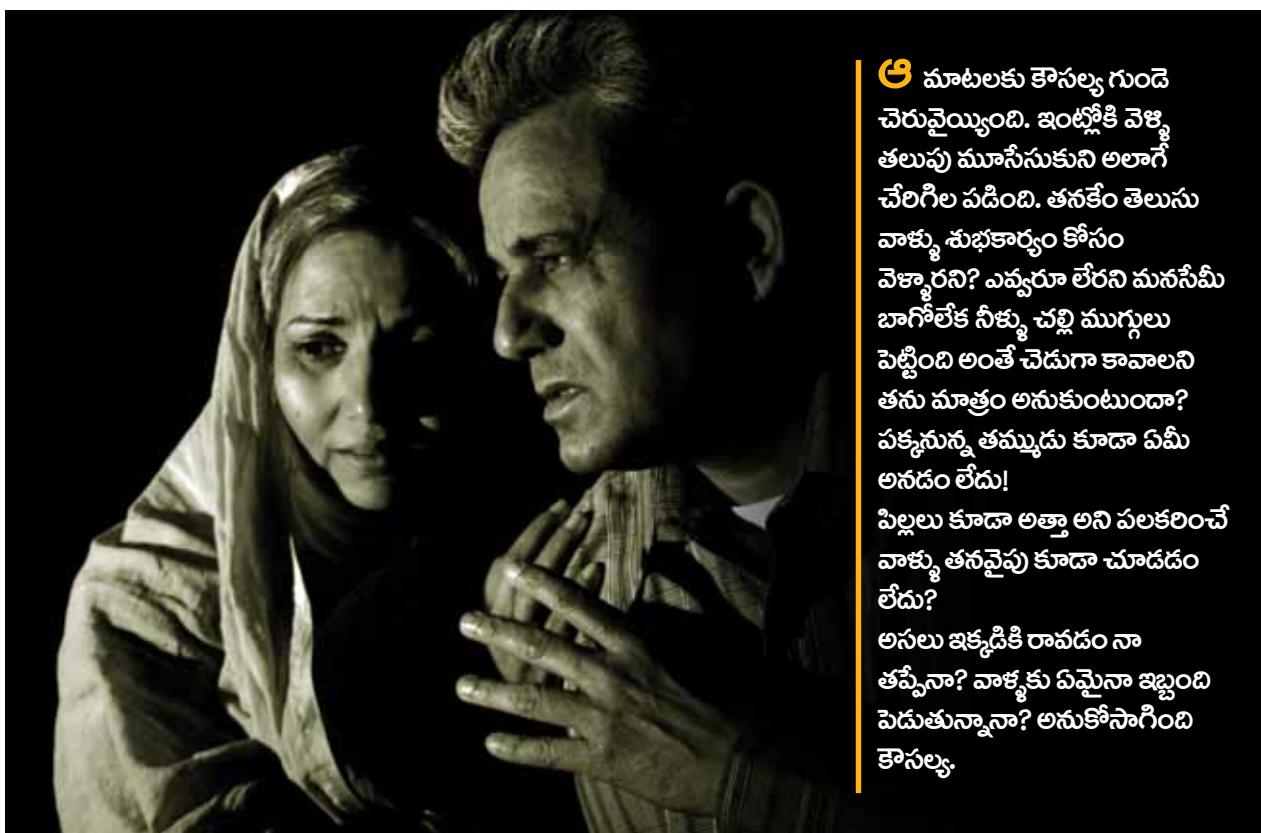
సుదర్శన్కు చాలా అవమానంగా
తోచింది. మధ్యలో ఎప్పుడైనా ఇంటికి
వచ్చినపుడు అవసరానికి పక్కింటి
పెరట్లోకి వెళ్ళి వస్తే వెంటనే వాళ్ళ
పిల్లలపైనో భర్తపైనో వేసి “ఇంటినికి
పోయి వస్తే అయిపోతుందా! బాత్రూం
ఎవరుకడుగుతారు? అని తిట్టేది.

వాళ్ళు ఎక్కడికైనా బయటకు
వెళ్లించే ఇవతలింటికి స్నేహిత్యానికి
కరింట్ మేయిన్ ఆఫ్ చేసి పెట్టేది.

ఇంటికి సుదర్శన్ స్నేహితులు
వచ్చినపుడు గోడచాటుగా నిలబడి ఏం
మాట్లాడుతున్నారా అని వినేవాళ్ళు.

పల్లెటూళ్ళో ఇలాంటి అనుభవాలు లేని
సుదర్శన్, కౌసల్య దంపతులకు వాళ్ళ
స్నేహము ఎవరో లాక్కుని బందీలను
చేసినట్లు. ఉన్న ఒక్క కౌడుకు చదువు
పక్కకు పెట్టి వాళ్ళు చెప్పిన పని చేస్తూ
మెల్లగా వాళ్ళకు బానిసగా
మారిపోతున్నట్లు అనిపించసాగింది.

“చదువుకుంటే ఏమెస్తుంది రా!

అ మాటలకు కౌసల్య గుండె
చెరుపైయ్యాంది. ఇంట్లోకి వెళ్ళి
తలపు మూసేసుకుని లలాగే
చేలగెల పడింది. తనకేం తెలుసు
వాళ్ళు శుభకార్యం కోసం
వెళ్ళారని? ఎవ్వరూ లేరని మనసేమీ
బాగోలేక సీళ్ళు, చల్లి ముగ్గులు
పెట్టించి అంతే చెడుగా కావాలని
తను మాత్రం అసుకుంటుందా?
పక్కమున్న తమ్ముడు కూడా ఏమీ
అనడం లేదు!
పిల్లలు కూడా అత్తా అని పలకలించే
వాళ్ళు తనపైపు కూడా చూడడం
లేదు?
అనసు ఇక్కడికి రావడం నా
తప్పేనా? వాళ్ళకు ప్రమేణా ఇబ్బంది
పెదుతున్నానా? అనుకోసాగింది
కౌసల్య.

ఏదైనా పూర్వో పనికి పెట్టిస్తాను నెలనెలా వైపులు వస్తాయ్” అన్నాడు వాసుదేవ్ సుదర్శన్ కొడుకు సునీర్తతో: “నాన్నతో మాటల్లాడి చెప్పాను” అన్న కూడా “నేను మీనాన్నతో మాటల్లాడుతాను లేరా! నేను అటేపోతున్న దా” అని బైక్ మీద ఎక్కించుకుని తీసుకుపెట్టి ఒక పొపింగ్ మాల్లో పనికి కుదిర్చాడు.

కొడుకు పోయిన బాధలో నుండి తేరుకోలేని దంపతులు తమ చిన్నకొడుకు ఏం చేస్తున్నాడో గమనించలేకపోయారు.

ఒకరోజు మరదలు తమ్ముడు వాళ్ళ పిల్లలతో బయటకు వెళ్ళారు.

పొద్దుననగా వెళ్ళిన వాళ్ళు ఇంతవరకూ రాలేదు. భర్త ఎప్పుడో రాత్రి పది గంటల తర్వాత వస్తాడు.

నాలుగైదు రోజులనుంచీ కొడుకు కూడా ఆలస్యంగా వస్తున్నాడు.

ఈ ఇల్లు పట్టుంలో ఉన్న పొతది అవడం వల్ల చుట్టూ ప్రహరిగోడ ఉండి నిశ్చబ్బంగా అనిపిస్తుంది. వీధి చివరి వరకూ వెళ్ళితే కానీ జనాలు కనిపించరు. కానేపు ముంగిల్లో కూర్చుందానని చిన్న స్వాల్ వేసుకుంది. ఎదురుగా ఉన్న గోడ గడియారం షైపు చూసింది మూడు గంటలు అపుతుంది.

ఎవరూ లేనితనం అంటే ఇంత భయంకరంగా ఉంటుందని ఆమెకు ఇప్పుడే తెలిసింది. కానేపు ఒంటరిగా ఉంటే చాలు కొడుకు జ్ఞాపకాలు ముప్పిరిగొంటున్నాయి.

ఎంతవద్దు అనుకున్నా కళ్ళు ధారాపాతంగా వరిస్తూనే ఉన్నాయి.

ఓదార్జీ వాళ్ళు లేరు ఇప్పుడు మనసుకు కాస్తా ఉపశమనం కావాలి. ఏంచేయాలి? ఏదో ఒక పని చేస్తుంటేనే పనిలో పడి ఆ బాధ నుండి బయట పడతాను అనుకుంది.

సాయంకాలం నాలుగు గంటలు కావస్తోంది ఇంకా భర్త పిల్లలు రావడానికి చాలా సమయం ఉంది. అప్పుడే ఏదో గుర్తుకు వచ్చింది.

లేచి బట్టలుతికిన నీళ్ళు వాకిల్లోకి తీసుకొచ్చి వాకిల్లో కళ్ళుపి చల్లింది. ఎండాకాలం కావడంవల్ల రోజు పేడతో కళ్ళుపి చల్లుతుంది కాబట్టి నీటి తడి తగలగానే మట్టివాసన ముక్కుపుటాలకు తగులుతూ పోయిని కలిగిస్తుంది.

కల్లాపి చల్లిన వాకిల్లో నీళ్ళు పడగానే పచ్చరంగు వేసినట్లు కనిపిస్తుంది. అబ్బా ఎంత బాగా కనిపిస్తుంది. ఇప్పుడు ఒక మంచి ముగ్గు వేస్తే ఎలా ఉంటుంది.

అని అనుకుని వెళ్లి ముగ్గు బుట్టి తీసుకొని వచ్చి చిన్నగా చుక్కల ముగ్గు వేద్దామనుకుని మొదలుపెట్టి వాకిల్లో పెద్దముగ్గు వేసేసింది. తను వేసిన ముగ్గు చూస్తుంటే తనకి అపురూపంగా కనిపిస్తుంది. చూస్తూ అలాగే పక్కనే ఉన్న స్వాల్ లాక్కుని కూర్చుంది.

మళ్ళీ మనసు ఆలోచనల తుఫానులో చిక్కుకొని పరపరివిధాలుగా పోతూంది. ఈ కమలం పూలముగ్గు పెద్దోడికి చాలా ఇష్టం. నేను ఈ ముగ్గు వేసినప్పుడటల్లా వాడు రంగులు నింపేవాడు. అడపెల్ల లాగా అన్ని పనుల్లో సాయంగా ఉండేవాడు. అమ్మా..అమ్మా అంటూ కొంగు పట్టుకుని తిరిగేవాడు.

ఇంకా ఒక్క సంవత్సరం ఆగమ్మా నా డ్రి అయిపోతుంది. ఏదైనా జాబ్ చేస్తాను. నిన్నూ నాస్తును బాగా చూసుకుంటాను అనేవాడు. ఇలా అర్థాంతరంగా వదిలి వెళ్ళిపోతావను కోలేదురా పెద్దోడా! అని ఏదుపు తన్నుకొస్తూ ఉంటే చీర కొంగుతో కళ్ళు వత్తుకుంటా. అలా ఎంతసేపు కూర్చుందో తనకే తెలియదు.

దుఃఖం అపుకోలేక అలాగే శూన్యంలోకి చూస్తూ ఏడుస్తుంది. అంతలోనే గేటు చప్పుడైంది అటువైపు తలత్తి చూసింది. లోపలికి వస్తూ వాకిలి నిండా నీళ్ళు చల్లి ముగ్గులు వేయడం గమనించి కొసల్య షైపు చురుచు చూసింది వీరలక్షై.

“ఎప్పుడంటే అపుడు వాకిల్లో నీళ్ళు చల్లోచ్చా. వేళా లేదు. పాళా లేదు

దరిద్రపు ముళాలేసుకుని ఎప్పుడూ ఏడుకుంటూ ఇంటి ముందే చప్పరు. శుభమా అని నా బీడ్డకు సంబంధం చూడ్దామని పోయినం. ఇది సాపుకు పోయిన ఇల్లా? మేం ఇంట్లోనుంచి పోయినంక సౌప్పి చల్లి ముగ్గులు వేయనింక? ఇంకా ఎన్నిరోజులో ఏమో? వీళ్ళందరూ వచ్చి నా మీద పడ్డరు” అంటూ గట్టిగా అనుకుంటూ చీర కొంగు నడుముకు చెక్కుకుని వాళ్ళ ఇంటివైపు అడుగులు వేస్తూ ఇంటి తాళం తీసి భర్తతోపాటు లోపలికి వెళ్ళింది వీరలక్షై.

ఆ మాటలకు కౌసల్య గుండ చెరువైయ్యింది. ఇంట్లోకి వెళ్ళి తలుపు మూసేసుకుని అలాగే చేరిగిల పడింది. తనకేం తెలుసు వాళ్ళ పుభకార్యం కోసం వెళ్ళారని? ఎప్పరూ లేరని మనసేమీ బాగోలేక నీళ్ళు చల్లి ముగ్గులు పెట్టింది అంతే చెడుగా కావాలని తను మాత్రం అనుకుంటుందా? పక్కనున్న తమ్ముడు కూడా ఏమీ అనడం లేదు!

పిల్లలు కూడా అత్తా అని పలకరించే వాళ్ళ తనవైపు కూడా చూడడం లేదు?

అసలు ఇక్కడికి రావడం నా త్వేనా? వాళ్ళకు ఏమైనా ఇబ్బంది పెడుతున్నానా? అనుకోసాగింది కౌసల్య.

“ఎందుకే మా అక్కుని చూస్తేనే అలా చిదరించుకుంటావ్? అంతలేసి మాటలు అంటున్నావు? నీకు ఏమైనా ఇబ్బంది పెడుతుందా? ఇంటికి కిరాయి కూడా ఇబ్బి ఉంటున్నారు” అన్నాడు.

“కిరాయి ఇస్తే సరిపోయిందా?

వచ్చినోళ్ళందరికి సాంతోళ్ళతోటే అన్నింటికీ డబ్బులు ఇచ్చి ఉంటున్నారని చెప్పుకుంటున్నారు.”

“ఇస్తున్నారు కాబట్టి చెప్పుకున్నారేమో! దానికి కూడా రాద్దాంతం చేస్తున్నావా” అన్నాడు

“ఇస్తే మాత్రం అందరికి చెప్పాల్నా? అలాంటప్పుడు బయట ఎక్కుడన్నా కిరాయి ఇంట్లు దొరకవా? మన దగ్గరే ఉండి ఆగో సాంత తమ్ముడు మరదలు

అంటూ లన్నింటికే పైసలు ఇచ్చి ఉంటు న్నారు చూడండి” అని అందరూ అనుకోవాల్సా?

“ఊరికే ఆడిపోసుకోకే పాపం

తగులుతుంది. వాళ్ళకు పట్టం సంగతి ఏం తెలుసు? వాళ్ళు రాము అన్నారు కూడా. నేనే బలవంతంగా ఒప్పించి తీసుకొచ్చిన. అక్కడికి బావ వద్దు బామ్ముకి దూరంగా ఉంటేంటే ప్రేమలు ఉంటాయి. దగ్గరకు వచ్చి చెడ్డగా అవ్వడం నాకు ఇష్టం లేదు అని అన్నాడు. కొడుకు పోయిన బాధలో ఉన్నారు వాళ్ళు. ఊరు వదిలితేనన్నా మనసు మారుతుందని నేనే ఒప్పించి తీసుకొని వచ్చిన వాళ్ళను. మనకు వాళ్ళు ఎన్ని విధాలుగా సాయం చేయలేదు?” అన్నాడు

బియచ్చే, చేసిండ్లు పటు మా లాపు సాయం.

“అయితే ఏందే అవతల అక్క వింటది నీవు అసోంటి మాటలు మాట్లాడకు” అన్నాడు వాసుదేవ్.

అయినా వినిపించుకోకుండా నోటికి వచ్చినట్లు అంటూనే ఉంది వీరలక్ష్మి.

అప్పకోలేక ఈచెంపా ఆచెంపా వాయించాడు వాసుదేవ్.

శోకాలు పెడుతూ మీ అక్కను ఒక్కమాట అన్నని నన్ను కొడుతావా ఇన్నేండ్ల సంది ఎప్పుడన్నా నామీద చేయుత్తింద్రా?

అంటూంటే “నోర్చుయ్ ఏదో గ్రహచారం బాగోలేక కొడుకును పోగొట్టుకున్న దుఃఖంలో వాళ్ళంటే సూటిపోటి మాటలతోటి బాధపెడ్తవా? మానవర్ణం లేదానే నీకి ఎల్లకాలం మనదగ్గర్నే ఉంటారా? నా ముందు ఇంకోసారి రాద్వాంతం చేసినవంటే చూడు మరి! ఇంటి అల్లుడు, ఆడపడుచు. రేపు పొద్దున్న మన ఇంటికి రమ్మన్ని ఏం ముఖం పెట్టుకొని పిలుస్తాం” అన్నాడు వాసుదేవ్ వీరలక్ష్మి ఏదో అంటున్నా ఏమన్నాడో కాని నోరుమూసుకుంది.

★ ★ ★

వాసుదేవ్, వీరలక్ష్మి మాట్లాడు కుంటున్న మాటలన్నీ ఇవతలి ఇంట్లో ఉన్న

కౌసల్య వింటూనే ఉంది. ప్రక్కనే ఉన్న కొడుకు పోలో చేతుల్లోకి తీసుకుని గుండెలకు హత్తుకుని పోగిలిపోగిలి ఏడుస్తూ.. అలా ఎంతసేపు కూర్చున్నదో తనకే తెలియదు. తలుపు చప్పుడైతే అప్పుడు ఈలోకంలోకి వచ్చింది. ఎలాగో లేచి వెళ్ళి తలుపు తెరిచి చూసింది. భర్త వచ్చాడు.

ఇంట్లోకి రాగానే కౌసల్య ముఖం చూస్తూ లోపలికి వెళ్ళి ముఖం కడుకున్ని అలాగే కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

మంచినిట్లు తీసుకోండి అని ఇస్తున్న భార్య వంక చూస్తూ ఏమైంది కౌసల్య? “ఎందుకలా ఉన్నావో” అన్నాడు.

“ఏం లేదండి బాగానే ఉన్నాను” అంది.

“పెద్దోడు గుర్తుకొచ్చిండా. ఏం చేస్తాం

మనం ఇంతే రాసుకొని వచ్చానేమో? బాధపడకు” అంటూ ఓదార్చాడు.

అది కారండి. మనం మా తమ్ముడు వాళ్ళ ఇంటికి నీవు వద్దున్న వచ్చి తప్పు చేశామా... అనిపిస్తుంది.

“ఎందుకు అలా అనుకుంటున్నావో” అన్నాడు సుదర్శన్.

“ఏమిలోనండి వాళ్ళ మాటలు పడలేక పోతున్నాను. ఆ చీత్కారాలు వింటుంటే మనసు దుఃఖంలో నిండిపోతుంది. నేను ఎప్పుడూ ఇంత బాధ అనుభవించలేదు” అంటూ జరిగిన విషయం అంతా చెప్పింది.

“నా కొడుకు జ్ఞాపకాలను కూడా నాతో మిగలనిచేటట్లుగా లేరు. మీరు వద్దు అన్నా కూడా వినకుండా వచ్చినం దుకు నాకు తగిన శాస్త్రి జరిగింది” అన్నది కౌసల్య.

“మనం రాలేదు వాళ్ళంతట వాళ్ళ తీసుకొచ్చారు. కాబట్టి ఇప్పుడు మనం బయటకు పోతే చూసే వాళ్ళ ఏమనుకుంటారు చెప్పు? నీవు బాధ పడకు. ఏదో ఒకటి ఆలోచిద్దాం సరేనా” అని ఓదార్చాడు సుదర్శన్.

అతనికి కూడా ఎంతో అవమానంగా ఉంది. పొద్దున్న లేచి బాత్ రూముకి వెళ్ళాలి అంటే వాళ్ళ ఇంటిలో నుండి వెనకైపుకు వెళ్ళాలి.

‘ఆయన రావడం చూస్తేనే చీదరించు

కుంటూ మొహం పెడుతుంది వీరలక్ష్మి. ‘భగ్గ తింటరు బాత్రూల పోయి కూర్చుంటరు’ అనడం ఎన్నో సార్లు విన్నాడు.

కొడుకు పోయిన బాధలో మేముంటే సూటిపోటి మాటలతో క్షణక్షణం చంపుతున్నారు వీళ్ళు. ఎంత దగ్గరి వాళ్ళైనా ఎంత ప్రేమ కురిపించినా. దూరం నుండే మాటలతోటి సరిపెట్టుకోవాలి. గుణ్ణిగా అనాలోచితంగా పిలవంగానే రావడం వల్ల ఇప్పుడు ఇస్తి అవమానాలను ఎదుర్కొనాలి వస్తుంది. అని ఏదో ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి అప్పుడే ఇంటికి వచ్చిన కొడుకుతో ఇంట్లో జరుగుతున్న విషయాలను చెప్పాడు సుదర్శన్.

నాన్నా నస్తి మామ ఒకపోవోలో పనికి పెట్టాడని వాసుదేవ్ చేసిన పని తండ్రికి చెప్పాడు.

“నీకు మామ చెప్పాన్నాడు చెప్పాడా?” “మామ ఏమీ చెప్పలేదు” అన్నాడు తండ్రి.

“మీరిద్దరూ ప్రయోజనులు కావాలని రెక్కులు ముక్కులు చేసుకుని చదినిస్తే నీవు నాకు చెప్పకుండా పనిలో చేరతావా నాన్నా” అన్నాడు తండ్రి.

“నాన్న నేను చదువు మానేయలేదు ఇప్పుడు హాలీడేస్ కదా అందుకే మామ చెప్పగానే చేరిపోయాను అదీకాక మామ నీతో చెప్పానని చెప్పాడు కదా చెప్పిందేమా అని అనుకున్నా” అన్నాడు కొడుకు సునీల్.

★ ★ ★

ఈ వారం తరువాత ఒకరోజు “అమ్మా పదా రెడీ అవ్వు బయటకు పోదాం పదా” అన్నాడు చిన్నకొడుకు.

“ఎక్కడికి? సునీల్” అంది కౌసల్య.

“ముందు పదా తరువాత నీకి తెలుస్తుంది” అన్నాడు.

సరేనని తయారై కొడుకుతోపాటు బయట దేరింది. ఊరికి కాస్తా దూరంగా చిన్న కాలనీలోని ఒక ఇంటిముందు బండిని ఆపి పదా అని తీసుకుని వెళ్ళాడు. నాలుగు గదుల పెంకుటిల్లు

చుట్టూ ప్రహరి గోడ మధ్యలో కొన్ని
మొక్కలు ఇంట్లనే కొల్లాయి ఉండి
చక్కగా ఉంది ఇల్లు. బాతూం లేట్రీన్
కూడా ఉంది. అద్దెకూడా ఇప్పుటికంటే
తక్కువే కాకపోతే ఊరికి కాస్తా దూరం
అంతే. చుట్టూ ఉన్న ఇండ్లు ..

ఇండ్లమందు చిన్నపిల్లలు ఆడుకుంటూ
సందడిగా ఉంది. గొప్పగా లేకపోయినా
ప్రశాంతంగా ఉండోచ్చు అనిపించింది.

ఇంతకు ముందు సాంతూరు నుండి
పాలమూరు వచ్చేవాళ్లు ఇప్పుడు
పాలమూరులోనే ఊరికి కాస్తా దూరం
ప్రయాణం చేయాలి అంతే తేడా!

కౌసల్యకు అర్థం అయింది. తనకు
ఇప్పుడు ప్రశాంతత కావాలి. కొడుకు
జ్ఞాపకాలు తనతోనే ఉండాలి అందుకు ఆ
ఇల్లు సరైనదే అనిపించింది ఆమెకు.

అమ్మా! మంచి రోజు ఎప్పుడో చూడు
ఈ ఇంటి ఓనర్ మా ఫ్రైండ్ వాళ్ల నాన్న.
అంకుల్ వాళ్లు వారం క్రితం ట్రాన్స్‌ఫర్

అయ్య వెళ్లిపోయారు.

“మనకు నచ్చినన్నాళ్లు ఉండునని
చెప్పారు. ఇప్పుడు మనం ఊరికి వెళ్లే
పరిస్థితి లేదు. ఇక్కడ కొన్నాళ్లు
ప్రశాంతంగా ఉండోచ్చు” అన్నాడు
కొడుకు.

★ ★ ★

ఇంటిముందు ట్రాలీ వ్యాన్ వచ్చి
అగింది. తల్లి కొడుకు కలిసి సామాస్తన్నీ
అందులోకి ఎక్కించారు.

“పాసుదేవ్, వీరల్క్షీ బయటకు వచ్చి
చూస్తూ ఏందిరా సునీల్ వ్యాన్
ఎందుకొచ్చింది? సామాన్లు ఎక్కడికి
తీసుకుని వెళ్లన్నారు?” అన్నాడు.

“మామా! మేము బయట ఇల్లు
వెతుక్కున్నాం వెళ్లన్నాం” అన్నాడు
కౌసల్య కొడుకు సునీల్.

బయటకు ఎందుకు వెళ్లన్నారని
వాసుదేవ్ అడగలేదు.

ఇంటికి తాళం వేసి తాళం చెవులు

తమ్ముడికి ఇస్తూ, ఒరేయ్! తమ్ముడూ నా
కడుపు కాలి ఊరు నదిలిపెట్టి నిన్ను
నమ్మినీ ఇంటికి వచ్చినందుకు నాకు
తగిన శాస్త్రి చేసినవ్ రా! నా మనసు
ముక్కలైంది.

ఇంటి అల్లుడు అనికూడా చూడకుండా
నా భర్తను.. ఇంటి ఆడపడుచునని
చూడకుండా నన్న ఇంతలా
బాధపెట్టిందు.

“మీ బావ వద్ద అన్న కూడా నీ
మాయమాటలు నమ్మి వచ్చిన చూడు,
నాకు తగిన శాస్త్రే జరిగింది”.

“ఇందిగో నీ ఇంటి తాళాలు మంచి
బహుమతి ఇచ్చినవ్ మీ ఆతిధ్యానికి
శతక్కోటి వందనాలు” అంటూ తమ్ముడు
మాట్లాడే అవకాశం ఇప్పుకుండా పదనాన్నా
సునీల్ అని కొడుకు బండిపై ఎక్కు
ముందుగా వెళ్ల్రూ. వ్యాన్ అతన్ని
వెనకనుండి రమ్మని చెప్పి వెళ్లిపోయారు.

ఎనిగ్యా!

మామిడి ప్రవంతి, 80080 72456

ఒక అతీతమైన స్వేచ్ఛ

పోరాటాలు, ఆరాటాలు లేని సమస్తితి

ఒకానోక నిశ్శబ్ద తీక్ష్ణణాత

గాధాంధకార సుస్థిరత.....

పంజరంలో బంధింపబడిన పక్కి బయటకు వచ్చి,

గమ్మయే తెలియక, బిత్తుర చూపులు చూస్తూ, ఉత్కుంతతో, ఉద్వేగంతో,

ఎగదోసుకుంటూ మరీ విపోరం

గాలిలో ఎగిరే దూడి పింజలా

ఇది ఎలాంటి గ్రావిటీతో బంధించని గమనం

ఉచ్చాసు, నిచ్చ్చాసు బిగించిన ఒకానోక సమాధి

పెనవేసుకున్న బంధాల నుండి,

పెంచుకున్న ప్రేమల నుండి విముక్తి

నిశ్చల, నిర్మిల, నిర్వ్యకార, నిద్రాణ సుమప్తి.....

ఇది ఆలోచనలు, ఆల్ జీబాలే లేని టాబ్యాలా రస స్థితి

మానసిక మాంద్య జీవి పొందే స్వచ్ఛత,

నిరాసక్తిశితిస్థాపకత

వి చలనము లేని తపో స్థితిలోని సంతృప్త స్థిత ప్రజ్ఞత

నగుమోము నవ్వుతూ, ధీమాగా త్యజించిన ధన్యత.....

ఎన్ని చెప్పినా

వచ్చేపుడు, వెళ్లేపుడూ అదే ఒంటరీకరణా.....

ఇది ఎప్పుడూ, ఎన్నటికీ ఒక ఎనిగ్యా.....! ?

ఒక స్వప్నం మొలిచింది

సైదాచాలి మండోజు, 6300 235 079

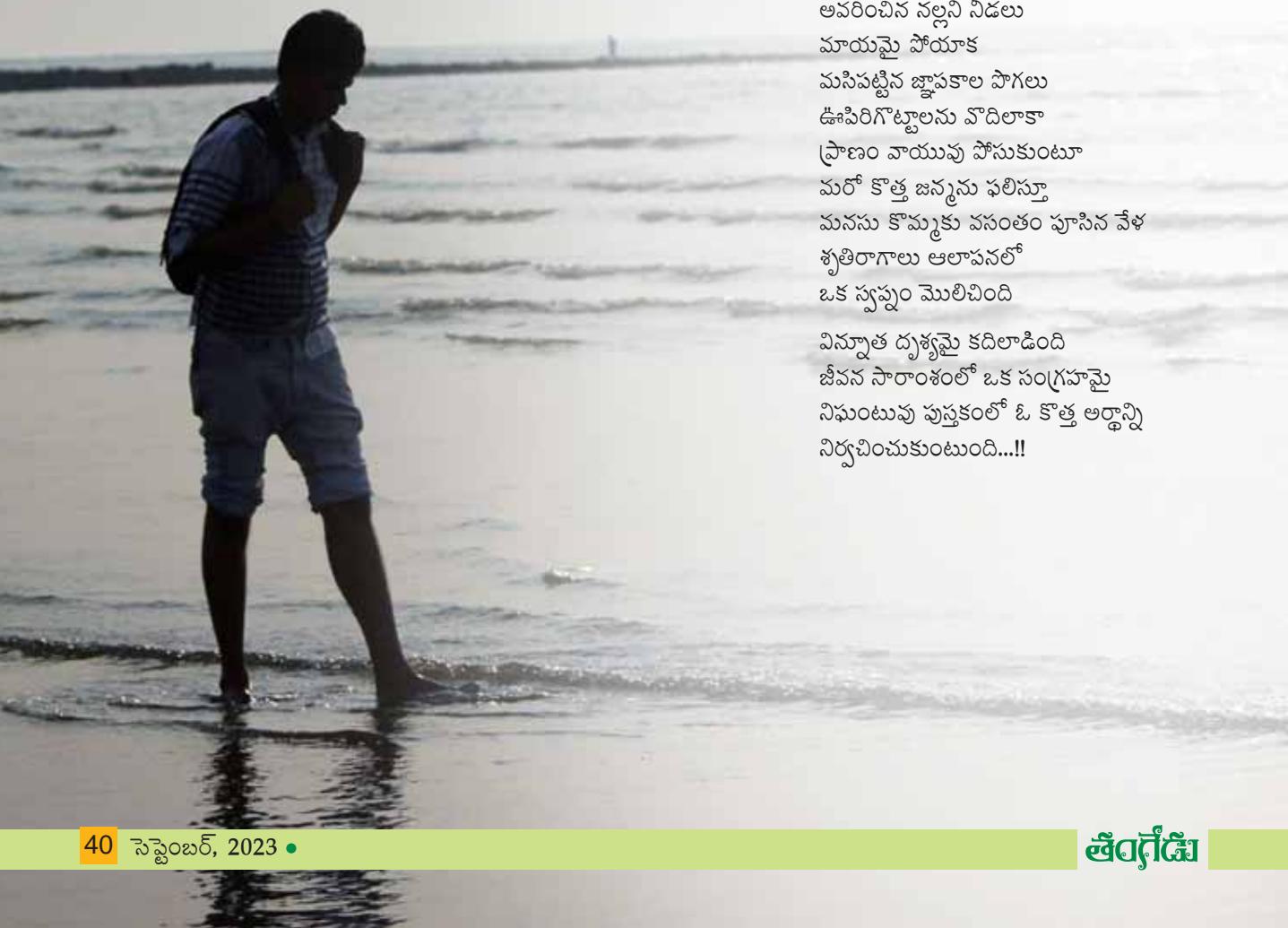
రోత్తి నిదరలో, ఆకాశంలో చందులూ
చీకటిని జయిద్దాం అనే విష్ణు ప్రయత్నంలో
వెన్నలంతా విరహంలో
రాలుతున్న సమయంలో
మనసంతా విచ్చుకున్న నెమలి
పించ్చై రాసుకున్న సప్తపదుల భావనలో
ఒక స్వప్నం మొలిచింది.

గగనంలో విహరించే స్నేచ్ఛ ఛకోరాఫై
విష్ణవీధిలో నృత్యాన్యసాల కేరింతలో
అదమరచిన వేళలో.....

అవధులు లేని ఆనందాల
జడివాన అలలై ఎగిసిఎగిసి
పడుతువుంటే
ఒక స్వప్నం మొలిచింది

చీకటి గుండెల్లో సముద్రమంత
దుఃఖం ఘనసీభవించిన వేళ
జీవన పాత్రలో కాలగమనంలో ఒక
ఘుట్టం ముగిసాక
అవరించిన నల్లని నీడలు
మాయమై పోయాక
మసిపట్టిన జ్ఞాపకాల పొగలు
ఊపిరిగొట్టాలను వౌదిలాకా
ప్రాణం వాయువు పోసుకుంటూ
మరో కొత్త జన్మను ఘలిస్తూ
మనసు కొమ్మకు వసంతం పూసిన వేళ
శృతిరాగాలు ఆలాపనలో
ఒక స్వప్నం మొలిచింది

విన్నూత దృశ్యమై కదిలాడింది
జీవన సారాంశంలో ఒక సంగ్రహమై
నిఘంటువు పుష్టకంలో ఓ కొత్త అర్థాన్ని
నిర్వచించుకుంటుంది...!!

పుస్తకాలు లేకుండా

నేను ఉండలేను...

- ముక్తవరం పార్థసారథి

ఒక సాహితీవేత్తగా పరిణామించడానికి
గల నేపథ్యాన్ని తెలియజేస్తా?

ఇం చుమించు నాకు ఉపహా
తెలిసినప్పటినుంచి, 5, 6 కాసులో
ఉన్నప్పటి నుండి పుస్తకాలు చదపటం
అలవాటు. అలాగ, అనేకమంది పుస్తకాలు
చదపటం వలన, నేను నా పథ్థాలుగో
నిట, అంటే 9వ తరగతిలో
ఉన్నప్పటి మొదటి కథ వ్రాశాను. ఎవరికి
తెలియకుండా రహస్యాన్గా. అలాగా
వ్యక్తుల వలన, బంధువుల వలన, ఈ
అలవాటు నాకే మాత్రం కలగలేదు. ఔగా
మా యింటికి దగ్గర్లో చిన్న గ్రంథాలయం
ఉండేది. అందులో ఉన్న పుస్తకాలన్నీ
చదువుకున్నాను అప్పటికే.

దాంతో, ఇంతమంది ప్రాస్తున్పుపుడు
నేను ఎందుకు రాయలేను?
అనుకున్నాను. అలా వ్రాశాను. అది
మొట్టమొదటిది. 1959లో గోల్డైండ
పత్రికలో అచ్చయింది. అలాగా
ప్రారంభమయింది. అదేసంవత్సరము
మరో రెండో, మూడో కథలు వ్రాశాను. ఆ
తరువాత పదవ తరగతి బోర్డ్ పరీక్షలు.
రాయడం మానేశాను. మళ్ళీ ఒక రెండేళ్ళ
తరువాత, హైద్రాబాద్ వచ్చింతర్యాత
మళ్ళీ కథలు వ్రాయటం ప్రారంభించాను.
అలాగా నన్ను ఎక్కువగా ప్రభావితం
చేసినన్ని పుస్తకాలే కాని, వ్యక్తులు కారని
చెప్పటం నా ఉద్దేశ్యం.

మీ విద్యాభాసం, ఉద్యోగ అసుఖవాలు
చివరించండి?

నాకు ఉపహా తెలిసినప్పటి నుండి
చెబుతాను. భువనగిరిలో
చదువుకున్నాను. అక్కడే హైస్కూలు
ముగించాను. ఆ తర్వాత హైదరాబాద్
వచ్చాను. హైదరాబా దులో ఒక
సంవత్సరం చదువుకున్నాను. కొన్ని
అనివార్య కారణాల వల్ల చదువుకోటం
మానేశాను. రోడ్ల మీద తిరగడం
ప్రారంభించాను. అక్కడినుండి నిజమైన
జీవితం ప్రారంభమయిందని
అనుకుంటాను. ఒక 2-3 ఏళ్ళ యిలా
తిరిగాను. చిన్నచిన్న ఉద్యోగాలు అనేకం,
అనేకచోట్ల చేశాను. చివరికి నెమ్మిదిగా
స్టేట్ గవర్నమెంట్లో ఎక్కడో ఉద్యోగం
వచ్చింది. ఆ తరువాత పోస్టల్ డిపార్ట్
మెంట్. ఆ తరువాత రిజర్వ్ బ్యాంక్లో

చేరాను. దాంతో యిక ఉద్యోగాలు
మారటం మానేశాను. రిటైర్మెంట్ వరకు
ఉద్యోగం అక్కడే.

మీ సాహితీ ప్రస్తావం ఎలా
ప్రారంభమైంది?

నాకు బాల్యం నుండి చదివే అలవాటు
ఉండటం వల్ల పుస్తకాల ప్రభావం
ఎక్కువగా ఉంది. అది ఆరోగ్యకరమో,
అనారోగ్యకరమో తెలియదు కాని
పుస్తకాలు లేకుండా నేను ఉండలేను.
మొదటినుండి పుస్తకాలు చదువుతూనే
ఉన్నాను. అప్పటికే తెలుగు
రచయితలనందరినీ చదివేశాను.
కుటుంబరావు, చలం, గోపిచంద్ర,
పద్మరాజు, ఇలా అనేకమంది. సాహిత్యం
గురించి అప్పటికి ఏమో తెలుసని కాదు.
యిప్పటికే తెలుసని కాదు చెప్పటం.
మొత్తం మీద ప్రయత్నం చేశాను.
పత్రికలవాళ్ళ వేసుకున్నారు. అలా
సాహితీ జీవితం ప్రారంభమైందని
అనుకోవచ్చు.

మీ సృజన పరిణామాన్ని

తెలియజేయండి?

నేను చాలాకాలం కథలు మాత్రమే
వ్రాశాను. కొన్నాళ్ళ తరువాత స్నేహితుల
ప్రోత్సహాంతో ఆంధ్రప్రభ నవలల పోటీల్లో
ఒక నవల వ్రాశాను. దానిపేరు
'రంగులవల'. ఆ నవలకు 1969లో
మొదటి బహుమతి వచ్చింది ఉగాది

నవలల పోటీలో. అలా నవలా రచనలో ప్రవేశించాను. ఆ తరువాత సంవత్సరానికి ఒకటి చొప్పున నవల రాశాను. పది నవలలయ్యాయి. కథలు ప్రాస్తునే ఉన్నాను. కథలే ఎక్కువగా ప్రాశాను. వ్యాసాలు ఎలా ప్రాస్తురో తెలియదు నాకు. ఏపుల, చతుర వచ్చింతర్వ్యాత, అందులో కొన్ని అనువాద కథలు ప్రాయడం ప్రారంభించాను. ఆ తరువాత ఉద్యోగరిత్యా, జీవనరీత్యా, బాధ్యతలు పెరగడం అనుకోండి. అత్యద్ర అనుకోండి. లేదా యితర ఊర్లకు పోవటం వల్ల అనుకోండి. ప్రాయడం మానేశాను. 16 ఏళ్ళ మానేశాను. మళ్ళీ 2002లో రిటైర్మెంట్ తీసుకున్న తరువాత పాతపుస్కాలప్పి తిరిగేస్తుంటే మళ్ళీ అప్పుడు అన్నించింది ప్రాయవచ్చునని. ఆంధ్రప్రభ వాళ్ళు చేతులు మారి, కొత్త మేనేజ్మెంట్ వచ్చింతర్వ్యాత అక్కడ ఎచ్చిక, పతంజలి మొదలైనవారు “పమండి, వీక్కి కాలమ్ ప్రాస్తురా?” అని అడిగారు. ఆ విధంగానే నేను కథలు తగించి వ్యాసాలు ప్రాయడం ప్రారంభించాను. మొట్టమొదట ప్రాసింది ప్రభకు పగిలిన అద్దం’ అని వారం వారం శిరిక. సంవత్సరం పాటు అందులో వచ్చింది. ఆ తరువాత ఏపుల, చతుర, యితర పత్రికలకు, విరివిగా అనువాదాలు చేసాను. ఆ తర్వాత పుస్తక పరిచయాలు, ప్రాహిత్య పరిచయాలు, రచయితల

పరిచయాలు చాలామటుకు చేశాను. Infact నేను ప్రాసిన Original కథలకన్నా, నవలల కన్నా, యిని ఎక్కువోయాయి చివరికి. అంటే అప్పటివరకూ చేసిన క్షమి ఒక ఎత్తు, రీటైర్మెంట్ తరువాత చేసిన క్షమి ఒక ఎత్తు. అప్పటినుండి ప్రాస్తునే ఉన్నాను. అనేక సబ్జెక్ట్ పై ప్రాశాను. షైస్ వ్యాసాలు, ఆంత్రోపాలజీ మీద వ్యాసాలు ప్రాశాను. సాహిత్య పరిచయాలు ఉండనే ఉన్నవి. ఆ తరువాత మారిచ్చిజం మీద కొన్ని వ్యాసాలు ప్రాశాను. కొన్ని పుస్తకాలు అనువాదం చేశాను.

కథలు, వ్యాసాలు మీరు విరివిగా రాయడానికి గల ప్రేరణ ఏమిటి?

కథారచయితగానే నిలదొక్కుకోవాలని అనుకోలేదు. మానేసినందుకు బాధ పడటం లేదు. మొదటి దశలో కేవలం కథలు మాత్రమే ప్రాశాను. అసలు వ్యాసం ప్రాయాలంటే భయమేసేది. ఆ తరువాత 2002 తరువాత వ్యాసాలు, పరిచయాలు ఎక్కువై పోయాయి. ఒకటికి వ్యాసాలు ఉన్నాను. కానీ, నాకు ఎందుకో రాజకీయపరంగా అటువైపు పోవాలని అవగాహన లేదప్పటికి. చేసిన వాళ్ళున్నారు కానీ, ఆ రకమైన కథాపస్తువులను నేనెప్పుడూ తీసుకోలేదు. మామూలుగా కుటుంబ వ్యక్తిగత కథలే ప్రాసినపుటికి కూడా, వాటిలో కొద్దిగా ఇతరులకన్నా డిఫరెంట్గా ఉండేదే మిటంటే వ్యక్తికి, సమాజానికి ఉన్న సంబంధం గురించి ప్రాయడానికి ప్రయత్నించాను. బహుశ అదొక్కటే నాకు ఎవ్వేనా గుర్తింపు ఇచ్చేది. చెప్పుదలుచుకన్నదేమిటంటే, వ్యక్తిగతమైన కథాపస్తువులు తీసుకున్న ప్పటికి కూడా రచయితలందరూ పట్టుకోవాలసింది ఏమిటంటే వ్యక్తికి, సమాజానికి ఉన్న సంబంధాన్ని గురించి, అలా కాకుండా వ్యక్తి ఏదో స్వతంత్రంగా బ్రెతుకుతున్నట్లు ప్రాస్తురు చాలా. అది తప్పు అని అభిప్రాయం. ఈ సందర్భంలో రేమండ్ విలియమ్ అనే అతను చెప్పిన ఒక వాక్యం ఏమిటంటే "Individual is indivisible part" అని. అంటే వ్యక్తి సమాజంలో అవిభాజ్యమైన ఒక భాగం (Unit). సమాజంలో భాగమేనన్న మాట. ఆ విషయాన్ని మనం పట్టుకోగలిగి ఏ సమాజ పరిణామాలవల్ల ఏ వ్యక్తులు ఇలా తయారవుతున్నారు? అని చెప్పాగలిగితే మన కథలు చాలాదూరం పోతాయని నేనుకుంటున్నాను.

ఉద్యోగములను చేరడగొట్టినప్పుడు

కథారచయితగానే

నిలదొక్కుకోవాలని అసుకోలేదు. మానేసినందుకు బాధ పడటం లేదు. మొదటి దశలో కేవలం కథలు మాత్రమే ప్రాశాను. అసలు వ్యాసం ప్రాయాలంటే భయమేసేది. ఎలా ప్రాస్తురో తెలియదు. ఆ తరువాత 2002 తరువాత వ్యాసాలు, పరిచయాలు ఎక్కువై పాఠియాయి. ఒరిజనల్గా ప్రాయటం తగ్గింది.

అక్కడే ఉన్నాను. కానీ, నాకు ఎందుకో రాజకీయపరంగా అటువైపు పోవాలని అవగాహన లేదప్పటికి. చేసిన వాళ్ళున్నారు కానీ, ఆ రకమైన కథాపస్తువులను నేనెప్పుడూ తీసుకోలేదు. మామూలుగా కుటుంబ వ్యక్తిగత కథలే ప్రాసినపుటికి కూడా, వాటిలో కొద్దిగా ఇతరులకన్నా డిఫరెంట్గా ఉండేదే మిటంటే వ్యక్తికి, సమాజానికి ఉన్న సంబంధం గురించి ప్రాయడానికి ప్రయత్నించాను. బహుశ అదొక్కటే నాకు ఎవ్వేనా గుర్తింపు ఇచ్చేది. చెప్పుదలుచుకన్నదేమిటంటే, వ్యక్తిగతమైన కథాపస్తువులు తీసుకున్న ప్పటికి కూడా రచయితలందరూ పట్టుకోవాలసింది ఏమిటంటే వ్యక్తికి, సమాజానికి ఉన్న సంబంధాన్ని గురించి, అలా కాకుండా వ్యక్తి ఏదో స్వతంత్రంగా బ్రెతుకుతున్నట్లు ప్రాస్తురు చాలా. అది తప్పు అని అభిప్రాయం. ఈ సందర్భంలో రేమండ్ విలియమ్ అనే అతను చెప్పిన ఒక వాక్యం ఏమిటంటే "Individual is indivisible part" అని. అంటే వ్యక్తి సమాజంలో అవిభాజ్యమైన ఒక భాగం (Unit). సమాజంలో భాగమేనన్న మాట. ఆ విషయాన్ని మనం పట్టుకోగలిగి ఏ సమాజ పరిణామాలవల్ల ఏ వ్యక్తులు ఇలా తయారవుతున్నారు? అని చెప్పాగలిగితే మన కథలు చాలాదూరం పోతాయని నేనుకుంటున్నాను. మీకు నచ్చిన కథారచయితల గురించి

చెప్పండి?

చాలామంది ఉన్నారండి. ఒక్కుక్క దశలో ఒక్కుక్కరున్నారు. మొదట తెలుగు మాత్రమే చదివేటప్పుడు తెలుగు రచయితలు కుటుంబరాష్ట, చలం, గోపిచంద్ర, శివశంకరరాష్ట్రి, బుచ్చిబాబు... ఇలా చాలామంది ఉన్నారు. తరువాత వైశ్రాదాబాద్ వచ్చింతర్వాత, యింగ్లీషు సాహిత్యంలో పరిచయం కల్గిన తరువాత అప్పుడు యింగ్లీషు పుస్తకాలు చదవటం ప్రారంభించాను. ఇది ఎట్లా ఉంటుండంటే, తెలుగు పుస్తకాలు, సాహిత్యం చదవట మనేది చేచబావిలోంచి నీళ్ళు తోడుకోవటం లాంటిది. యింగ్లీషు భాషలో ఉన్న సాహిత్యం వచ్చేటప్పుటికీ, అదోక సముద్రం. అంటే అందులో నీళ్ళు అయిపోయే ప్రశ్నలేదు. ఎన్ని చదివినా తక్కువే. ఎన్నాళ్ళు చదువుతామో మనకే తెలియదు. దాంతో ఆ యింగ్లీషు సాహిత్యంలో అంతా చదివానని అనేవారుండరు. తెలుగు సాహిత్యం గురించి చెప్పంచ్చు. ఇటీవల పుత్రికల్లో వస్తున్న కథలూ, వ్యాసాలు తప్ప మిగతావస్తి చదివాను అనే వారుంటారేమో గాని, ఇంగ్లీషు సాహిత్యంలో అలా సాధ్యపడదు. ఎందుకంటే, అనేక ప్రపంచ భాషల సాహిత్యమంతా, ఇంగ్లీషులో వస్తూ ఉంటుంది. అందుకే, దానికి అంతం లేదని నేను అనుకుంటాను. తరువాత వెరైటీ కూడా అలాగే ఉంటుంది. మనవాళ్ళు ఎంత చేసినా కూడా మనవాళ్ళు అనుభవాలు తక్కువ అనుకుంటాను. జీవితాన్ని మనవాళ్ళు అంత విస్తారంగా అనుభవించలేదేమాననిపిస్తుంది. బహుశ ప్రయాణాలు లేకపోవటం వల్ల కావచ్చు.

అడ్యోంచర్చ సాహిత్య సాహసకార్యాలు చేయకపోవటం వల్ల కావచ్చు. యుద్ధాల వల్ల కావచ్చు, ఇంగ్లీషు సాహిత్యంలో దొరికినంత వైపిధ్యం మనకు తెలుగులో దొరకదు. ఇది లోపమని అనడానికి లేదు కాని, ఒక చిన్న కిరణా కొట్టుకెళ్ళి వస్తువులు కొనడానికి, పెద్ద సూపర్ మార్కెట్లకెళ్ళి వస్తువులు కొనటానికి గల బేదం. అంటే అంత విస్తారంగా ఉంటాయి యింగ్లీషు సాహిత్యంలో.

తెలుగు, ఇంగ్లీషు కాకుండా వేరే భాషల అంశాల అధ్యయనం ఏమైనా చేశారా?

భారతీయ భాషలేమీ తెలియవు. యింగ్లీషులో ఉన్నప్పటికీ వివిధ భాషల, దేశాల వెనుక, ఆయాదేశాల కథలుం టాయి కనుక, అలాగా చదివాను ఎక్కువగా. అన్ని ప్రపంచ భాషల కథలు ఇంగ్లీషులో దొరుకుతాయి. అంతెందుకు తెలుగు కథలు కూడా దొరుకుతాయి.

అనువాదాల విషయంలో ఎదురైన సాధకబాధకాలేమిటి?

ఏమీ ఉండవండి. అనువాదంలో సాధకబాధకాలు, చాలామంది ఏం చేస్తారంటే మూలరచనలో ఉన్నది ముక్కస్య ముక్క అనువాదం చేయాలనుకుంటారు. అది సరైన పద్ధతి కాదేమానని నా అభిప్రాయం. అందులోని భావాధం తీసుకోవాలి. స్పిరిట్ తీసుకోవాలి గాని, వాళ్ళయొక్క కథనరీతిని యథాతథంగా, తెలుగులో ప్రాయాలను కోవటం కొంచెం ఇచ్చిందే. ఎందుకంటే, వాళ్ళ syntaxకు, మనకూ తేడా ఉంటుంది. పైగా వాళ్ళ ఆచారాలు చెప్పినప్పుడు అని తెలుగువాళ్ళకు

వర్తించవచ్చునూ, వర్తించకపోవచ్చును. పారకులకు తెలియకపోవచ్చును కూడా. అందువలన అలాంటి విషయాలను తగ్గించి, కథకు మాత్రమే ప్రాధాన్యమిస్తే భాగుంటుందని నా అభిప్రాయం.

మీరు పాందిన అవార్డుల గురించి వివరించండి.

అవార్డులు ఏమీ లేవు. యూనివర్సిటీ వాళ్ళ ఏవో అవార్డ్ ఇచ్చారు. ఇంకా ఏవో చిన్నచిన్న సంపులు, ఏవోవో ఇచ్చాయి. ప్రతిప్రేత్తుమైన అవార్డులు ఏమీ లేవు. అదీగాక, నేను ఒక రకమైన ఒంటరిజీవిని. వీటి వెంట నేను పడను. అవి నా వెంట రావు.

సీనియర్ సాహితీవేత్తగా యువ రచయితలకి ఏం చెప్పారు?

చెప్పడానికి ఏమీ లేదండి. ఎవరికి వారు ప్రాసుకోవాల్సిందే. యుక సలహాల వల్ల ఏమీ ఉపయోగముండదు. ఎందుకంటే రచనా క్రమం అనేడి ప్రతి వ్యక్తికీ, ప్రతి రచయితకూ లోపలినుండి ప్రారంభమవుతుంది. మామూలుగా ఏం చేస్తారంటే కథలు చూసినప్పుడు ఒక ఫినిష్ట్ ప్రోడక్షన్ చూసినట్లుగా చూస్తారు. కానీ స్పృజనాత్మక రచయిత అలాకాదు. ఆకారం లేని ఇంచుమించు ఒక కడలిక, ఒక వ్యక్తి ప్రవర్తన, ఒక సంఘటన, దాన్నిచి అతను పట్టుకొని దాన్ని డెవల్ప్ చేసి తనో కథ తయారు చేసుకుంటాడు. ఇది ఎవరికి వారు చేసుకోవాల్సిందే. కథ అంటే ఎలా ప్రాయాలి అనే పుస్తకాలు చాలా ఉన్నాయి. కానీ అలా రాయటం వల్ల ఔత్సాహిక రచయితలు పాడయిపోతారే గాని, దానివల్ల లాభం లేదని నా అభిప్రాయం.

మిమ్మల్ని ప్రభావితం చేసిన పుస్తకాలు ఏవి? ఇంకోంచెం వివరించండి.

ఇంచుమించు ఒక 50-60 పుస్తకాలుంటాయి. అందులో ఉదా హరణకు ఇటీవల అంటే పదేళ్ళ క్రితం నేను చదివిన పుస్తకం సేరు "Antoine Bloie" (1933) దీన్ని - Paul Nizan, అనే ఫ్రెంచి రచయిత ప్రాశారు. అప్పటికి, నేను చాలా పుస్తకాలు చదివినప్పటికీ ఆ పుస్తకం నన్ను ప్రభావితం చేసినంతగా ఏ నవలా ప్రభావితం చేయలేదు. అలాగా, కొన్ని దొరుకుతుంటాయి పుస్తకాలు. చాలా పాతపుస్తకం. నాకు ఆలస్యంగా దొరికింది. ఇప్పటికీ దానియొక్క ప్రాసంగికత ఉన్నది ఇప్పటికీ, ఎన్ని దొరుకుతాయో, మనకు తెలవడు. అలా చదువుతూంటే... పైగా, ప్రపంచ సాహిత్యమన్నప్పుడు, మనకు ఏది చదవాలో తెలియదు- ఏది చదువకూడదో తెలియదు. కొన్ని Select చేసినుకుంటాము. చదువుతాము. చదువుతూనే ఉంటాము.

ఆత్మకథ రాసే ప్రయత్నం ఏమైనా చేప్పారా తెలుగు సాహిత్యంలో ఆత్మకథల గురించి ఏమైనా చేప్పారా?

నేనేమీ ప్రాయలేదండి. చాలా ఆత్మకథలు చదివాను. ఆపంట జానకీరాం ఆత్మకథ చదివాను. శ్రీపాద వారి అనుభవాలు-జ్ఞానప్రకాలూ చాలా మంచి పుస్తకం. మన జీవితంలో వైపిధ్యముంటే, పోరాటముంటే, ఆత్మకథ కూడా ఒక కథలాగా అలరిస్తుంది. లేదంటే డల్గా ఉంటుంది. ఫలానాచోట పుట్టాను. ఫలానా చోట పెరిగాను. అది చేశాను. ఇది

చేశాను. ఇన్ని పత్రికల్లో ప్రాసుకున్నాను. ఎవరు పట్టించుకుంటారు వాటిని? కొన్ని వందల, వేల రచయితలున్నప్పుడు మనలో ఏమైనా ప్రత్యేకత ఉంటే, చెప్పటం బాగుంటుంది గాని, మనకు మనం ప్రాజెక్ట్ చేసుకోవటం కోసం, రాయడం అనేది... పారకుడికి, అన్ని పుస్తకాల్లాగే ఇదీ ఒక పుస్తకం. దీనిపైన ప్రత్యేకమైన అకర్షణ కలగాలంటే, ఆ పుస్తకంలో ఏదో ఒక ప్రత్యేకత ఉండాలి. అంతే తప్ప నేను రాస్తున్నా, నా జీవితం గురించి రాస్తున్నానంటే ఎవరికి ఉపయోగం దానివల్ల. Nobody cares కథారచయిత ఏదో ఒకరకంగా తన కథలో, తన జీవితంలోనే ఏదో ఒక భాగాన్ని పెడుతూనే ఉంటాడు. మళ్ళీ ప్రత్యేకంగా తన జీవితాన్ని ప్రాసు కోవలసిన అవసరం ఉండదేమో అన్నిస్తుంది. సోమర్సెట్మామ్ ఇదేమాట అంటాడు. నేను ప్రాసిన కథలు, నవలలు ఆత్మకథలే కదా! ఎక్కడో ఓ చోట వస్తునే ఉంటుంది. ఎందుకంటే మనం చూస్తూందే ప్రాస్తాము కదా!" అని చెప్పిన ఆయన

ఉద్యమాలను

చూశాను. పాశిల్సు వారొచ్చి జనాలను చెదర గొట్టినప్పుడు అక్షాదే ఉన్నాను. కాని, నాకు ఎందుకోి రాజకీయపరంగా అటువైపు పాశివాలని అవగాహన లేదప్పటికి. చేసిన వాచ్చున్నారు కాని, ఆ రకమైన కథావస్తువులను నేనెప్పుడూ తీసుకోలేదు.

అభిప్రాయంతో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. అదే చివరికి ఆత్మకథ ప్రాసినా అవే ప్రాస్తాము.

సమకాలీన తెలంగాణ సాహిత్యం, జానపద సాహిత్యం గురించి ఏమైనా చెప్పండి?

తెలియదండి! నేనంతగా పట్టించు కోలేదు. కళ్యాణరావు ప్రాసినదాంట్లో జానపద కథల్లి ఉపయోగించుకున్నానని ప్రాశాడు. దానిమీద నాకంతగా తెలియదు. జానపదగితాలు, పాటలు, ఆ ఫీల్డ్ వేరు. ఆ పద్ధతి వేరు.

నేటి ఏమర్చు ఎలా ఉండి?

పారకుడు చదువుతున్నాడంటే అతను కథ ప్రాస్తున్నట్టే. ఎందుకంటే ఒక వాక్యం చదవగానే నైట్ వాక్యం ఏమిటని ఉపయోగించుకుంటాడు. ఆ వాక్యం ఉందో, లేదో అనేది వేరే విషయం. అతను రచయితగా మారిపోతాడు.

ప్రాయలేనప్పటికి కూడా... వాక్యం చదవగానే తెలిసిపోతుంది నచ్చుతుందా? లేదా? అనేది. వృత్తి ఏమర్చుకులు ప్రాసేది అది వృత్తిదర్గుంగా ప్రాస్తున్నారా? నిజంగా కథలమీద ఆసక్తితో, అనురక్తితో, ఏమర్చు చేస్తున్నారా? అనేది సందేహమే. పైగా దాని గురించి ఏమి మాట్లాడినా ఏవాదస్యదంగా ఉంటుంది. చాలామంది ఇన్నిన్ని పేజీలు ప్రాస్తారు. ఏముండదు అందులో... ఎందుకు అన్ని పేజీలు రాశారో కూడా తెలియదు నాకు.

రచయితగో మాట్లాడినదానికన్నా, రచయిత ప్రాసింది చదవటం వల్ల ఎక్కువ ఉపయోగముంటుంది. Because he is doing his best work while writing. మాట్లాడేటప్పుడు కొంత చెత్త మాట్లాడుతాం. అనవసర విషయాలు, వృక్షిగత విషయాలు మాట్లాడుతాం. ప్రాసేటప్పుడు జాగ్రత్తగా ప్రతి వాక్యం, ప్రతిపదం చూసుకొని మాట్లాడుతాం. Writer is at his best when he is writing.

ఇంటర్వ్యూ...

నీలకంఠం నరసరాజు

సెల్: 99596 05656

మార్గని ఆశించే చైతన్యరేఖల సమాహారం.... ‘త్రిభుజపు నాలుగో కోణం’

సమాంతర వస్తువుతో శిల్ప విశేషాలు పెనవేసుకున్న రచన...

విహో

98480 25600

అదెపు లక్ష్మీపతి నిత్య సాహిత్య క్ర్యూమిలుడు, నిరంతర అధ్యయనశిల్పి. ప్రపంచ సాహిత్య రచనా ఫోరముల లోతుపాతులు సమగ్రంగా తెలిసినవారు. మేధావి వర్గానికి చెందిన రచయితగా మంచి కథలు రాశారు; వ్యాసాలు రాశారు. నిస్సమొన్న వెలువరించిన ఆయన ‘దిక్కుక్రం’ వ్యాస సంపుటి సాహితీపరుల ప్రశంసల్ని అందు కుంటున్నది. లక్ష్మీపతి మేలికథలు చాలా ప్రతిష్టాత్మక కథాసంకలనాల్లో చోటు చేసుకుని ప్రాచుర్యం పొందాయి. ఆయన మొదటి కథా సంపుటి ‘నాలుగు దృశ్యాలు’ 1977లో వెలువడింది. ప్రతిష్టాత్మకమైన అవార్డుల్ని అందుకున్నది.

ఈ సంపుటి ‘త్రిభుజపు నాలుగో కోణం’. ఒక రచయిత రాసిన కథల్ని ఒకచోట చదువుతున్నప్పుడు ఆ కథల్లోని వస్తువైధ్యాన్ని, ఇతివృత్తం సంవిధానంలోని శైలిశిల్ప గుణవిశేషాల్ని గమనించటానికి వీలుకలుగుతుంది.

ఈ సంపుటిలోని కథలు చదివినప్పుడు - రచయిత ‘బతుకు చదువు’ స్తాయి స్పష్టంగా తెలిసింది. ఆయన జీవితానుభవసారం కథలనిటూ పర్యాప్తమై వుంది. లక్ష్మీపతి సంఘాన్ని చూసే చూపులో ఆ సంఘం రీతీరివాజ్యల్ని అర్థంచేసుకున్న వైనం గోచరిస్తున్నది. సాంఘిక పరిణామాల్లోని ప్రకృతి

విక్రతుల్ని, ఆయా పరిణామాల కారణాల్ని అంచనావేయగలిగిన ఆయన ప్రాపంచిక దృక్కథం కూడా చెప్పకయే చెప్పినట్లు మన అవగాహనక వస్తున్నది.

ఈ కథల్లోని వస్తువైధ్యం మాత్రమేకాక, ఇతివృత్త నిర్మాణంలోని మేలిగుణాల్ని కూడా-కలిపి పరామర్శ చేస్తాను. ‘విధ్యంసదృశ్యం’ కథలో ముఖ్యపాత్ర-ఒక మధ్యతరగతి వేతన జీవి భార్య కమల. మొత్తం ఆమె ఆధ్యికాన్ని దైనందిన చావంతబతుకునీ, బతుకంత చాపునీ-చైతన్యప్రసంగి జాలు వారుస్తుంది, కథనం. కేవలం ఆమె

మార్గాటర్లో తిరుగుతూ కూరగాయలు కూనటం, ఆ సమయ పరిధిలోనే కథ జరుగుతుంది. ఏ కథనిక్కేనా ముగింపు ఆరోప్రాణం. ఇందులో కమల ఆలోచనలకూ, పనులకూ ముగింపుగా-ఆమె స్నేహితురాలు ఉమారాణి తటప్పపడుతుంది. మాట కలుపుతుంది. కమల పరిష్కారిని గ్రహిస్తుంది. ఉమారాణి నర్గార్బుంగా కమలతో అంటుంది- నీ శరీర స్థాపంతో, అందచందాలతో ఏ ఆర్పలకో ఒకసారి బొంబాయి, కలకత్తా చెన్నె వంటి ఏ నగరానికో పోయి, గుట్టుగా ఓ వారం గడిపే వేలకువేలు తెచ్చుకోవచ్చు. నివరాలు ఆ తర్వాత చెబుతాను అని. ‘భీ భీ’ అనుకుందిగానీ, ‘నీ దగ్గరున్న వనరుని నువ్వు నిజంగా మర్చిపోయావేంచు ఆలోచించు’ అని మనసుకు తడుతుంది. ఇదీ ముక్కాయింపు. అంతేకాదు... ఇదో చరుపు! సమాజం పోకడకి-వ్యక్తులకూ మధ్యన; వ్యక్తులకూ - వారి ‘లో మనసు’ కూ మధ్యన ఘర్షణాని ఎంతో అనుద్వేగకరంగా, స్త్రీతంగా చిత్రించారు రచయిత. లక్ష్మీపతి కంర స్వరం-ఆయన ఏ నైతిక విలువల పరిరక్షణపట్ల సంవేదన చెందుతున్నదో, ఏ వాంఛనీయతని ఆశిస్తున్నదో స్పష్టంగా విన్నిపుత్తానే ఉన్నది. కథనిక అంటే వెనుక నుంచీ పోయారు

వినిపిస్తూ చూడ్డినికి మాత్రం కెరటంలా కనిపించేదీ' అంటారు బుచ్చిబాబు. ఈ కథలో కమల వెనుకనుంచి, ఉమారాణి వెనుకనుంచి విషపడుతున్న పేశారు- సముద్రమంత లోతైనది, విశాలమైనది కూడా!! రఘనా తైతీత్యం కల మంచి కథకు ఉదాహరణ ఈ 'విధ్యంస ద్వార్యం'.

ఈక చదువుకున్న సారూ,
 మామిడిపండ్ల తట్టని నెత్తికెత్తుకొని
 తిరుగుతూ, రోడ్పువార కూచునీ- పండ్లని
 అమ్ముక్కొని బతుక్కేంద్రీ బడుగుజీవి-
 రెండేపొత్తలు. ఆయన గిచిగిచి బేరం.
 ఈయన కష్టానికి కనీస రాబడి అశించే
 ‘మనిషి! ఈ మనిషి ఆ మనిషి
 మనస్తత్తుస్నీ చీత్యరించుకుని పొమ్మే-
 కథ లేదుపుండు’!

‘డెస్ట్రిబ్యూషన్ దిరిగి అముకునే బిపిక
లేకపోతే పండ్టను గుండారం వాగుల
పారబోసో పో. పందులు, గాడిదలు తిని
ఆకలి తీర్చుకుంటయి. ఎద్దుపుండు
పొడుసుకు తినే కాకుల పాలైతే జెయ్యకు.
పో, ఇక్కణుంచి! ఇది ముగింపు!!

‘ಅಸಂದಿಗ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಂ’- ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರಮೋಷನಲ ಭಾಗೋತಂಲ್ - ಸಮರ್ಪಣ

అనమ్రత్త; సెలక్షన్లో అడ్డదారులూ
నైతిక విలువల పాటింపు - నీటి
మధ్యన సంపుర్ణా కేంద్రకంగా
సాగుతుంది. చివరకి పైవారి ఒత్తిడీ, తన
మనసులో వేదన ఈ ఊగులాట నుండి
బయటపడి - 'ప్రతిభను నిర్దయించటానికి

లక్ష్మీవత్తి రాసిన మంచి

కథల్లో మరీ మంచి కథ - 'నిష్టలన చిత్తం' ఈ సంపుటిలో వుంది.

14.8.1992 ଅଂଦ୍ରପଦ୍ମ

వారపత్రికలో వచ్చింది. ఒక ఉత్తమ రచయిత-సామాజిక బాధ్యతతో - వరమాను సంమంలోని

ಅವಾಂದನೀಯ ಪ್ರೋಕಟಲ ಪಟ.

**దోర్ఘాగ్నపు అనైతిక ధీరణలపట్లు
పొరసమాజం, ప్రత్యేకించి**

తలిదండ్రులు ఎంత జూగరు

వుండాలో ఆ బాధ్యతని గుర్తుచేసిన
అతిగొప్పకథ ఇది.

నీర్తి ప్రమాణాల్చి తప్పనిసరిగా
 పాటించాలి' అని తీర్మానించుకుని
 లేస్తాడు - కమిటీలో ఒక మెంబర్ - పిత్తు
 ఇంజనీర్ హాళి. కథలో స్వాలు పిల్లల
 ఏకాంకిక ప్రదర్శన వ్యవహారాన్ని -
 కథావస్తువుకి బలం కూర్చులనే
 ప్రయత్నంతో జీవ్యించటం వలన -
 నడకలో వేగం తగింది.

మత సామరస్య ప్రబోధాన్ని ప్రోది
చేయటానికి రాయబడిన ప్రేమకథ -
‘శ్లా ఎందుకు జరగకూడదు’!
లోకనాథం ఒక మిష్టర్ ఆక్రోశం.
అతని చిన్న ప్రవంచంలో ఏది అతను
ఆశించినట్టు, అతనికి హాయినిచేట్టు
జరగదు. అతనికేమో-యథాతథ
వాతావరణాన్ని, మనుషుల్ని,
సంభవాల్ని-గ్రహించే స్వభావం లేదు. ఈ
అస్తవ్యస్తానికి అరుస్తాడు; లోలోపల
నిందించుకుంటాడు! సర్రుకుపోలేడు!
‘అభావం అంచుమీద’ మంచి మనస్తాత్మిక
కథ.

ప్రభుత్వం అవాంచనీయ విధానాల
వలన, పాలకుల అసమర్థతవలన
మూర్తబడిపోతున్న ప్రాక్తరీ ఉద్దేశ్యి
బాధావ్యథల చిత్రణ ‘జీవస్పృతుడు’.
చివరికి ప్రాక్తరీ మూర్తబడింది. ఇతనొక
నిస్పహోయ నిరుద్యోగి అయ్యాడు. ఒక
పక్కన అమ్మకు బాగాలేదు, ఒకసారి
రఘ్యైని తమ్ముడి ఉత్తరం. మరోమారు
చదువుకున్నాడు. కానీ, మాడువందల
కిలోమీటర్ల దూరం. ఆఖిరిచూపుకు కూడా
వెళ్లేడు. ఇదీ దయనీయ పరిస్థితి.

‘శ్వాసిస్తూ చలిస్తున్నంత మాత్రాన బతికి
ఉన్నట్టుకాదు’. ఇది కథాత్మక ముగింపు!
గోబిలీకరణ విధ్యంనంలో పరిశ్రమలు
కూలటం ఒక పెనువిషాదం. అందులో
మరింత దారుణం-మనిషి మనుగడకీ
మానవ సంబంధాల ఉనికికీ కలుగుతున్న
అనివారమైన విర్యరంపురి.

సాహిత్యరంగంలో తాను చేస్తున్న
కృషికి అసవమైన కథ రచన చేస్తున్న
ల్యాప్లికేషన్లి కథకథనిల్లు శక్తికి,
'ఎగ్జిప్ట్యూప్పియలిజం' సాహిత్యధరణి
చిత్రణికి ఈ కథ ఒక ఉదాహరణగా

నిలిచిపోతుంది!!

లాకవ్డెత్కు గురయిపోయిన చెట్టుంట
 కొడుకు మిగిల్చిన విషాదాన్ని
 నిస్పహాయంగా గుండెలోపలి వేదనతో,
 మంటతో, ఆక్రోశంతో భరిస్తున్న వెంకటి
 కథ - 'ఆక్రోశం'. సంఘటనల్ని పోరలు
 పోరలుగా (పేరాపేరాగా) తవ్వుకుంటూ
 పోయిన కథనఫణితి - లక్షీపతి
 చింతనాపరత్వానికి పెద్ద ఉండాపారణ. 'ఈ
 దేశంలో జరుగుతున్న అసంఖ్యాకమైన
 అక్రమాలకు సంబంధించిన పొలికీక'
 వంటి అక్షరం అక్షరంతో కథకి మేలిమి
 కూర్చులనే ఆయన చిత్రశుద్ధి ప్రతిఫలనం
 - ఈ కథలో శిల్ప విశేషం. చివరి
 ముగింపు అంతరాళ్ళ ఛాయతో,
 ప్రతీకాత్మకం చేశారు. అదీ క్యాలిటీ!!

చిన్నాచితకా వ్యాపారాలతో ఆ
ఆదాయం మీద బతుకీడుస్తున్న
బీదాకీక్కి బుండ్- కారణాలేవైనా ఒక
చేదు మజిలీయే!
అత్యాగారానికి (రేవ్) గురయిన
యువతి ఉద్యమ శక్తి కావాలనే

వాంచితార్థాన్ని సందేశిస్తున్న
కథ-‘తిరణగేఖ’!

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ

Digitized by srujanika@gmail.com

చటు చనుకుబట్టన్న సామ్జిక, ఆర్కి
పరిశామాల ప్రభావం - తరాల
అంతరాల్ని ఎంతగా సానబెడుతున్నదో
మానవసంబంధాల్ని ఎంత అనివార్యంగా
విచ్ఛిన్నం చేస్తున్నదో చిత్రించింది -
'త్రిభుజపు నాలుగో కోణం' కథ.

లక్షీవతి రానిన మంచి కథల్లో మరీ మంచి కథ - 'నిశ్చలన చిత్రం' ఈ సంపుటిలో వుంది. 14.8.1992 అంధ్రప్రభ వారప్తికలో వచ్చింది. ఒక ఉత్తమ రచయిత-సామాజిక బాధ్యతతో - వర్షమాన నంపుంలోని అవాంచనీయ పోకడల పట్ల, దొర్చాగ్యపు అనైతిక ధోరణిలపట్ల పోరసమాజం, ప్రత్యేకించి తల్లిదండ్రులు ఎంత జుగరూకులై వుండాలో ఆ బాధ్యతని గుర్తుచేసిన అతిగొప్పకథ ఇది. కథావస్తువుని ఒకక్రమాటలో చెప్పాలంటే- 'సెక్స్', పత్రికల విజ్ఞాంభణ, సాంఘికంగా యువతమీద

వాటి ప్రభావం, పరిణామం, పర్యవసానాల చిత్రణ. కడకు-ఆ పత్రిక యజమాని కూతురు, ఆ పత్రికకు సెక్స్ ఫోటోల్స్ అందించే ఫోటో గ్రాఫర్ కొడుకూ-తల్లిదండులు నేర్చిన విద్యనే నేర్చుకొని బ్రష్టమైన వైనాన్ని అద్భుతమైన కథాశిల్పంతో ఆపిస్టురించారు లక్ష్మీపతి. కాగా, రచయిత కంఠస్వరంలో-ఈ దొర్చాగ్యపు పరిణామాలపట్ల నిరసన, తిరస్కారం ఖంగున వ్రోగుతూ, చదువరికొక మేలుకొలుపు గానే నిలుస్తుంది! లక్ష్మీపతి తేలి కథాకథనానికి నిరాడంబర ఆభాషగా మెరుపులీనుతూనే వుంది. 'నిశ్శలనచిత్రం'- నిక్కంగా ఒక

కథా తేజోరేళి!

వర్షమాన సమాజంలో ప్రజల జీవితాల్ని చిన్నాభిన్నం చేస్తున్న ఆర్థికాంశాలూ, లోపభూయిష్టమైన వ్యవస్థల పనితీరు కల్పిస్తున్న దారుణాలూ, ఈ సంక్లిష్టతల మధ్య మనిషి బహిరంతర అలజడి వంటి వస్తువులు లక్ష్మీపతి కథల్లో అడ్డంలో కొండలా కనిపిస్తాయి. ఇతివ్యత నిర్వాణంలో, పాత్ర చిత్రణలో-విస్తృతమైన వివరాల వలన, వస్తురూపాల్లో రూపం ఎక్కువగా చదువరిని ఆకట్టుకుంటుంది. వస్తుకేంద్రం గురించి ఏక వాక్య విచికిత్స చేసుకున్నప్పుడు, ఆ వస్తువు కథల్లో బాగా నలిగింది గానే తేలుతుంది. అయితే,

కథనం జీవచైతన్యంతో నిండివుండటం వలన కథకు నూతనత్వం లభిస్తుంది. ఈ నూతనత్వమే ఆయన కథల్ని మంచికథల జాబితాలోకి చేరుస్తున్నది.

లక్ష్మీపతి కథలన్నిటా తెలంగాణ గ్రామసీమల నిసర్గ సౌందర్యం, మనముల స్ఫుర్షమైన, నిష్టాల్చుష్టమైన మనసుల వెలుగు - అనుభూతి ప్రదంగా చదువరుల గుండెల్ని తాకుతాయి. నిర్దిష్టమైన ఘలకాల చిత్రణ ఇతివ్యతానికి సంభావ్యతని కూరుస్తుంది. కథలో రచయిత జీవితనుభవాల సారం ఆకుచాటు పిందెలా ద్వోతకమవుతూ ఉండటం ప్రత్యేకమైన ఆతీయతాముద్ర!

వ్యాఖ్య వచనాలు

ఎలనాగ్, 98669 45424

చేతలు లేని మరుభూమిలో
మాటలు రాలి మేటలవుతుప్పె
అభిధ్రాయాలు ఆచరణకు విడాకులిచ్చాక
అందరూ ధీరోదాత్మతే
బావిలో ప్రసంగాలు చేసే క్రియాశ్వన్య జలచరాలు
బయటి ప్రపంచాన్ని నిందిస్తాయి
కార్యరంగం కష్టమనిపించినప్పుడు
కలమూ కాగితమే శరణ్యం
మాటసాయమే మహోద్ధరణ
వాక్ స్పాతంత్యము విస్కు కిక్కు
వదలదు అంత త్వరగా
We love to talk more,
for it gives us much intoxication
నిబద్ధత నిశ్శబ్ద కార్యాచరణతో
సహజీవనం చేస్తే అసంబద్ధత పరారవదా?

(సామాజిక మాధ్యమాలలో వేగంగా వ్యాపిస్తున్న గాసిప్పకు విసిగి..)

వారెవ్వరూ...

కొమ్మెటు కళ్యాణి, 80084 42908

ఏమే నవ్వుతుంది...

గట్టి గట్టిగా నవ్వుతూనే ఉంది...

కళ్లులో సీల్డ్చేంతలా నవ్వుతూనే ఉంది

తన నవ్వుకి సంకెల్లున్నాయని మరచి...

అదిమి పెట్టిన బాధని అర్థం చేసుకునేద్వరూ..

అని కన్నీల్లని కనిపెట్టేవారెవ్వరూ...

ఆమె ఏడుస్తుంది..

గుక్కపట్టి ఏడుస్తుంది..

గుట్టు చప్పుడు కాకుండా గుండెలోని

భారాన్నంతా దించేద్దాం అనుకుంటుంది..

ఏడుస్తూనే ఉంది... తన ఏడుపుకి సంకెళ్లున్నాయని మరచి...

అంతులేని వేదనని అర్థం చేసుకునేవారెవ్వరూ..

గుండెలకి హత్తుకుని గుండె ధైర్యాన్నిచేయేవారెవ్వరూ..

ఆమె కలలు కంటుంది..

రాత్రింబవళ్ళు కలలు కంటుంది..

తనది కాని ప్రపంచంలో తన కోసం కలలు కంటూనే ఉంది..

తన కలలకి సంకెల్లున్నాయని మరచి...

తన సంకెళ్లని తెంచేవారెవ్వరూ..

తనకి స్నేచ్ఛనిచ్చేవారెవ్వరూ....

మహామృద్ ఘజల్ రహమాన్

“వేదన”

ఊరిపై మమకారం ఎంతో కవితాత్మకం...

నరేంద్ర సంధినేని
70930 30259

ప్ర ముఖ జర్నలిస్టు, కవి,
మహామృద్ ఘజల్ రహమాన్ కలం నుండి
జాలువారిన కవిత “వేదన”. వేదన అంటే
ఎక్కువ కాలం మనసు కలత చెందుతూ
దిగులు పడడాన్ని వేదన అంటారు. వేదన
అంటే తీవ్రమైన మానసిక బాధ, మానసిక
ఆవేదన, మనస్సుకు ఏర్పడిన బాధ అని
చెప్పచ్చు. వేదన కవితలో ఉన్న ఊరుకు
చేరాలి అనే వేదన కనబడుతుంది. ఘజల్
రహమాన్ నాన్గారి స్వగ్రామం అంతక్క
పేట. తండ్రి వృత్తి రీత్యా పూస్నాబాద్ లో
స్థిరపడ్డారు. ఘజల్ రహమాన్
బాల్యమంతా పూస్నాబాద్ లో గడిచింది. ఆ
జ్ఞాపకాలను నెమరువేస్తూ వేదన అనే
కవితను రాశారు. వేదన కవిత గాను
గేయంగాను పాడుకునేటట్టుగా ఉంది.
అలఱి అలఱి పదాలతో అద్భుతంగా
ఉంది. గొప్ప కవులు రాసినట్టుగా
కవితలోని భావాలు దీటుగా ఉన్నాయి.

“ఊరు విడిచి వచ్చాను బతుకు దెరువుకై
జ్ఞాపకాలు తెచ్చాను మనసు తృప్తికే”
ఊరు కొద్దిమంది మనమలు
నివసించే ప్రదేశం, కొన్ని కుటుంబాలు
కలిసి నివసించే ప్రదేశం. బతుకు అంటే
జీవితపు కొనసాగింపు, జీవితమంతా ఒక
పనిలో ముందుకు సాగి పోవుట. జ్ఞాపకం
అంటే గుర్తుపెట్టుకోవడం, గుర్తుండటానికి
గల మరో పేరు, స్క్రించుకునే జ్ఞానం.
చిన్నప్పటి జ్ఞాపకాలు గుర్తుకు రాగానే

మనసు ప్రసన్నమవుతుంది. మనసు
మనలో భావోద్యేగాలు, అనుభూతులు,
కోరికలు కలిగించేది. మనసు, ఏదైనా
వస్తువు లేదా జీవరాళిషై ప్రేమ లేదా
ద్వేషం కలిగించే ఒక అంతరాళం. ప్రతి
మనిషి యొక్క భావాలు, అనుభూతులు.
అభిప్రాయాలు, మనసు అది ఆలోచించే
విధానంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. తృప్తి
అనుకున్నది సాధించినప్పుడు కలిగే
భావన. ఉన్న ఊరు కన్నతల్లి లాంటిది.
అలాంటి ఊరును కూడా విడిచి వెళ్డడం
జరుగుతుంది. ఎందుకు ఊరు విడిచి
వెళతారు? ఊరులో బతుకు గడవక

పోవడం వలన వలస పోవడం
జరుగుతున్నది. ఇవ్వాళ గ్రామంలో
వలసలు ఎందుకు కొనసాగుతున్నాయి?
ఎణ్ణుమాను లేక ఊళ్ళో ఉంటే బతుకు
గడవదు. బతుకు గడవనప్పుడు వలస
పోవడం ఒకక్రమే మార్గం అవుతున్నది.
ఇవ్వాళ ఊరు మొత్తం భూటీ అపుతున్నది.
ఆనాటి ఆ పట్లెలు ప్రకృతికి పర్యాయ
పదంలా ఉండేవి. ఈనాడు పట్లెలు కరువు
కాటకాలకు నిలయంగా తయార
య్యాయి.

ఘజల్ రహమాన్ బతుకు దెరువు
కొరకు పూస్నాబాద్ ఊరు విడిచి
వెళ్లాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. వినిధ
జిల్లాలలో జర్నలిస్టుగా పని చేశారు.
ఇప్పుడు కూడా జర్నలిస్టుగా
పనిచేస్తున్నారు.

“మనిషి వైతే పడి ఉన్నా ఈ నగరంలో
మనసు తెరుగుతున్నదీ నా ఊరిలో”
ఘజల్ రహమాన్ ప్రాదర్శాబాద్
నగరంలో జర్నలిస్టుగా వృత్తి వ్యాపకాలు
నిర్విష్టా గడుపుతున్నారు. మనసు
మాత్రం పూస్నాబాద్ ఊరిలో
తిరుగుతున్నది.

“మనిషిగా ఒక చోట
మనసు ఒక చోట ఇవ్వాళ ప్రతి మనిషి
ఎదుర్కొంటున్నదే ఎక్కుడ ఉన్న ఏ
పని చేసిన..”

మనసు మాత్రం ఊరు గురించి

ఆలోచిస్తున్నది.”

ఇవ్వాళ ఊరు గురించి ఆలోచించే వాళ్లు ఎందరు ఉన్నారు? చాలా తక్కువ మంది ఉంటారు. పుట్టి పెరిగిన ఊరు మనిషి జీవితానికి పునాది అని చెప్పావచ్చు. పునాది అయినా ఊరుని మర్చిపోతే మనిషి మనగడ కష్టమవుతుందనే విషయం మనం ఎరిగినదే. కని ఫజల్ రహమాన్ ఊరు పట్ల గల అవ్యాజమైన ప్రేమను ఛై లక్ష్మీలు వెల్లడిస్తున్నాయి.

“నీ మట్టీలో ఆడానో - నీ గాలిని

పీల్చానో”

నీ నీటిలో నిశ్చింతగ కేరింతలు వేశానో దూరమెలా అయ్యానో అంతా కలగానే భారమిలా మోసాను గుండెల తడిగానే”

మట్టి అంటే వాతావరణం, జీవులు కాలక్రమంలో సంఘర్షణ చెందుతూ ఉండే మాతృ పదార్థం వంటి అనేక కారకాల సమేళనమే నేల ఇది అనేక భౌతిక రసాయన జీవ ప్రక్రియలకు లోనపుతూ నిరంతరం మార్పు చెందుతూ ఉంటుంది. గాలి పవనం అనగా వాయువుల ప్రవాహం. భూమిపై పవనం అనేది గాలి యొక్క కడలిక అని చెప్పావచ్చు. పుస్త్రాబాద్ పల్లె మట్టీలో ఆడాను. పల్లె ప్రకృతిలో ఆవరించిన పుద్దమైన గాలిని

నూనూగు మీసాలు

ఎప్పుడు పస్తాయి? నూత్సు యవ్వనంలో మీసాలు వస్తాయి. నూత్సు యవ్వనంలో అడ్డు అదుపు ఉండదు. ఏదైనా సాధించాలనే కోలక అయితే మనసులో ఉంటుంది. అందుకు తగిన క్షపి ఉండదు. గప్పాలు అంటే అతిశయపు మాటలు, బడాయి మాటలు, ప్రగల్భాలు. ఈనాటి రాజకీయ నాయకుల్లాగా కోతలు అని చెప్పావచ్చు. అనాటి గప్పాలు తల్లుకుంటే ఒక విధమైన ఆనందం మనసులో చిగులించుతుంది.

పీల్చాను. పల్లెలో తెలిసి తెలియని పయసులో చెరువుల్లో భార్యల్లో ఈతను కొట్టి ఎంతో ఆనందంతో సంతోషంతో కేరింతలు వేశాను. పల్లె నుండి ఎలా దూరమయ్యాను. పుస్త్రాబాద్ పల్లె మట్టి మమకారాన్ని ఎలా విడిచి పెట్టాను. ఎలా దూరం అయ్యాను. కల ఎప్పుడు వస్తుంది. నిద్రపోతే వచ్చేది కల. కలలో మా పల్లెను చూశాను. అంతా కలగానే జరిగింది అని ఆవేదన వ్యక్తం చేసిన తీరు అబ్బారంగా తోస్తుంది. గుండెలో తడి ఎప్పుడు

వస్తుంది? మన మనసుకు కష్టమైన భారాన్ని మోసినప్పుడు బాధతో గుండెలో తడి వస్తుంది. అంత భారాన్ని ఎలా మోసాను? నా గుండెకు తడి ఎలా తగిలింది అని దిగులు పడుతున్న తీరు భావం చక్కగా ఉంది.

“అ ఆ లు దిద్దిన ఆ బడినీ మరువనులే

పాలాలు నేర్చిన పారశాల మదిలోనే జ్ఞానబోధ చేసిన గురువుల పుణ్యాన ధైర్యంతో నడిచాను హంసవోలే లోకాన” పుస్త్రాబాద్ పల్లెలో ఆ ఆ లు దిద్దినాను. విద్యాభూసం చేశాను. అందుకే ఆ బడి అంటే ఇష్టం మరువను అంటున్నాడు. పుస్త్రాబాద్ పారశాలలో పాలాలు నేర్చుకున్నాను. ఆ పారశాల నా మనసులోనే ఉంది అని సంతోషంతో తెలియజేస్తున్నారు. హంస ఒక అందమైన పక్షి, హంసక్కిర నీరాలను వేరు చేయగలరని ఒక విశ్వాసం ఉంది. హంస లాగా లోకమనే ప్రపంచంలోకి ధైర్యంగా నడకను కొనసాగించాను.

“అరే ఒరే దోస్తులలో ఆడిన ఆ ఆటలు” చిన్నతనంలో స్నేహితులను అరేయ్, ఒరేయ్ అని ప్రేమగా పిలుచుకుంటారు స్నేహితులంతా కలిసిమెలిసి వివిధ

రకాలైన అటలు ఆడుకున్న మధురమైన క్షణాలను గుర్తు చేశారు. “పచ్చి రాని రాగాళ పాడుకున్న పాటలు

పాటకు పల్లవి ప్రాణం” అంటారు. చిన్నతనంలో స్నేహితులలో వచ్చి రాని రాగాలతో లయ గతులు ఏవీ లేకుండా

మహామృద్ ఫజల్ రహమాన్

సరదాగా ఉల్లాసంగా పాడుకున్న పాటల్లో ఎంత ఆనందం ఉంటుందో మన అందరికి తెలుసు. మరపురాని ఆ రోజులను గుర్తు చేశారు.

“చిన్న చిన్న అలకలు మూతి విరుపు మాటలు”

అలక అంటే ఇష్టం లేక మొహం చాటు వేయడం, అలగడం, అలుగుట. ప్రేమించే వ్యక్తులు అపరాధం చేసినప్పుడు కొంత సమయం ఉదాసీనంగా ప్రయారించడం మన మెరిగినదే. స్నేహితులు కొందరు మూతి విరుపు మాటలతో ఒకరిపై ఒకరి పట్ల ద్వేషంతో మాట్లాడుతారు. కానీ స్నేహితులు అని అన్నిటిని మర్చిపోయి మళ్ళీ కలిసి పోతారు. స్నేహితులు కొట్టుకుంటారు. తిట్టుకుంటారు. కొన్ని క్షణాల తర్వాత ఆ సంగతి మరిచిపోయి అరమరికలు లేకుండా కలిసిమెలిసి ప్రాణంగా మసులుతారు. కలకాలం నిలిచేది స్సుహం అంటారు.

“అంతలోనే విప్పినారు నవ్వుల ఆ మాటలు”

బాల్యంలో స్నేహితులు ఎలాంటి అరమరికలు లేకుండా కల్పుషం మరిచిపోయి చిరునవ్వులు చిందిస్తూ ఆనందంతో హాయిగా మనసు విప్పి మాట్లాడుకున్న మధుర క్షణాల నవ్వుల మాటలు అవడం ప్రతికలా ఉంది.

“పండుగ పబ్బాలలో నిరిసిన

చీరునవ్వులు”

పండుగలు అంటే పల్లెలో జరిగేవే పండుగలు. నిజమైన పండుగ వాతావరణం పల్లెలోనే కనబడుతుంది. పల్లెలో పండుగ అంటే సామాజికమైనది. పల్లె వాసులంతా ఏకమై ఆప్యాయతతో ఎంతో అనందంగా జరుపుకుంటారు. పండుగలు ఎందుకు జరుపుకుంటారు. మనకు ఏం ఉన్నా లేకపోయినా సంతోషంగా గడపడమే పండుగ యొక్క ముఖ్య ఉండేశం. పండుగ జరుపుకునే క్రమంలో తమకున్న బాధలు మరిచిపోయి ఉల్లాసంగా గడుపుతారు. ఈ విధంగా పని భారం, ఒత్తిడి, ఇతర మానసిక సమస్యల నుంచి ఊరట లభిస్తుంది. పండుగలు విభిన్న సంస్కృతుల, మతాలు మరియు నేపథ్యాల నుండి ప్రజలను శాంతి ఐక్యత మరియు స్వార్థితో జరుపుకోవడం ఓ అధ్యుతమైన మార్గం. పండుగనాడు కొత్త బట్టలు వేసుకుంటారు. ప్రతి ఇల్లు రంగురంగుల పూలతో మామిడి తోరణాలతో ఇంటిని అలంకరిస్తారు. పండుగ రోజు ప్రతి ఇంటిలో పిండి వంటలు చేసుకుంటారు. కుటుంబ సభ్యులు ఇరుగుపొరుగు అందరు కలిసి పండుగ వేడుకల్లో పాల్గొంటారు. ఎవరి ముఖం చూసిన చీరునవ్వులు విరఱూస్తాయి. పండుగ పబ్బాలలో విరసిన చీరునవ్వులు అంటూ ఆనందాల వెల్లువను అందరికి గుర్తు చేస్తున్నారు.

“కల్పమే ఎరుగనట్టి చక్కనైన మనసులు”

పల్లె వాసులంతా ఒకే కుటుంబంలూ కల్పమోలు లేకుండా చక్కనైన మనసుతో మెదిలిన ఆ రోజులను మనల అందరిని ఆ చక్కని లోకంలోకి పయనింపజేసిన తీరు చక్కగా ఉంది.

“కులమతాల ఊసులేని పసందైన రోజులు”

చిన్నతనంలో బాల్యమైంతే మధురమైనది. కులమతాల ప్రస్తుతి ఉండదు. అంతా అన్వయుల్లా వసుధైక కుటుంబంలా అందరు నా వాళ్ళే అని

గడిపిన పసందైన రోజులు మరపురానిని. మధురమైన తీపి గురుతులను జ్ఞాపకం చేస్తున్నారు.

“చేతిలో చెయ్యేసుకుని తిరిగిన ఆ గురుతులు”

బాల్యమైంతో చక్కటిదో, స్నేహితులు సాంత అన్వయుల్లా చేతిలో చెయ్యేసుకుని తిరిగిన ఆ రోజులు ఆ జ్ఞాపకాలు ఎంత గొప్పవో మనలను ఆ జ్ఞాపకాల వైపుకు చేరేలా తీరు అద్భుతంగా ఉంది.

“నూనూగు మీసాల నాడు కొట్టిన గప్పాలు”

ఆనాటి గప్పాలు తల్లుకుంటే ఒక విధమైన అనందం మనసులో చిగురించుతుంది. ఆ రోజుల్లో అలాంటి గప్పాలు స్నేహితులలో కలిసి ముచ్చటించిన మాటలు గుర్తుకు తెచ్చుకుంటే నిజంగా ఆ రోజుల్లో అలా మాట్లాడాలూ అని ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఆ వయసులో అలాంటి ఎచ్చులు పోవడం అనేది సహజంగా తోస్తుంది.

“సంసార సాగరాన ఎదురీదిన కష్టాలు”

సంసారం బయట కాదు హృదయంలో ఉంటుంది. విషయ వాసనలు, బంధుప్రీతి అన్ని హృదయంలో దగి ఉంటాయి. మనిషి యువ్వనానికి వచ్చాక మనసు తోడు కోరుకుంటుంది. అప్పుడు పెళ్ళి పేరుతో ఆడమగ ఇర్దరు మనములకు కలిపి ఒకే జీవితం ఏర్పాటు చేస్తారు. దాన్నే సంసారం అంటారు.

మనిషి అనే ప్రాణి పుడమి షై కన్న తెరిచింది మొదట కన్నమూసే వరకు గుప్పెడు కష్టాలు, గుండినిండా సంతోషాలు, అప్పుడప్పుడు వచ్చే కన్నీళ్ళు, ఇదే మనిషి జీవితంగా బతుకుతున్నాడు. పెళ్ళి తర్వాత పెళ్ళాలు వారి ఆలన పాలన వాటిలో ఎదురీదిన కష్టాలు గుర్తు చేస్తున్న భావన చక్కగా

ఉంది.

“ఒక్కుక్కరుగా విడిపోయిన సౌషాతులు”

జీవితమనే ప్రయాణంలో మనతో కలిసిమెలిసి ఉన్న స్నేహితులు ఉంటారు. ఆ స్నేహితులు కూడా బాధ్యతలతో పడి

సంసారం బయట కాదు

హృదయంలో ఉంటుంది.

విషయ వాసనలు, బంధుప్రీతి

అన్ని హృదయంలో దాగి ఉ

ంటాయి. మనిషి యువ్వనానికి

వచ్చాక మనసు తోడు

కోరుకుంటుంది. అప్పుడు పెళ్ళి

పేరుతో ఆడమగ ఇర్దరు

మనములకు కలిపి ఒకే జీవితం

ఏర్పాటు చేస్తారు.

విద్యుత్ ధర్మం నిర్వహిస్తా ముందుకు సాగుతుంటారు. చిన్ననాటి లాగా స్నేహితులు కలిసిమెలిసి ఉండటం సాధ్యం కాదు. ఎవరి బంధాలు

వారికుంటాయి. ఎవరి పనులు వారికి ఉంటాయి. ఎవరక్కడ ఉంటారో ఎవరికి తెలియదు. విడిపోయిన సౌషాతుల

గురించి పంచుకున్న తీరు చక్కగా ఉంది.

“రఘ్యమై రావుగా గడిచిన ఆ

గడియలు”

స్నేహితులతో కలిసిమెలిసి తిరిగిన

రోజులు ఆనందకర్మనైన గడియలు

రఘ్యమై రావు. బాల్యం మధురాతి

మధురమైనది. బాల్యంలో ఎన్ని చిలిపి

చేప్పలు, ఎన్ని అల్లరి పనులు, చేసినప్పటికీ

ఆ బాల్యపు గడియలు ఎలా తిరిగి

వస్తాయి. గడిచిన క్షణం తిరిగిరాదు.

మనందరికి తెలుసు. ఆ తీపి క్షణాలు

గురించి వ్యక్తం చేసిన భావాలు అధ్యుతం.

“కాసుల ఒరవడిలో కరిగిపోయే క్షణాలు”

కాసుల ఒరవడి అంటే క్యాష్ స్టో అని

అర్థం డబ్బులు ఉన్నప్పుడు సుఖాలకు

అలవాటు పడతాం. సుఖాల కొరకు

విచ్చలవిడిగా డబ్బు ఖర్చు చేయడం

జరుగుతుంది. డబ్బుంటే వేడుకగా

సంతోషంతో క్షణాలు కరిగిపోతాయనే

వాస్తవాన్ని గుర్తు చేస్తున్నారు.

ఏదో ఒక రోజు తను అనుకున్న

గమ్యానికి ప్రయాణిస్తాడు అనే ఆశాభావం

వ్యక్తం అవుతున్నది. వేదన కవితలో వ్యక్తం

చేసిన భావాల్లో నిజాయితీ ఉంది.

తెలుగు భాష

సుపూజ్యమై తేజరిల్లె...

గడ్డం లక్ష్మియ్య, 98486 93280

తెలుగు సుధాంశుగాకనిత తెమ్మురలా నను తాకినంతనే
కలిగిన రాగిచి, కని గాయక ధీరమనోరథంబనీ
గలగలమంటు సాగి రసగంగతరంగ కథాస్పవంతిట్టు
యులుగలేచె యాకలములన్ని సహాస్పతంగుతేజమై!

ఏమాట విశ్వయొన్నియొ కవితపూ
మాలలందోదిగిన మఱులరీతి!
ఎమిటాధ్వనులన్ని యొలుగెత్తినిదించె
వాళ్ళతురత్య సంవాదమునను!
ఏ నోటపాడినా యేరుతైస్యరరాగ
భావగంభీరమై పల్లవించె!
ఎచ్చోట జూచినా యొద మురిపించెయా
లలిత కథారసోల్లాసుమునను!

తెలుగు భాషానురక్తిచే తేటపరచి
కవిత కుసుమముల్ నెదజల్లెకాంక్షదీర!
నిత్యరచనానురక్తి వినూత్మమవగ
తెలుగు వెలుగు సజీవమై తేజరిల్లె

కావ్యసు భాషితావణలు కమ్మని కీర్తన రాగచంద్రికల్
నవ్యకవిత్య ధోరణలు నాటకముల్ వచనా విశేషముల్
దివ్యపదాల వాజ్ఞాయము దిగ్ర్మమగొల్పవధాన విద్యలున్
భవ్యవిలాసినీ తెలుగు భాష విశిష్టతదెల్పు సాధ్యమే!

హృద్యమౌ పద్యకావ్యముల్ గద్యకృతులు
శృతులు తత్సముల్ శతకముల్ రూపకములు
కళగ సాహిత్యమును పంచి సునతజంది
తెలుగు భాష సుపూజ్యమై తేజరిల్లె

ప్రజాసాహిత్య

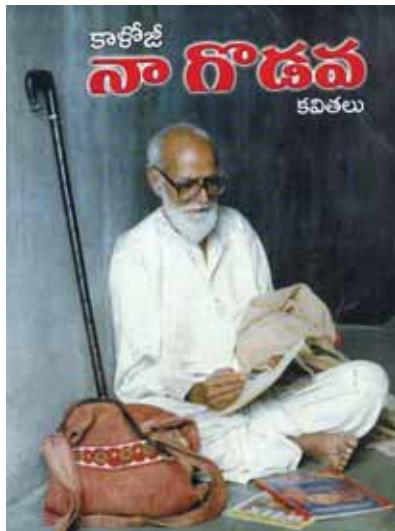
వటవ్యక్తం కాళోజీ

కాళోజీ సాహిత్య జీవితంలో మలుపులు...

పింగళి భాగ్యలక్ష్మి
97047 25609

కాళోజీ ఈ పేరు వింటే
కవితార్థములు ఉద్యమానికి ఊపిరిలూ
దుతాయి. వీరు తెలంగాణ తొలిపొద్దు.
తెలంగాణ ప్రజల ఉద్యమం. రాజకీయ,
సాంఘిక శైతన్యాల సమాపోరం. నిజాన్ని
నిగ్దదిసిన ప్రజాకవి, హక్కులనడిగిన
ప్రజల మనిషి ఉద్యమం నడిపిన ప్రజాకవి.
వెయ్యి గమ్మలు చెయ్యలేని పనిని ఒక్క
పెన్ముతో చేసి చూపించిన మహా సాహిత్య
వట వ్యక్తం. ఇంకా ఈయన మన
తెలంగాణ గాంధీ, అలనాటి పోతన, మన
కాలపు వేమనగా వెలుగొందుతూ తన
జీవన ప్రయాణంలో ప్రతి నిమిషం
పోరాటాన్ని శ్వాసించి కవిత్యకరించిన
తెలంగాణ వైతాళికుడు కాళోజీ. తెల్ల
పంచ, తెల్ల జబ్బా, దానిమీద కోటు, పెద్ద
కళ్ళద్దాలు, చేతిలో కర్కర, చంకలో సంచి,
జేబులో సిరాపెన్నే తుపాకీగా సమరం
సాగించిన అతి సామాన్య రూపంతో
అనన్య సామాన్య తెలివితేటిలతో అందరి
మదిలో చెరగని ముద్ర వేసుకుని
తెలంగాణ సాధనే ఊపిరిగా జీవించారు.
పద్మభూషణ బిరుదుతో పాటు గౌరవ
డాక్టరీటను కూడా సొంతం చేసుకున్న
కాళోజీ 1914 సెప్టెంబరు 9న కర్రాటక
రాష్ట్రం బీజాపూర్ పట్టణంలోని రట్టిహల్లి
గ్రామంలో రంగారావు, రమాబాయమ్మ
పుణ్యదంపతుల ఇంట సాహితీ మాత
ముద్దుబిడ్డగా జన్మించారు. కాళోజీగా

అందరి మన్మహిలను పొందుతున్న వీరి
అసలు పేరు “రఘువీర్ నారాయణ్
లక్ష్మీకాంత్ శ్రీనివాసరావు రాం రాజు
కాళోజీ”. వీరి తల్లి కర్రాటకు, తండ్రి
మహారాష్ట్రకు చెందిన వారు.

కాళోజీ నారాయణరావు జన్మించిన
కొద్దిరోజులకే వీరి కుటుంబం తెలంగాణ
రాష్ట్రం వరంగల్ జిల్లా మడికొండలో
స్థిరపడ్డారు. వీరు ప్రాథమిక విద్యను
మడికొండలో చదివారు. కాళోజీ తండ్రి
భాగవతంలోని ప్రహోద చరిత్ర గురించి
చెబుతూ ఉండేవారు. ఈ కథ కాళోజీ
మీద చాలా ప్రభావం చూపింది.
చిన్నతనం నుంచే కాళోజీ సంఘజీవిగా
మారడానికి తండ్రి చెప్పిన ఈ కథ ఎంతో

దోషాదపడింది. వీరు ఉన్నత విద్యను
పైదరాబాద్, వరంగలలో పూర్తిచేశారు.
విద్యార్థి సంఘాలు పెట్టి ఆగ్నేయ చేశారు.
ఆర్య సమాజంలో క్రియాశిలక పాత్ర
పోషించారు. కర్రసాము కూడా
నేర్చుకున్నారు. చదువుకునే రోజుల
నుంచి ప్రజా సమస్యలను చూసి
చలించిపోయారు.

“అన్యాయాన్నిదిరిస్తే నా గొడవకు
సంతృప్తి

అన్యాయం అంతరిస్తే నా గొడవకు
ముక్కీ- (పోత్తి)

అన్యాయాన్నిదిరించినోడు నాకు
అరాధ్యము”

అంటూ ఇలా విశిష్ట విలువలతో
కూడిన కవితలల్లారు.

కాళోజీ 1939లో న్యాయశాస్త్రంలో
పట్టా పుచ్చుకున్నారు. అభ్యర్థయ
భావాలు గల వీరు న్యాయవాద వృత్తిని
కూడా పక్కనపెట్టి ఆ రోజుల్లో సాగుతున్న
ఉద్యమాల్లో పాల్గొనేవారు. అలా
సత్యాగ్రహాద్యమంలో పాల్గొని 25 ఏళ
వయసులోనే ఔలు జీవితాన్ని కూడా
అనుభవించారు. పీచి నరసింహరావు,
బూర్జుల రామకృష్ణరావు, సురవరం
ప్రతాపరెడ్డి మొదలైన ఉద్దండ పండితులైన
రాజకీయ నేతలతో కలిసి ఎన్నో
ఉద్యమాల్లో పాల్గొన్నారు. ఓవైపు అష్టర
సేద్యం చేస్తూనే మరోపక్క నిజాం

నిరంకుశ పాలనషై తన గళాన్ని
రుచించారు. గళాన్ని రుచించడమే
కాదు కలాన్ని కూడా రుచించి నిజాం
ఆగడాలని తిప్పి కొట్టేలా కవితలల్లారు.
ఇలా నిజాం నిరంకుశ పాలనను నిలువునా
తూరుపోరబెట్టిన గళం కాళోజీ కలం.

“సాగిపోవుట బ్రతుకు
ఆగిపోవుట చావు
సాగిపోదలచిన ఆగిపోరాది చటప్పుడు
ఆగిపోయిన ముందుకు
సాగలేవెప్పుడు”

అంటూ అద్భుతమైన జీవన
సత్యాలను చక్కని సులువైన పదాలతో
చెప్పి అందరిలో సామాజిక చైతన్యాన్ని
నింపారు. ఇంకా

“నా నోటి కాడ బుక్కను నాణ్యంగా
కాటేసిన ఓ నాగరికుడా ఏను
నా నాగటి చాలు లోన
నాజూకుగా సవళించి
నను కాటేసిన నాగరికుడా
వినమంటూ”

పెత్తందారి వ్యవస్థను కుండబద్దలు
కొట్టినట్టు ప్రశ్నించిన దశిత గొంతుక
కాళోజీది. కాళోజీ కవిత్వాన్ని చదివి
పరిపూర్ణంగా అర్థం చేసుకుని చక్కగా
ప్రభావితమైనవారు ఆయనను వేమనతో
పోలుస్తారు.

ఒక సామాన్యుడు, ఎక్కువగా
చదువుకోనటువంటివాడు, సాహిత్యంలో
పెద్దగా ప్రవేశం లేని సామాన్యమానవునికి
కూడా అర్థమయ్యే కవిత్వ అద్భుతంగా
రాశారు. ప్రజల మనసులను దోచుకొని
ప్రజా కవి అయ్యారు. వీరి కవిత్వంలో
వస్తువు, కైలి అన్ని సర్వజ్ఞసీనమైనవి.

ఎక్కడ వేదన, అణచివేత ఉందో ఎక్కడ
సామాన్యుడు ఇబ్బంది పడతాడో అక్కడ
కాళోజీ కవిత్వం శివ తాండవం చేస్తుంది.

“అన్నపు రాసులు ఒక చోట

ఆకలిమంటలోకచోట”

అంటూ ఓ కవితలో వేదవాడి ఆకలి
కేకలను ఎంతో ఆవేదనగా చేప్పారు.
అంటే వేదవారు ఆకలితో అలమటిస్తుంటే
ఎవరు ఒక్క మెతుకు కూడా ఆయనకు
అస్యులు రాల్చారు. కానీ పెద్దలు నిందులు,
వినోదాలు అంటూ రాశులు, రాశులు వండి
వృధా చేసుకుంటారని పేదల ఆకలి కేకల్ని
చక్కని పదజాలంతో చేప్పారు.

ఈయన నిజమైన గాంధీయవాది.

గాంధీయజంలో కనిపించే నిడారంబరత
కాళోజీ కవిత్వంలో ప్రతిధ్వనిస్తుంది.
కాళోజీ వేష భాషల్లో కూడా గాంధీయజం
సృష్టంగా కనిపిస్తుంది. దాదాపు శతాబ్ద
కాలం చారిత్రకంగా, రాజకీయంగా,
సామాజికంగా ప్రభావితం చేసిన కాళోజీ
నారాయణారావు తెలంగాణ జాతిపిత,
ప్రజా కవి అయ్యారు. ఇలా గాంధీజీ
బాటలో నడిచి చక్కని పోరాటాలు,
ఉద్యమాలు చేశారు. ఒకసారి ఉపాధ్యాయ
నియోజకవర్గం నుండి ఎన్నికల్యు శాసన
మండలి సభ్యుడిగా విషిష్టమైన
సేవలందించారు. ఇంకా వీరు అంధ
సారస్వత సభ్యత్వం, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య
అకాడమీ సభ్యత్వం, తెలంగాణ
రచయితల సంఘం అధ్యక్ష బాధ్యతలు
స్వీకరించి ఆ పదవులకే వన్నె తెచ్చారు.
70 సంవత్సరాల పాటు ప్రజా జీవితంలో
ఉండి ప్రజల పక్షాన నిలిచి వారి కోసమే
రచనలు చేసి కాళన్నగా కాళోజీగా ప్రజల

నాలుకలమైనిత్యం కదలాడుతూ ఎన్నో
అద్భుతమైన రచనలు చేశారు. వాటిలో
అణా కథలు, కాళోజీ కథలు, నా గొడవ
వర్షం, నా గొడవ పరాభవ గ్రిష్మం, నా
గొడవ పరాభవ శరత్, నా గొడవ పరాభవ
పేమంతం, ఇది నా గొడవ అనే ఆత్మ
కథ” అనే రచనలు చేశారు. రెబల్
ఇండియా పుస్తకానికి అనువాదం, నా
భారత దేశ యూత్ జీవన గీతాలు లాంటి
చక్కని సామాజిక నిలువలతో కూడిన
రచనలు అందంగా విరిబూయించారు.

అన్యాయాన్ని, అడ్కమాలను ఎదిరించి
జాల్చి తన రచనలతో చైతన్యపరిచి
మాండలికాల రుచిని తన మాటల్లో
రచనల్లో చూపిన మహానీయుని పుట్టిన
రోజును తెలంగాణ భాషా దినోత్సవంగా
నిర్మాప్తు డాక్టర్ కాళోజీ నారాయణ
రావు గారికి సముచిత గౌరవాన్ని ఇచ్చారు
ప్రభుత్వం వారు. ఇంకా పురస్కారాల
పరంపరలో భాగంగా ఈ మానవతామూర్తి
1968లో ‘జీవన గీత’ రచనకు ఉత్తమ
అనువాద రచన అవార్డు, బూర్జుల
రామకృష్ణరావు ముమోరియల్ అవార్డు,
1992 స్వాతంత్య సమరమోధుడుగా
భారత ప్రభుత్వ సన్మానించి తామ్రపత్రం
బహుకరించింది. 1992లో పద్మభూషణ
అవార్డులో పాటు ఇంకా అనేక అవార్డులు
అందుకొని అవార్డులకే వన్నె తెచ్చారు.
అందరి బాధలో తన బాధను, తన
బాధలో అందరి బాధలు చూసిన కాళోజీ
“పుట్టుక నీది
చావు నీది

బతుకంలా దేశానిది” అన్న తన
కవితా పాదాల్ని అక్షర సత్యాలుగా చేసి
2002 నవంబర్ 13న సాహితీ మాత
పాదాల చెంతకు చేరారు. జీవించినంత
కాలం ప్రజలే తన వారసులుగా జీవించి
మరణానంతరం కూడా తన భౌతిక
కాయాన్ని తన జాతి జనులకు ఉపయో
గపడాలని తన పార్థివ దేహాన్ని కాకతీయ
వైద్య విద్యార్థులకు దానం చేసిన
మానవతా మూర్తి కాళోజీ నారాయణారావు
గారికి ఘన నివాళి.

హేతువాదులకు కరదీపిక...

వుల్లెర్ రామమోహన
 రావు రచించిన
 అవాలీకములు అనే ఈ
 పోత్తం రామాయణంలో
 ప్రచారంలో ఉన్న కల్పిత
 కథలు వాలీకి రాయలేదని
 సహేతుకరంగా నిరూపించింది.
 ఈ వరకు రామాయణం ఇలా
 చెబుతుంది అంటూ
 ఆపాదించేవాళ్ల ఈ పుష్టకం
 చదవాలి. రాతి రూపంలోని
 అహల్యారాముని పాదం సోకి
 నాతిగా మారిందనే విషయం
 బహుళ ప్రచారంలో ఉంది.
 కానీ గౌతముడు అహల్యను
 “అన్నపొనాలు లేక వాయుభక్షణతో తపిస్తూ బూడిదలో ఎవరికి
 కనబడకుండా పడి ఉండెదను” అని శపిస్తాడు. కానీ రాతిగా
 ఉండవని శపించడు. ఆశ్రమానికి రాగానే అహల్యను రాముడు
 చూస్తాడు. రామ దర్శనం కలుగగానే ఆమె తిరిగి సంస్కరిగా
 మారింది. అంతేకానీ రామ స్వర్ప ప్రస్తావన ఎక్కుడా లేదు. ఇక
 శివధనుర్భంగము, స్వయంవరము, రావణుడు రాజాలందరూ
 విల్లువిరవబోయి భంగపడడం ఎక్కుడా లేదు. శివుని విల్లు
 విరిచేటప్పుడు రావణుని ప్రసక్తి లేదు. గుహాడు పడవ నడిపిన
 కథనం కూడా వాలీకి రామాయణంలో లేదు. లక్ష్మణరేఖను గురించి
 కూడా వాలీకి ప్రస్తువించలేదు. రావణుడు సీతను భూమిని
 పెకలించి తీసుకెళ్లుటదు. ఎడమ చేతితో వెంటులకలను కుడి చేతితో
 పాదాలను పట్టుకుని తీసుకెళ్లాడు. శబరి ఎంగిలి పండ్లు తినడం,
 ఉడులూ భక్తి ఇవన్నీ కల్పితాలే. రంగనాథ రామాయణం మొల్ల
 రామాయణం లాంటి తెలుగు రామాయణాలో ఈ ప్రసక్తి ఉంది.
 కుశలవులు రామునితో చేసిన యుద్ధం కూడా అవాలీకమే. అట్లాగే
 శ్రీరాముని జన్మదినం రోజున మనవాళ్లు సీతారాముల కళ్యాణం
 చేస్తారు. ఇది భద్రాచలంలోనే కాక అంతటా విస్తరిస్తున్నది. ఈ
 రకంగా అవాలీకాలైన అంశాలను ఈ పుష్టకంలో పల్లెర్
 సహేతుకరంగా చర్చించాడు. దీనికి మోతుకూరి నరపారి రాసిన
 ముందుమాట మరింత బోచిత్యంగా ఉంది. పరిశోధకులు,
 హేతువాదులు అందరూ చదవదగ్గ పుష్టకం ఈ అవాలీకములు.

ప్రతులకు : వుల్లెర్ రామమోహన రావు

4-3-5 తూర్పు కమాను, మహబూబ్ గర్ జిల్లా - 509001

ఫోన్ : 91778 40278

భారతదేశంలో తొలి ఉపాధ్యాయిని...

భూ రతదేశంలో

తొలి ఉపాధ్యాయిని
 సావిత్రిబాయి పూలే.
 ఈమెను సోపల్
 పైంటిస్ట్ సావిత్రిబాయి
 పూలేగా
 వెలువరించారు
 సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్.
 అయన ద్వారా వచ్చిన
 ఈ రచన
 సావిత్రిబాయి పూలే
 కింది కులాల
 జీవితాల్లో వెలుగులు
 తేవడానికి చేసిన కృషిని
 వివరించింది. నాడు

తొలిసారిగా ప్రైవాద

దృష్టిఫంతో రచన చేసిన తారాబాయి షిండేను
 తీర్చిదిద్దింది. ఆధునిక మహిళా రచయిత్రి
 ముక్కొబాయి సాల్ఫ్ కర్లి ప్రోత్సహించింది. వితంతు
 శిరోముండనాన్ని ఎదిరించింది. కులాంతర
 వివాహాలకు అండగా నిలబడింది. జెండర్
 అసమానతను కిక్కరించింది. మొండి వాదన,
 అంధవిశ్వాసం, హింస ప్రాతిపాదికలుగా వికసించిన
 మనువాద భావజాలాన్ని ఎదిరించింది. సనాతన
 సంప్రదాయాలు ఎంత అహేతుకరమైనా దాన్ని
 ప్రశ్నించకూడదని చెబుతుంది. మనువాదంలోని
 ఈ దురాచారాలని ఎదిరించిన తొట్ట తొలి వనిత
 ఆమె. సోపల్ పైంటిస్ట్ సావిత్రిబాయి పూలే అనే
 ఈ చిరు పోత్తం. సావిత్రిబాయి పూలే జీవితాన్ని
 అట్లాగే సాహిత్యం మరియు ఉద్యమాలను
 మరింత లోతుగా అధ్యయనం చేయడానికి
 దోహదపడుతుంది. నిజమైన చరిత్రను దాన్ని
 సరిగా చూడవలసిన ఆవశ్యకతను ఈ చిరు
 పోత్తం ఉద్ఘోఢిస్తుంది.

ప్రతులకు : సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్

ప్లాట్ నెంబర్ 212 నందవరం అప్పెర్మెంట్స్

అత్తాపూర్ హైదరాబాద్. ఫోన్ : 98492 20321

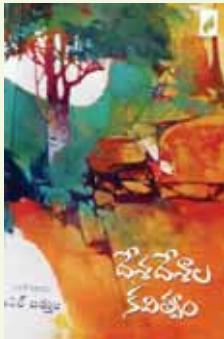
వెల. 100 రూపాయలు

సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్
సావిత్రి బాయి

దేశ దేశాల కవిత్యం...

అనిల్ బత్తుల నంపాద కత్యంలో వచ్చిన ఈ సంకలనం దేశ దేశాలలోని కవిత్వ పరిణామాన్ని తెలుపుతుంది. ఈ సంకలనంలో 207 మంది కవులు 158 మంది అనువాదకులు ఉన్నారు. అనువాద కులలో ఎనిమిది మంది తెలంగాణ వాళ్లు ఉన్నారు. నలుగుట్టెదుగురు తెలంగాణ ఆంధ్ర దీయముఖులు ఉన్నారు. కవిత్యం చదువుతుంటే మనకు తెలియని ఒక అనుభాతిని అనుభవిస్తాం. ఒక అర్థం కాని తెమ్ముర మనల్ని కడలిస్తుంది. బైరెడ్డి కృష్ణారెడ్డి అమెరికా కవయుత్రి మాయాఎంజెలో కవితకు చేసిన అనువాదం చూడండి.

“నేను ఎట్లా కదిలిపోతుంటే నీకు నిజంగా గర్వంగా అనిపిస్తుంది కదా

నా అందం నా మడిమల రెప్పపాటు సరిలో
నా నీలికురుల వంపులో
నా అరచేయి మెత్తదనంలో
నేనాక మహిళను కనుక
మహాత్మర మహిళను కనుక”
నిర్మాణ సూత్రాల గొడవలు ఏమీ లేకుండా సహజంగా స్వాభావికంగా సాగిపోయిన కవిత ఇది.

ఇలాంటి అనుభాతిని నిశ్శబ్దంగా మనలో ప్రోది చేసే మరో కవిత ఎలనాగ అమెరికా కవి కార్లు శాండ్చబర్గ్ కి అనువాదం “ఈ నదీ మార్గాలు” అనే కవిత.

“నల్లని తటాకాలు
పట్టల్ని అర్ధంలో బంధించని
ఇంకా చెరువు కోరుకుంటే
పాత ఈతగాళ్ల అనేక రెక్కుల మసక ప్రతిబింబాలను చూసి వణకని
పచ్చని అడవి అంచు మీద ఒక కుంకుమ రేఖ గీయనీ
నది మీద విస్తరించిన పొగ మంచు శాలువా మీద ఉదా రంగు గీతాల్ని అర్థానీ”

కవితలు భావ చిత్రాలు హృదయాన్ని కట్టిపడేస్తాయి. సహజ కవితా సాందర్భం కలిగిన కవితలు ఈ పుస్తకంలో ఎన్నో ఉన్నాయి. ప్రపంచ కవితా పరిణామాన్ని అంచనా కట్టడానికి, సాందర్భాన్ని అస్వాదించడానికి ఈ పుస్తకం ఉపకరిస్తుంది.

ప్రతుల కోసం : వ్యోదయ బుక్ హాస్

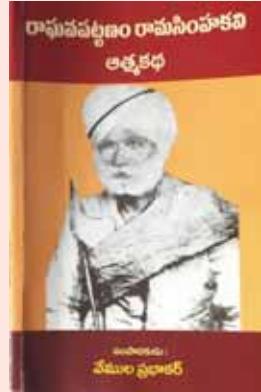
కాచిగూడ హైదరాబాద్ 92474 71362

వెల : రూ. 500/-

తెలంగాణ పూర్వ సాహిత్యంలో గొప్ప ఆత్మకథ

తెలుగు సాహిత్యంలో

స్వియ చరిత్రలు అనే ప్రక్రియ పాశ్చాత్య దేశాల, భాషల నుండి దిగువుతి అయినవి అని అంటారు, స్వియ చరిత్రలో 1910 లో కందుకూరి వీరేశలింగం రాసిందే మొదటిది అనుకుంటాం. ఆ వరుసలోనే చిలకమర్తి ల్క్ష్మీనరసింహాం, టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు, ప్రభృతుల స్వియ చరిత్రలు చేరుతాయి.

కానీ ఆశ్రయంగా ఆంగ్ల ప్రభావం అంతగా లేని రాఘవ వట్టణం రామసింహ కవి (1857-1963) రాసిన ఆత్మకథ ఇటీవల వేముల ప్రభాకర్ సంపాదకత్యంలో వెలువడింది. ఇది కవి స్వతస్థిర్ముదైన స్వజన పాటవం మంచే వచ్చిందని ఎవరి ప్రభావం కూడా అంతగా లేదని రచనా సంవిధానం చూడగానే తెలిసిపోతుంది. నాటి తెలంగాణ భూస్వామ్య వ్యవస్థ, కళా హృదయం కలిగిన దౌరలు, కళా హృదయం లేని గ్రీమ్యులైన దౌరలు, అప్పుడు కవులకు ఉండే ఆదరణ, నాటి బస్సు ప్రయాణాలు, గ్రామీణ పరిస్థితులు ఇట్లా ఎన్నో విషయాలు ఈ రచనలో మనకు కనిపిస్తాయి. చిన్నిచిన్న భజనలలో గ్రామాలలో, “జడియకురా కష్టంబులకు, వెత పడుడెందుకు నష్టంబులకు” అని భజన పాటలు విన్నప్పుడు ఈ కవికి ఉన్న సామాజిక స్ఫూర్చ ఆశ్రయం కలిగించేది ఈ ఆత్మకథలో కూడా ఇలాంటి పాటలు కనిపిస్తాయి. సాహిత్య స్ఫై ఎంత క్రొడంగా ఉందో సంగీత అభినివేశం కూడా అంత గొప్పగా ఉందని ఈ పుస్తకం చూస్తే అర్థమవుతుంది. రామసింహ కవి స్వియ దస్తారి తో రాసిన పద్యాలు కూడా వేముల వారు ఇందులో పొందుపరిచారు. శ్రీ తో కావ్యం ప్రారంభించడం లాంటి అనేక సంప్రదాయాలు ఈ రచనలో పాటించారు. పులిని చంపేయడం, కండకర్ తో కలపాం లాంటి ఆయన స్వియ పరసాభిరుచి సంగీతజ్ఞత కలిగిన వాళ్లతో పాటు తెలంగాణ పరిశోధకులు అందరూ చదువదగ్గ గ్రంథం ఇది.

ప్రతులకు : గురుదేవ సింగ్

ఇ.నెం. 6-3- 851, ఎస్టీవో కాలనీ, వనష్టలిపురం,
హైదరాబాద్. నెల 77025 2809, వెల : రూ. 200/-

తెలంగాణ తోలి నాటక కర్త... “తూము రామదాసు కవి”

నిజాం పాలనలో ఆంధ్ర నాటకానికి సమాంతరంగా తూము రామదాసు 1897లో రచించిన “కాళిదాసు” తోలి తెలంగాణ నాటకంగా నిలుస్తున్నది. సురభి నాటక సమాజం ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శించింది. సురభి నాటక సమాజ వ్యవస్థాపకుడు వనారస గోవిందరావు బ్యందం 1897లో వరంగల్ నాటకాలు ప్రదర్శిస్తున్న క్రమంలో తూము రామదాసు వారికి ఈ నాటకాన్ని రాశిచ్చారు. ఈ నాటకాన్ని వనారస గోవిందరావు దర్శకత్వంలో సురభి సంస్థ ప్రదర్శించింది. 1899లో తూము రామదాసు మద్రాసుకు వెళ్లి ఈ నాటకాన్ని పుష్టకంగా తీసుకువచ్చారు. అయితే ప్రస్తుతం ఈ నాటక ప్రతి అలభ్యం.

తూము రామదాసు 1856 వ సంవత్సరం ఆగష్టు 18న నల నామ సంవత్సరం శ్రావణ బహుళ ద్వితీయ సాహిత్యానికి వారం తూము సర్వేశం దంపతులకు వరంగల్ లోని భాలనగరంలో జన్మించాడు. పండితుడు, కవి అయిన ఆయన 28 ఏండ్రు సాహిత్య జీవితం గడిపారు. వేదికంలో ఉన్న రామదాసును కండాళ సింగరాచార్యులు చేరదిని విద్యాబుద్ధులు నేర్చించారు. గురువు వ్రతాపవురం రంగాచార్యులు వద్ద సంస్కృత, తెలుగు సాహిత్య విషయాలను

అభ్యసించారు. తూము రామదాసు నిజాం ప్రభుత్వంలో అటవీశాఖ ఉద్యోగిగా కొంతకాలం వనిచేసి, ఆ తర్వాత ఆత్మకూరు సంస్కారంలో వెంకటనరసయ్య దేశాయికి సలహాదారుగా వ్యవహారించారు. ఆయన “రుక్మిణి కల్యాణం” అనే గేయ కావ్యం, “గోపికా విలాసం” “నిర్వచన మిత్రవిందోద్యాహము” లనే అనేక ప్రబంధకావ్యాలు రాశారు. 1901లో అమరకోళాన్ని అనుసరించి తెలుగులోని సాధారణ పదాలను కూర్చి “అంధ్రపద నిదానము” అనే సటీకా శుద్ధాంధ్ర పద్య నిషుంటువను రూపొందించారు. తెలంగాణ భాషలోని దేశిశబ్దాలు ఎన్నో ఈ గ్రంథంలో ఉన్నాయి. ఈ గ్రంథాన్ని 1930లో రామదాసు కుమారుడు వరదరాజులు ప్రచురించారు. 1903లో తూము రామదాసును శేషాద్రి రమణ కవులు ప్రత్యక్షంగా కలిసి ఆయన సాహిత్య కృషిని వెలుగులోకి తెచ్చారు. సురవరం ప్రతాప రెడ్డి “గోలకొండ కవుల సంచిక”లో తూము రామదాసు రచనలను పరిచయం చేశారు. తూము రామదాసు 1904, నవంబరు 29 క్రోధి నామ సంవత్సరం కార్తీక బహుళ సమాజిక మరణించారు.

- ఘనపురం దేవేందర్

గిరిజన జీవన ప్రతిబింబం “ఇప్పపూలు కథలు”

ప్రతిభా ప్రచురణలు, ఖమ్ముం జీవన్ సంపాదకత్వంలో వెలువరించిన ఇప్పపూలు గిరిజన సంచార తెగల కథలు పుష్టకాపిష్టురణ సభ ఆగష్టు 20న రపీంగ్రభారతిలో జరిగింది. పరిశోధక విద్యార్థులు, రచయితలు, సాహిత్య అభిభాసులు పాల్సోన్ ఈ సభను ప్రారంభించిన ఉన్నానియా విశ్వవిద్యాలయ సహాయ ఆచార్యులు గుమ్మడి అనురాధ ప్రసంగిస్తూ ఇప్పపూలు సంకలనంలోని కథలు గిరిజన సమూహాల జీవితం, అస్త్రాల్యం, ఆచార వ్యవహారాలు వారి, సంస్కృతిలోని అనేక పార్శ్వాలను చూపించారని అభిప్రాయపడ్డారు. ప్రముఖ విమర్శకులు అమ్మంగి వేణుగోపాల్ పుష్టక పరిచయం చేస్తూ 100 సంవత్సరాల కాలంలో వచ్చిన 40 కథలను ఏర్పక్కా కూర్చాడన్లో ప్రతిభా ప్రచురణ తెలుగు సాహిత్యానికి ఎంతగానో సేవ చేసిందని ఆ కథలలోని వస్తువైనిధ్యం’ శిల్ప ప్రమాణాలను విశేషించారు. డాక్టర్ రఘు అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సభలో ఏ విద్యాసాగర్ ఐఎస్, ఆచార్య సూర్య ధనంజయ్, ప్రజాకవి జయరాజులు ప్రసంగించారు. పుష్టక ప్రచురణకర్త జీవన్ మాటల్ డమతూ ఈ సంకలనం తేవడంలో తాను పడిన శ్రమను వివరించారు. ఇంకా సభలో ప్రముఖ కవి నిఖిలేశ్వర్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

పీచర సునీతారావు సాహిత్య పురస్కారాలకు ఆహ్వానం

స్వరీయ శ్రీమతి పీచరసునీతారావు పేరుతో ఈ సంవత్సరం, యథాక్రమంగా తృతీయ వార్షిక పురస్కారాలు ప్రదానం చేయడం కోసం, పీచర సునీతారావు పొందేషాం, కవిత్యం, కథలు, విమర్శ అందులు సాహిత్య విభాగాలనుండి సంపుటులను ఆహ్వానిస్తున్నది. మార్చి 2020 నుండి మార్చి 2023 నరకు వెలువడిన రచనలే పంపించాలి. ఈ మూడేళ్ళకు ముందుగాని తరువాత గాని వచ్చిన రచనలు పరిశీలించబడవు. కవిత్యం, కథ, విమర్శలో ఎన్నికైన ప్రతిసంపుటానికి రూ. 15000 నగదు, మరియు సత్కారం ఉంటుంది. రచనలు మాకు చేరవలసిన చివరితేది 30 సెప్టెంబర్ 2023. పీచర నిజమేందర్ రావు ఫౌండేషన్ చైర్మాన్, కాంచనపల్లి గోవర్ధన్ రాజు అవార్డ్ కమిటీ కన్వెనర్. ఫోన్ : 9866043441, 9848698699.

రేవతి సాహితీ లోకానికి దిక్కుచి నిఖిలేశ్వర్

నిఖిలేశ్వర్ కవిత్వం, జీవితం రామన్నతరానికి ఒక వార్గదర్శకంగా నిలుస్తుందని కవులు సాహితీ వేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. 13 ఆగస్టున నిఖిలేశ్వర్ రచించిన నిఖిల లోకం, సాహిత్య సంగమం రెండు రచనలను నగ్నముని ఆవిష్కరించారు. ఈ సభకు శివారెడ్డి అధ్యక్షత వహించగా డౌక్కర్ బి చంద్రశేఖర్ రెడ్డి ఎన్. జితిన్ కుమార్ రెండు రచనలను పరిచయం చేశారు. వక్కలుగా ఓల్డ్ కె. శ్రీనివాస్, ప్రాఫేసర్ ఎస్ సత్యనారాయణ, నందిని సిదారెడ్డి, తెలకపల్లి రవి, జీవ్ కుమార్ హజరయ్యారు. ఈ సందర్భంగా శివారెడ్డి తన ప్రసంగంలో వస్తువులు మారినప్పుడల్లా భాష మారడం సహజం అన్నారు. భాషలో అలాంటి పరిణామాలు చూస్తున్నాం కానీ ఇంకా మారపలినంత మారడం లేదని ఆయన అన్నారు. సహచరులు మరియు దిగెంబరకవుల్లో ఒకరు అయిన నగ్నముని మాటల్లాడుతూ, ఆత్మకథల వల్ల ఎన్నో సామాజిక

ప్రయోజనాలు ఉంటాయని మనకు తెలియని చరిత్ర వెలుగులోకి పస్తుందని అన్నారు. జితిన్ కుమార్ మాటల్లాడుతూ నిఖిలేశ్వర్ మెత్తగా కనిపిస్తారు కానీ తన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేయడంలో చాలా గట్టిగా ఉంటారని తెలిపారు. సత్యనారాయణ మాటల్లాడుతూ నిఖిలేశ్వర్ తనకు ఉన్న అనబంధాన్ని యాదికి తెచ్చుకొన్నారు శ్రీనివాస్ మాటల్లాడుతూ నిఖిలేశ్వర్ అత్మకథలో ఇంకా చేరవలసిన విషయాలు ఉన్నాయని రెండవ ఆత్మకథ కూడా రాయాలని కోరారు. నందిని సిదారెడ్డి, ప్రముఖులు ఆత్మకథలు రాస్తే భవిష్యత్తుకు ప్రేరణగా ఉంటుందని తెలియజేశారు. ఓల్గా మాటల్లాడుతూ ఆత్మకథ చరిత్రను రాబోయే తరాలకు అందిస్తుందని తెలియజేశారు. తెలకపల్లి రవి నిఖిలేశ్వర్ సమాజాన్ని తన కుటుంబంగా మలుచుకొన్నారని చెప్పారు. పుస్తక రచయిత నిఖిలేశ్వర్ తన స్పందనలో విష్ణువ రచయితల సంఘం తదితర రచయితల సమాంతర ప్రయోజనంతోనే తాను పూర్ణమైంచి పొందానని తెలియజేశారు. ఇంకా ఈ సభలో బిఎస్ రాములు అందెళ్ళి మొదలైన ప్రముఖ రచయితలు పాల్గొనగా నిఖిలేశ్వర్ పెద్ద కుమారుడు కే. రాముల్ స్టోగతం పలికారు.

సమూహ సెక్యులర్ రైట్స్ ఫౌండేషన్ ఆవిర్భావ సభ

సమూహ రైట్స్ ఫౌండేషన్ ఆవిర్భావ సభ ఆగస్టు 12న సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రం భాగీలింగంపల్లిలో జరిగింది. మొదటి సభకు ప్రాఫేసర్ కాత్యాయని విద్యుత్ పాఠించగా సినీ నటుడు ప్రకాశరాజ్ ముఖ్య అతిథిగా లోగో ఆవిష్కరించి ప్రసంగించారు. ఈ సభకు యాకూబ్ సమన్వయకర్తగా వ్యవహారించగా గాజోజు నాగభాషణం తన పాటలో అలరించారు. స్క్యూ భాబా, పసునూరు రవీందర్, సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి, సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్, వివిధ సభలకు అధ్యక్షులుగా వ్యవహారించారు. “లోకిక ప్రజాస్వామిక విలువలు రచయితల కట్టవ్యాలు” అనే అంశం మీద అంద్రజ్యోతి సంపాదకులు కే. శ్రీనివాస్ ప్రసంగించారు. అదేవిధంగా కాప్యూయాకరణలో ప్రజాస్వామ్య మూల స్తుంభాలు, పోరుల కట్టవ్యాలు అనే అంశం మీద కాశిం, మనవాద కార్బోర్ట పాసిజం అనే అంశం మీద భాగ్యం భక్తా, ఉమ్మడి శారస్వతీ ప్రజాస్వామిక రాజకీయ దృక్పథం అనే అంశం మీద పద్మజాపా ప్రసంగించారు. సమన్వయకర్తలుగా సూఫీ నరేవ్ కుమార్, జ్యులిత, గుడిపల్లి నిరంజన్, మెర్సి మార్కోర్ వ్యవహారించారు. డా. నాజీశ్వరం శంకరం సమూహ కార్యవర్గాన్ని ప్రకటించారు.

ప్రముఖ కవి నిఖిలేశ్వర్ ను మర్యాదపూర్వకంగా కలుసుకున్న కల్పకుంట్ల కవిత

15 ఆగస్టు రోజు స్పాతంత వేడుకలలో పాల్గొన్న తర్వాత తంగేడు సంపాదకులు, జాగ్రత్తి అధ్యక్షులు, ఎవెగ్లీస్ కవిత ప్రముఖ కవి నిఖిలేశ్వర్ ని మర్యాదపూర్వకంగా ఆయన నివాసంలో కలుసుకొన్నారు. కవిత, నిఖిలేశ్వర్ ఎన్నో సమకాలీన సాహిత్య విధానాలను చర్చించారు. సమాంతరంగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం జరుపుతున్న అభివృద్ధి వారి చర్చలలో చోటుచేసుకుంది. కల్పకుంట్ల కవిత నిఖిలేశ్వర్ ని సత్యరించారు. కవిత ఈ నిధంగా తనను కలిసినందుకు నిఖిలేశ్వర్ పార్శ్వ వ్యక్తం చేశారు. ఆమెకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొన్నారు. తంగేడు అసోసియేట్ ఎడిటర్ కాంచనపల్లి, తెలంగాణ జాగ్రత్తి ప్రధాన కార్యదర్శి నామినాచారి మరియు స్టానిక రాజకీయ ప్రముఖులు కవిత వెంట ఉన్నారు.

పాట పుట్టుక

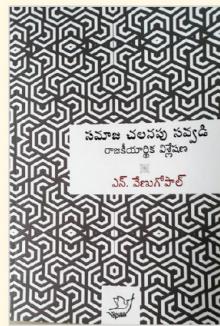
చి.వెన్. రాములు

విశాల సాహిత్య అకాడమీ

సెల్ : 83319 66987

వెల : రూ.250/-

చి.వెన్. రాములు

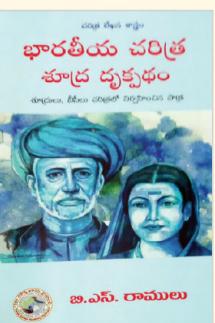
సమాజ చలనపు సప్పడి

ఎస్. వేణుగోపాల్

సెల్ : 9848577028

స్వీచ్ఛాసాహితి

వెల : రూ.200/-

భారతీయ చరిత్ర మార్గ దృఢుధం

చి.వెన్. రాములు

విశాల సాహిత్య అకాడమీ

సెల్ : 83319 66987

వెల : రూ.300/-

ఆత్మగానం కవిత్వం

ఆంగమూలం : ప్రదీప్ బిస్వాల్
తెలుగు : ఎలవాగ

శలంది బుక్స్

వెల : రూ.200/-

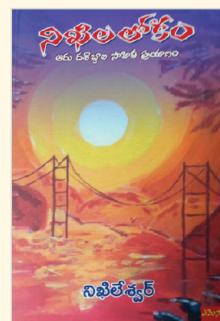
సాహిత్య సంగమం

విథిలేశ్వర్

ఎమెస్టి బుక్స్ ప్రై.లి.

ఫోన్ : 0866-2436643

వెల రూ. 100/-

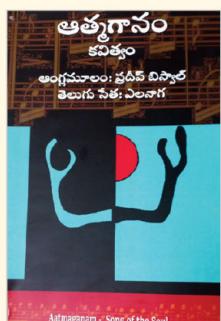

విథిలేశ్వర్

ఎమెస్టి బుక్స్ ప్రై.లి.

ఫోన్ : 0866-2436643

వెల రూ. 150/-

లేదీన సీట్

డా॥ కె.వెన్.వి. ప్రసాద్

సెల్ : 98662 52002

నవోదయ బుక్ హోస్ట

వెల : రూ.100/-

ముఖుపాళీ

మధు క(వితా)వనం

డా॥ బుర్ర మధుమాదన్ రెడ్డి

సెల్ : 99497 00037

వెల : రూ.150/-

పుతుంగు వెల నోట్

కె.పి. కృష్ణస్వామి రాజు

సెల్ : 9393662821

వెల : రూ.160/-

తొలి తరం తెలంగాణ కథారచయిత్తు
నందగీరి ఇందిరాదేవి
జయంతి : 22 సెప్టెంబర్, 1919